

Betturtais mahzibas-gabbals.

Swehtahs kristibas sakraments.

Par abbeem sakramenteem kohpâ.

Sarunna.

Masahs katkismes zettortais gabbals runna par swehtas kristibas sakramentu un peektais par swehta wakkarina sakramentu. Tâ tad irr divi sakramenti.

Kas irr sakraments? Sakraments irr Lateinu wahrds un apshme pa Latwisli: swehta leeta, swehts eestahdijums *). Itt ihpâshi tas arr apshme karrogu-swehrestibu, ko Rohmeeshu saldati swehreja. Kâ saldats sawam karrogam ustizigi swehre, tâ kristihis zilweks kristibâ un wakkarinâ Jesum tam Kungam un wianna walsribai ustizibu apsohlahs **), wiannam peektetes, wiannam kalpoht. Tâ kristijamais atfakka wellam, pasaulei un wisseem wianna darbeem un buhschanai. Tâ pee swehta wakkarina, ds. gr. 364, 3: Mans Jesus taws nu esmu es, tu essi arri mans pateef, — kas warr muhs abbus isschirti? Ne semmiba, neds augstiba, neds schi, neds wianna dsihwiba; taws dsihws, taws gribbu nomirt. — Abbi sakramenti irr 1) swehti e e stahdijumi. Swehti, t. i. atschirti no pasauligeem eestahdijumeem, atschirti preeksch Deewa un deewischtigahm leetahm. Schohs abbus

*) „Sakraments irr saprobtans: tabds darbs, ko sacra mente, t. i. ar swehtu drahtu, isdarra.“ (Germus Scholiast.)

**) Schi leeta behrneem israhdama ne kâ swehreshana, bet kâ awsohlifchanahs.

eestahdijumus ar isdarra fwehti zilweli (kurri?); fwehtàs weetàs (kurràs? Kristifhana mahjà un wahjneeka peenemfhana pee fwehta waffarina orr tannì brihdì to weetu, istabu, lambari darra fwehtu); wiinneem fwehts mehrkìs, fà nu pat fazzihòs, deewifhòkigs mehrkìs. Swehtu eestahdijumu mums gan wehl wairaf: jauneku eefwehtifhana, laulafhana, grehku fuhdsefhana, mahjitaju eezelfhana (pr. wiffus muhfu mahjitajus leelafais bihfkaps, generalifuperdents, zaur fwehtu eestahdijumu sawà ammatà eefwehtijis). Bet fchee minnetee eestahdijumi tapehz naw sakramenti, fa tee naw tafni Kristus pafcha eestahditi. Kristiba un waffarinfch tur pretti irr 2) Kristus pafcha eestahditi. Ar kurreem wahrdeem kristus kristibu parwehlejis un eestahdijis? Eita zaur —. Ar kurreem wahrdeem fwehto waffarinu? To darrat —. Schòhs wahrduf nosauz par eestahdifhanas wahrdeem. — 3) Abbòs sakramentòs pehz Kristus apfohlfhanas debbefigas dahwanas dabbutjam. Kristibà muhfhigo fwehtibu: Kas tizz un teef kristihòs, tas tilk fwehts, fwehtà waffarinà grehku peedofchanu: Tafs irr mannas affinnis, kas par jumf teef ifleetas par grehku peedohfchanu. Schòhs debbefigahs dahwanas Kristus patf abbòs sakramentòs apfohlijis, wirfch, kurra muttè wiltiba naw atrafta. — 4) Schòhs fchehlaftibas dahwanas (kurras wehl?) dabbutjam ar redsamahm fihmehm; kristibà ar uhdeni, fwehtà waffarinà ar maifi un wihnu. Fà nu sakramenti irr fwehti eestahdijumi, Kristus pafcha eestahditi, tur debbefigas dahwanas ar redsamahm fihmehm isdalla. — Abbus sakramentus zaur eefwehtifchanu (Consecration) fataifa, Kristibà uhdeni zaur eefwehtifchanu atfchèirr no profta uhdena, ta pat maifi un wihnu fwehtà waffarinà. Gefwehtijohòt mahjitajf sakramenta eestahdifhanas wahrduf bej pahrgrohffifhanas un pahhfinafhanas pahr to redsamo fihmi fskaita un to ar kuffta fihmi apfihme. Tomehr mahjitajf naw tas, kas ar tahm redsamahm fihmehw eedohd debbefigas mantas, grehku peedohfchanu muhfhigo fwehtibu bet Kristus tafs eedohd. Tapehz mahjitaja tizziba un deewbihjahfchanahs sakramenta fwehtibu newarr pawairoht; bet wianna netizziba un nejeeniba ar to newarr mafinoht. Tas tam par meerinafchanu, kam no netizziga mahjitaja sakramentf buhta jafanemm. Rohm. 3, 3: Wai wianna netizziba Deewa tizzibu ifnihjinahs? ne maf. Ko fchee wahrdi fakka? Urri 2 Tim. 2, 13: Ja mehfs effam neuffizzami, wirfch paleef uffizzamf, — wirfch fewi pafchu newarr aifleeht.

Abbu sakramentu starpiba. Kristiba pee mums weenreis isdarrita; swehte wakkarixu daudsfreis baudam. Kapeh; tà? Redsefm. Laizigai dshwibai diwas leetas wajadfigas: peedsimschana weenreis, un usturra, kas mums ar weenu no jauna jafanemm. Gluschi tà pat ar garrigo dshwibu. Zaur kristibu zilweks dabbu swehta Garra dshwibu, swehtais Gars tur teef eedohts, kas mums atjauno: kristiba irr swehta Garra atdsimschanas un atjaunoschanas masgafchana. Ta weenreis noteef. Bet arri garrigai dshwibai wajaga usturras: mihlestibai us Deewu un zilweekeem nebuhs ijdüst, tizzibai nebuhs nagurt; ar wahrdu faktoht, wiffseem swehta Garra augleem (kurri kristiba eedahwinati, Gal. 5, 22: mihlestiba, lihgsmita, meers zc.) buhs pastahweht. Pee tam wajag usturras, auguma. Scho usturru (furu?) ar ween dabbum no ohtra sakramenta. Df. gr. 362, 4: Tur teefam gahrđi pameeloti, ta badda kahro dwehsele. Tapeh; ipaschi dseefmas, swehtais wakkarixfch itt sshmigi nosauks par dwehseles barribu. Kapeh; wehl? Tadeht arr swehtais wakkarixfch daudsfreis baudams, ja negribbam garrigi nomirt (ja Garra augleem, tizzibai, mihlestibai, nebuhs pasust) Juhš redsat behrni, ka mums ar abbeem sakramenteem wis tas eedohts, kas pee muhsu „dshwofchanas ar Deewu un Kristu“ wajadfigas: kristiba ta peedsimschana us dshwofchanu eefsch Deewa un Deewa walsiba; un swehtais wakkarixfch ta usturra schinni deewifchliga dshwofchaná, kas ar weenu no jauna fanemmama. — Tà arr wezzá derribá bija sakramenti, kas muhsejeem lihdsigi. Zaur apgraisfchanu behrnu usnehma Deewa draudsé weenreis; un zaur leeldeenas-jehru, fo il weens Israeleets reis pa gaddu baudija, wiafch Deewa draudsé un draudsiba ar Deewu usturrejahs.

Zums, behrni, til' dauds mas gribbeju israhdiht, zil leelu mihlestibu un schelastibu Deews mums ar to parahdijis, mums schohs abbus sakramentus dohdams. Kahda starpiba wehl bija stary abbeem sakramenteem? — Al, breefmiga leeta irr, dsirdeht, kad zilweks to jauko Deewa dahwanu, lai zigo dshwibu, pats few gallu darroht Deewam tà faktoht pee kahjahm nosweesch! Bet kursch nosweesch garrigo dshwibu un swehtibu Deewam pee kahjahm? Kas kristibu un wakkarixu nizzina.

Par swehto kristibu.

Sarunna.

Lutters, par swehto kristibu mahzoht, jawu mahzibu foxemm tshetrâs jautaschanâs: Kas irr kristiba? Ko padarra kristiba? Kâ warr uhdens tahdas leelas leetas darriht? Ko apshme kristiba? Uf schahm tshetrahm jautaschanahm Lutters faktismê atbild. Nemfim tad tahs preefschâ.

Pirma Fahrta.

Kas irr kristiba?

Kristiba naw flitti uhdens ween, bet tahds uhdens, kas zaur Deewa pawehleschanu spehzihahts un ar Deewa wahrdeem faweenohhts.

Kurri irr tee Deewa pawehleschanas wahrdi?

Kad muhfu Kungs Jesus Kristus fakka, Matt. 28, 19:

Gita zaur wissu pasauli un darrat par mahzefleem wissus laudis, tohs kristidami eeksch ta wahrda Deewa ta Zehwa, ta Dehla un ta swehta Garra.

Kristiba naw flitts uhdens ween 2c. Slitts uhdens te apshme tit dauds, kâ: prosts, tihrs uhdens. Naw uhdens ween; prohti uhdens gan, bet wairak kâ uhdens; pee winna kahdas fawadibas, zaur ko winsch no prosta uhdena isschirrahs. Diwas tee peeminetas: La irr tahds uhdens, kas zaur Deewa pawehleschanu spehzihahts un ar Deewa wahrdeem faweenohhts. Spehzihahts, spehzihs darrihts zaur Deewa pawehleschanu, t. i. kristischana teef isdarrita uf Deewa pawehleschanu; kurru? Schi ta pirma leeta, zaur fo schis uhdens fawads. Un tad tas arri ar Deewa wahrdeem faweenohhts; ar kurreem? Ar Deewa apfohleschanas wahrdeem. Kad Lutters ohtrâ fahrtâ fakka: Kâ Deewa wahrdi un apfohleschana mahza, tad winsch sche ar „wahrdeem“ un „apfohleschanu“ weenu paschu leetu nosihme. — Ko Lutters ar scho pirmo

fahrtu gribb israhdiht? Winſch gribb israhdiht, zif leela un
 fwarriga leeta irr kriſtiba. Ja kriſtibas darbu no ahrenes
 uſflatta, prohti kaſ tur preeſch muhſu azzim un auſim noteef, tad
 taſ tihri maſſ, neeka darba. „Behrniau peeneſſ, to trihöreis ar
 uhdeni aplej un tur klahſ fakka: Kriſtijiu tewi eekſch ta wahrda
 Deewa ta Lehwa, ta Dehla un ta ſwehta Garra. Kur taſ pa-
 darrihtſ, tur behrnſ nokriſtihtſ; un ja arr ne weenſ wahrdiſch
 wairal netiktu ſaizihſ, tad tomehr behrnam buhtu wiſſa ſwehtaſ
 kriſtibas pilliga ſwehtiba dabbujama. Jo wiſſ zitſ, kaſ beſ tam
 wehl klahſ noteef, runna, luhgſchana, peereſ un kruhtſ apſihmeſchana
 ar kruſta ſihmi (ka kriſtijamais no ſcha laika ar galwu un ſirdi
 kruſtāſſiam peederr), un wahrda dohſchana, taſ gon teizamſ un
 mihligſ peelikfumſ pee tahda ſwehta darba, bet pee kriſtibas paſchaſ
 taſ itt nohtigſ naw.“ Bet ſchis darba, kaſ tif maſſ iſleekahſ,
 paleef leelſ, ſwehtſ un ſwarrigſ ſchinnſ laika un muhſchiba, tadehl
 ka Jeſuſ to pawehlejiſ un ar leelu apſohliſchanu ſaweenojiſ. Ar
 kriſtibas uhdeni tā pat irr, ka ar to uhdeni Naemana ſtahtā,
 2. Lehr. 5. Jardanaſ uhdenſ bija proſtſ uhdenſ, ka if katriſ
 uhdenſ, un ne-eeſpehja ſpittalibu dſeedinaht; bet kad Eliſa taſ Deewa
 wihrſ ſazzija: Ej, maſgajeſ ſeptinreis Jordana, tad tu palikſi
 weffelſ, tad taſ bija zittadi; Jardanaſ uhdenſ zaur to pawehle-
 ſchanu: ej maſgajeſ, palikka ſpehzigſ, un tifka ſaweenohſ ar teem
 Deewa wahrdeem un apſohliſchanu: tad tu palikſi weffelſ. Un Na-
 emianſ tizzoht un paſlauſohſ ſcho apſohliſchanu eedabbuja. — Tā
 pat Jahr. 9, kur Jeſuſ uſ to aflu peedſimmuſcho fakka: Ej uſ
 Siloa dihtſ un maſgajeſ. Siloa dihtſ uhdenſ bija ſliktſ uhdenſ;
 kaſ taſ irr? kahdſ ſpehlſ wiannam nebija? Jeſuſ pawehleſchana
 un apſohliſchana, un tizziba un paſlauſiſchana, kaſ neredſigam
 bija, te brihniſchſigu, warrenu ſpehſu parabdija. Uſ kahdu wihtſi
 kriſtiba ſcheem norikfumeem lihſſinajahſ? Arri zittadi daudſreis
 redſam darbu, kaſ maſſ iſleekahſ un tomehr leelaſ leetaſ iſdarra.
 P. pr. kad keiſarſ ar weenu poſchu ſpolwaſ peelikſchanu kahdai
 pawehlei ſawu wahrdu parakſta, tad daudſreis no ta kahdam
 zilwekam nahſ dſih-wiba wai nahwe, kahdai ſemmei laimiba
 wai pohſſ. — Kad dahſ-neekſ waju, maſu pohſſ-ſarriau
 meſcha zelmam eerohſte, kaſ taſ par neeka darbu, un tomehr
 no ta wiſſ taſ fohtſ zauru ſawu muhſchu paleef zittadſ
 un labſ. — Kad nu Deewſ zaur pawehleſchana un un
 apſohliſchanu kriſtibu ſwehtijiſ, tad neapghni tu

wiann zaur to, fa tu kristibu nizzini, par neeku turri, ne minneht to nepeeminni un to swehtibu nezeeni, fas tew zaur to irr, fa effi kristihts. To jel, behrni, leekat wehrâ, kad juhs par swehto kristibu mahzu. Mums te naw ar kahdu zilweku eetaifschanu jadarbojahs, bet —. Tapehz warram gan to nosaukt par swehtu kristibu, un es jums warru peekohdinah: leekat wehrâ, so par to mahzu.

Gestahdischanas wahrdi. Tee ta skann: Gita zaur wissu pafauli —. Schee wahrdi, ta pee Luttera jautaschanas redsams (Kurri irr Deewa pawehleschanas wahrdi?), apleezina, fa kristibu Deews pawehlejis. Gita un kristijat, ta Kristus te pawehl. Bet wianna pawehleschana mums irr Deewa pawehleschana. (Jahn. 12, 49. 50: No ferwis ne-efmu runnaji, bet tas Tehws, fas manni shtijis, tas man baufli dewis, so man buhs fazzihht un runnah. Tapehz, so es runnaju, to es ta runnaju, fa man tas Tehws fazzijis.) Schee wahrdi pa preefschu mahza, fa jau fazzihhts, fa kristibas darbs naw zilweku isdohmats, bet Kristus pawehlehts un eestahdihhts. Bet tad tee wehl rahda, fa ar kristibu ihsti irr, jeb fas kristijohht ar zilweku ihsti teef padarrihts (kristibas buhschanu). Gelsch ta wahrda, i. i. Tehwa, Dehla un swehta Garra wahrda eekschâ. Bet juhs jau no ohtra baufschla un no pirmahs luhgschanas finnat, fa Deewa wahrds apshme Deewu paschu un wianna buhschanu. Zaur swehto kristibu mums buhs tikt eekschâ trihsweeniga Deewa buhschanâ. Te ihsti redsam, fa kristiba naw flikts uhdens ween, bet fa zaur to teefam eelasti jeb nogremdeti draudsiâ un saweenoschanâ ar trihsweenigo Deewu. Ta tad mums kristibâ teef laut fas dahwinahhts un eedohts: draudsiâ ar Deewu; dalliba pee deewigahs dabbas un pee deewibas pillibas; Deewa behrniba. Pee eestahdischanas wahrdeem peederr ar wehl tas peelikkums: Lohs mahzidami turreht wissu, so es jums pawehlejis. To, fas kristibâ teef dahwinahhts, zilwels tad no sawas pusses ta fanemm, kad wiannu „mahza turreht wissu“, un kad wiansch wissu turra, so Jesus pawehlejis.

Atshtat nu no ta, behrni, zil kristiba swarriga. No fa wehl eestahdischanas wahrdds wiannas swarrigums bij redsams? — Gal. 3, 27. To zil juhs us Kristu kristiti, til juhs Kristu apwillschi. Schi apwillschana irr papreefschu ahrija apgehtschanahs. Tapehz arr, no ahrenes kristibu usflattoht, falkam: Zaur kristibu behrnu usnem kristigâ draudse. Bet raksti wehl fakla 1 Kor. 15:

nemiristibu apwillt, un ar to sime eefschigu pahrehrschanohs. Un ta ar te simefa. Muhsu perscha eefschahs: Jo, un norahda us preefschajo 26 p., las ta skann: Juhš wišnohtal effat Deewa behrni zaur to tizzibu eefsch Kristus Jezus; jo zil juhs us Kristu kristiti — Prohtat, kristiba muhs par Deewa behrneem padarra. — Deewa behrnš! Ak, scho wahrdu til weegli pahrlaffam, ne dohmaht ne apdohmadami, fa schi behrnibas dahwana bes golla leelasa, ne fa kad mums wiffas pafaules mantas buhtu eedohtas. Behniri gan zittkahrt saweem frustbehrneem, furreem kuhmōš stahwejuschi, norakstu schuhplī likufchi, zaur fo teem kahdu pilli schtira-foja, las usrakstihš, apbrinohts, flawehts. Kristibā tew bes golla wairaf dahwinahš. Kas tad? Klaufatees beidscht stahstirau. Missijonars Indijā pahrtulkoja jauno derribu kahdā Indeeschu wal-lodā, pee fa wirnam weens Indeets palihdseja. Tulkojoht wirni nahza pee teem wahrdeem 1 Jahr. 3, 1: Raugat, kahdu leelu mihlestibu tas Tehws mums dewis, fa muhs buhs fauft par Deewa behrneem. To Indeets tā bij pahrtulkojis: Raugat, kahdu leelu mihlestibu tas Tehws mums dewis, fa mehš drihstam wirnam kahjas skuhpstiht. Missijonaram prasscht, kapehš schis tohs wahrduš tā tulkojis, wirsch atbildeja: Deewa behrnš! ne, tas par daudš, tas par augstu! — Tahš gohdš tad nu pagana firdi wehl nebija nahziš. Ja, teescham: Kas zilwefa firdi narw nahziš, to Deewš mums zaur sawu Garu parahdijis. Ne, ne tiffai parahdijis, bet swehtā kristibā eedewis. Tadehl sawu kristibu peeminnedami, un to nei steizcht leelu dahwanu, fo mehš wiffi, las scho effam, ar to no Deewa dabbujuschī, pateiskim wirnam, dseedadami ds. gr. 274, 5: Tew, swehtais Gars, es pateizu par tahdu dahrgu rohtu, fa firdi sawu leezibu samannu un noprohtu; zaur fo ar behrna-jerribu es radditaju peesauzu un faktu: Abba Teshht!

Dhtra kahrtā.

Ko dohd jeb fo palihdš swehta kristiba?

Ta padarra, fa grehki teef peedohti, atpesti no nahwēs un wella nn dohd muhschig, dshwoschanu wiffem, las to tizz, fa tee wahrdi un Deewa apfohlischana mahza.

Kurri irr tee Deewa apfohlfchanas wahrdi?

Kad muhfu Kungs Jesus Kristus fakfa, Mark. 16, 16:

Kas tizz un teef kristihts, tas tiks fwehts, bet fas netizz, tas tiks pasuddinahts.

Pirmâ fahrtâ bij par to runnahts, zil kristiba fwarriga. Ta irr, tã fazzijam, tapeh; til fwarriga, fa zaur to teefam draudfiba ar trihwēenigo Deewu; ar zitteem wahrdeem: teefam deewigâ buhſchanâ un deewigâ dabba eelaiſti un nogremdeti, un paleefam par Deewa behrneem. Ar to jau uf gabbalu iſteife, fo kristiba dohd jeb padarra. Bet nu til daudſi irr, fas to ne-eefkottahs, fahda augſta ſchēlaſtibas dahwana fwehta kristiba irr. Daudſi to turra til par tahdu fwehtu eeraddumu jeb bruhki (zeremoniju), ar fo no-fakfa, fa behrns nu pee kristigahs draudſes peederr. Zitti wahrda dohſchanu turru par to fwarrigako leetu pee kristibas. Un lohti daudſi tahdu, fas to til' tapeh; lihds darra, fa tã irr eeraddums. Tadehl irr gan wjadſigs, wehl reis ihpaſchi jautah: Ko dohd jeb fo palihds kristiba? To nu peh; Luttera jauſahs atbildes plaſchaki apzerrefim.

Ta padarra, fa grehki teef peedohti. Jf'weena ihpaſchiba trihwēeniga Deewa buhſchanâ tew kristiba laut fo dahwinafi: Tehws grehku peedoſchanu; Dehls atveſtiſchonan no nahwes un wella; fwehtais Garâ muhſchigo dſihwoſchanu. — Tehwa wahrda eekriſtihts un nogremdehts, tu eefſch Kristus Jesus winna behrns eſſi palizzis, winſch tewi ſchēligi peenehmis un tawi grehki tew peedohti. Parahdot to iſ Gal. 3, 26, 27: Jubs wiſſnohtak eſſat —; jo zil jubs uf Kristu —. Ap. d. 2, 38 Behteris pirmâ waſſaras-fwehtu deenâ uf laudim fakfa, lai leelotees kriſtitees uf grehku peedoſchanu. Ananijas fakfa uf Pohwilu ap. d. 22, 16: Leezees kriſtitees un nomaiſga ſamws grehkus. Kahdu dahwanu tad un peh; ſcheem rakſtu-wahrdeem tas Tehws mums kriſtibâ eedoht? Bet fas ta par beſgalligi leelu dahwanu! Ar grehku peedoſchanu wiſſa fwehtiba eefohkchahs; tann? wiſſa fwehtiba eefſchâ; Kur grehku peedoſchana, tur arr dſihwiba un muhſchiga dſihwoſchana, tã Lutterſ ihfi un jauki fakfa; kurrâ weetâ? Bet fo debbeſ Tehws mums wiſſeem fwehtâ kriſtibâ dahwinajis, tas ar wiſſohm paſaules man-

tahm naw aismakfajamâ un wiffas tahs prett to naw itt ne kas. No baggatam wihram palihdseja, ka winsch purpurâ un dahrgâ audellâ gehrbahs un if deenas fahrumâ un lihgsnibâ dshwoja? Patti labbaka leeta winnam trubka; kas? La pahri gaddu lihgsniba drihs bija pagallam, un kad nu winnam grehfu peedohschanas nebija, winsch tiffa ellê un mohkâs. Tapeh; fazzim if katriis: Al tu mihlais debbes' Tchwâ, fâ es preezajohs, fâ es tew pateizu, ka tu manni swehtâ kristibâ par faru behrnu eeksch Kristus usnehmis, zaur to, ka tu man tur wiffu mannu grehfu peedohschanu apsohlijis; tuhstioschu pasawlu mantas tew scho labdarriochanu newarr atmakfah, fo tu pee mannis darrijis!

La atpesti no nahwes un wella. Schi ta dahwana, fo ohtra Deewa ihpafchiba, Deewa Dehls, kristibas uhdeni eeliffu, ar fo tu kristihts. Bai tas arr teescham teefa? Ja; tu Deewa Dehla wahrda effi kristihts un nogremdehts. Rohm. 6, 3: Meks eeksch Kristus Jesus kristiti; kristibâ winnu apwillufchi. Zaur to teekam dshwibas-draudsbâ ar Deewa Dehlu; teekam winna walfstibâ eekschâ; dabujam dallibu pee winna pestifchanas. Bet no ka Kristus, peh; ohtra lohzefta isskaidroschanas, muhs atpestijis? no grehkeem, nahwes un wella spehka. Nu tadehl ka effam kristiti, warram preezatees un gawileht, 1 Kor. 15, 55: Nahwe, fur tawâ dsellons? elle, fur tawa uswahreschana? Paldees Deewam, kas mums uswahreschana dewis zaur Jesu Kristu muhsu Kungu. Bet tahda Deewa Dehla dahwana swehtâ kristibâ (kurra?) irr atfal neisteizohit leela, pa teefi deewiga dahwana. Nahwi fauja par breefmu lehnixeni, par wiffbreesmigako. Tahda winna kristitam wairs nerahdahs. Lasfat tahs dseefmas muhsu dseefmu-grahmatâ. Til daudi reis tur tas wahrds: man preeks mirt. No ka tas nahf? Zaur faru kristibu tee dembihjigee dseefmineeki finnaja, ka zaur Kristu no nahmes un wella bij atpestiti, tâ ka schee breefmgigee eenaidneeki par winnem ne fo wairs ne-eespehja. Al behrni, fakkat kluffam firbis man lihds, kad luhdsu: Pateizu tew, af Kungs Jesu, tu Deewa Dehls, ka tu man pasuddufscham un pasuddinatam zilwelam swehtâ kristibâ sinnu un sihni dewis, ka ir es zaur tewi no grehkeem, nahwes un wella spehka atpestihts.

La dohd muhschigo dshwofchanu. Kad swehta Garra wahrda effam kristiti, tad winsch mums kristibâ dohd faru dahwanu: atdsim-

ſchanu jeb garrigahs dſihwibas atjaunoſchanu par muhſchigahs dſihwoſchanas kihu. Ev. 1, 13. 14: Swehtais Gars irr muhſu apoſtoliſchanas un eemantoſchanas kihls ul muhſu atpeſtiſchanu. Rohm. 8, 17: Ja mehſ behrni, tad mehſ orr mantineeki, prohti Deewa mantineeki un Kristus lihſdmantineeki. Arri Jeſus fakka ar taiſneem, ſkladreem wahrdeem: Kaſ tizz un teef kriſtihts, taſ tiſ ſwehts. Ia kriſtibâ wiſſa debbeſ' laimiba eekſhâ.

Zif baggati! Wai nu eſſat iſhti apdohmajuſchi, behrni, zif baggati juhs zaur kriſtibu palikkuſchi? Pee kriſtiſchanas wahrdu dohd, tâ pat kâ Iſraelâ pee apgraiſiſchanas. Ar to trihsweenigais Deews fakka: Tam un tam, tai un tai, ar tahdu un tahdu wahrdu, buhs buht mannam behrnam un grehtu peedoſhchanu dabbuht; buhs buht atpeſtitam no nahwes un wella; un es to eeweddiſchu muhſchigâ dſihwoſchanâ. Zif baggats! Tu eſſi wairak kâ keisara behrns, tu eſſi Deewa behrns. — Schinnî dſihwibâ zitta zekka, zitta padohma naw ſchahs leelahs dahwanas (kurraſ?) eedabbuht, kâ ſwehta kriſtiba *). Kaſ to nizzina, taſ ſchahs leelahs mantas patſ ſewim nolaupa. Tur pretti, kaſ ſchahs debbeſ' mantas turra augſtaſ un pahr wiſſu dahrgakaſ, taſ arr to turra augſtu un leelu leetu, ka wiſſch kriſtihts. Ludwikis IX., Franzijas kehniſch, Swehtais noſaukts, bij maſâ Poiſi pilſſehtinâ kriſtihts un Deniſe frohnehts. Wiſſch ar ween rakſtijahs: Poiſes Ludwikis. Jo, ta wiſſch fazzija, Deniſe es dabbuju paſauligu frohni, bet Poiſe debbeſigu. Kapeh; jums to ſtahtu? Wiſſch ar ul kriſtibu ſihmejot mehdsfa fazziht: Trihs ſaujaſ uhdena irr wairak wehrtaſ, ne kâ kehniſa frohniſ. Kâ wiſſch to dohmajis? Wehl weena leeta, behrni. Kad buhſeet uſauguſchi, un jums uſnahts behdas un nelaima un zeekſchanas, wai warrat fazziht, kâ tad taſ dohmaſ, ka taſ eſſat kriſtiti, juhs warrehſ preezinah? Kriſtibâ Deews manni par ſawu behrnu peenehmis; wai wiſſch ſawu behrnu nemihlotu? wai wiſſch ſawu behrnu atſtahtu? Te klahſ maſ ſtahtinſch. Lutteri reiſ mihlſch draugs, Hironimus Wellers, apmekleja. Lutterſ praſſija, ka eetoht. Al, behdigi, tâ Wellers atbildeja; ne maſ

*) Kad fazzihts: Zaur kriſtibu eet weenigais zekſch ul muhſchigo ſwehtibu, tad taſ par mums fazzihts; mehſ zittadi newarram. Bet Deews warr gan zittadi; wiſſch warr arr zittu zekku nemt. Ia muhſu meerinaſchanahs, paganuſ peminoht, un maſuſ behrnus, kaſ beſ kriſtibas miruſchi.

nefaprotthu, fà tas nahf. Wai tad Juhs ne-effat kristihts?
 tà Lutter's wehl jautaja. Schi negaidita jautaschana Welleru wairaf
 apmeerinaja, ne fà wessels spreddikis, fà wiasch pat's pehz apleezi-
 najis. Ko Lutter's ar tahdu jautaschanu dohmaja? — Kad nu
 weenreis esmu eefahjis stahstus stahstih par to, fo kristiba dohd jeb
 palihds, tad klaufatees beidsotht wehl weenu stahstihu. Jehkabs,
 Schottu-semmes lehnisch, pee sawa pirma dehla kristibahn 1594
 likka Hollantes saweenotahs walstis kuhmòs luhgt. Schahs print-
 scham par kristibas dahwanu schtinkoja diwus tibra selta dserramohs
 traufus un selta fastiti, tur bij eekschà norakts, fà printscham it
 gadda 5000 gulschus buhschoht ismakfahf. — Ja taggad mahzitajs
 it katram behrnam, fo pe wianna kristiht nefs, arr til dauds warretu
 schtinkoht, af zil daudsi steigtohs sawus behrnus list kristiht scho
 dahwanu dehl. Un tomehr behrns ar to sawà muhschà nelaimigs
 ween warretu palikt; un pee mirschanas wirnam schahs dahwanas
 pilligi ne fo nepalihdsetu. Bet kristibà wairaf dabbujamè, ne fà
 selts un sdrabs, wairaf, ne fà wiffas pasaulès mantas. Redi-
 mirsifim jel to ne kad: Ko dohd un fo palihds swehta kristiba?
 Ta padarra, fà grehli —

Trefcha kahrta.

Kà warr ubdens tahdas seelas seetas darriht?

Uhdens to teescham nedarra, bet Deewa wahrdi, fas ar un pee
 ta uhdena irr, un ta tizziba, fas tahdeem Deewa wahrdeem uhdeni
 ustizz. Jo bes Deewa wahrdeem irr tad uhdens tikkai uhdeens
 ween un ne kahda kristiba; bet ar Deewa wahrdeem tas irr kristiba,
 tas irr tahds uhdens, fas baggats no schehlastibas un dschwibas,
 un masgaschana tahs jaunahs atdsimschanas eeksch swehta Garra,
 fà swehtais Bahwils fakka, Lit. 3, 5—8: Deews muhs darrijis
 swehtus zaur swehta Garra atdsimschanas un atjaunoschanas mas-
 gaschanu, fo wiasch islehjis par mums baggatigi zaur Jesu Kristu
 muhsu Pestitaju, lai mehs, zaur wianna schehlastibu taifnoti, muh-
 schigahs dschwoschanas mantineeki paleekam pehz tahs zerribas; tas
 irr pateefs wahrds.

Wahrdu-faprafchana. Zautafchana tà fkan: Rà warr uhdens tahdas leelas leetas darriht? Kurras leelahs leetas? Taks trihs: grehku peedohfchanu doht, atpestiht no nahwes un wella, un muhschigo dshwofchanu doht. Uhdens to nedarra, taks nedohd. No kurrenes winnas tad nahf, kad taf kristibas uhdeni taks fannemmam? Lutters diwas leetas usrahda. 1) No Deewa puffes tee fpehzigee irr Deewa wahrdi, pr. Deewa apfohlfchana, kas ar un pee ta uhdena irr (kas kristijohht ar uhdeni faweenojahs). Rahda wehl bija ta apfohlfchana, fo Lutters ohtra fahria no Deewa wahrdeem peeminn? Kas tizz un teef kristihts, tas tiks fwehts; tà fakka Kristus, ta pateefibas mutte, Deewa Dehls; ta winna apfohlfchana. — 2) No muhsfu puffes tizziba. Un tizziba; tà Lutters fakka, prohti ta to darra, ta isdarra taks leelahs leetas: grehku peedohfchanu, atpestifchanu no nahwes un wella, muhschigo dshwofchanu. Prohti ta tizziba, kas tahdai Deewa apfohlfchanai, ar kristibas uhdeni faweenotai, uf tizz, t. i. uf to pastahw, uf to palaischahs, pee taks neschaubahs — Jo bes Deewa wahrdeem irr uhdens tikka uhdens ween un ne kahda kristiba, bet ar Deewa wahrdeem tas irr kristiba. Ar to wahrdu: jo — irr tas peerahdihts, fo pirmahs teikums isteiz, fa Deewa wahrdi un apfohlfchana ween taks leelahs leetas isdarra. — Lutters nu tahlak kristibas uhdeni lohti jauki' nosauf par baggatu fchehlastibas- un dshwibas-uhdeni; tahds winfch irr, tà Lutters fakka, ar Deewa wahrdeem tà mehsh fakkam: zaur Deewa apfohlfchanu. Lutters to wahrdu: baggats no fchehlastibas, nehmis is Pahwila wahrdeem, kas tur pehzof nahf; usmeklejat tohs! baggatigi illejis; zaur winna (Kristus) fchehlastibu. Rapehz kristiba irr tahds baggats fchehlastibas-uhdens? atbildat is ohrahs fahrtas. Ta padarra, fa grehki teef peedohti; un tà ihpafchi Deewa fchehlastiba parahdahs. — Dshwibas-uhdens, tas Luttera wahrdds tas ohtrais kristibas gohda-wahrds; pr. tahds uhdens, kas muhs muhschiga dshwofchanà eewedd un mums muhschigu dshwibu dohd. — Zaur Deewa apfohlfchanu kristiba treschfahrt paleel par jaunahs atdshimfchanas masgafchanu eeffch fwehta Garra. Pirma peedshimfchana irr peedshimfchana meefiga dshwiba. Bet zaur to mehsh wiffi deewanschehl eenahkam grehziga dshwiba: Kas no meefas (no grehzigas zilwefadabbas) peedsemm, irr meefa (irr grehzigas). Ja un wairak ne kas nenotiktu, tad mehsh wiffi buhtu pasuddufchi un pasuddinati. Bet

paldees Deewam, kas par mums apschlojees. Nu nahf kristiba, ta irr ohtra peedsimschana, jauna peedsimschana jeb atdsimschana. „Eefsch swehta Garra; zaur kristibu, zaur scho jauno peedsimschana, arr eenahfam dsihwibâ, tâ pat lâ zaur meefigo peedsimschana, prohti swehta Garra dsihwibâ; dabujam (kad to, kas agraf fazzihst, atgabdajamees) dallibu pee deewigahs dabbas, teefam pahrzelti Deewa buhschanô, paleefam par Deewa behrneem; stahwam, lâ „eefsch swehta Garra peedsimmuschî“, winna pahrmahzischana un waddischana no pat behrnibas, wiffu muhschu, kamehr swehtais Garâ sawu darbu pee mums pabeids zaur to, ka muhs eewedd muhschigâ dsihwoschana. — Jaunahs atdsimschanas „maigafchana“, zaur to wiffus wezzahs peedsimschanas netihrumus nomasga; wezz paleef par jaunu, jaunâ dsimmums. — Kâ swehtais Pahwils fakfa (swehtais, irr gohda-wahrde, fo arri ewangelijuma draudse apusufteem dohd). Lutterâs grihb fazzihst: tee trihs gohda-wahrdi, furrus winsch nu pat kristibai dewis (kahdi tee wehl bija? schelastibas-uhdens; dsihwibas-uhdens; jaunahs atdsimschanas masgafchana eefsch swehta Garra), naw mannis isdohmati; tâ Deewa wahrdi fakfa. Kâ Lutterâs (un mehâs winnam lihdi) ar weenu wiffu muhsu swehtibu us Deewa wahrdeem dibbina, tâ winsch pee wiffohm leetahm weenumehr no jauna praffa: Ko Deewa wahrdi fakfa? Tâ arr te. Parahdat man tad is Pahwila wahrdeem, ka teefa, fo Lutterâs par kristibu fakfa. Tahs gruntsleetas, fo ta perscha isteiz, irr schahs. 1) Kristiba darra swehtus. 2) Winna irr masgafchana. 3) Zaur winnu atdsimschana noteef. 4) Deewâs tur mums dohd swehto Garra zaur Jesu Kristu. 5) Zaur Kristus schelastibu teefam taisnoti Deewa preefschâ (dabujam grehfu peedohschanu un tâ effam Deewa preefschâ) un paleefam par muhschigas dsihwoschanas mantineefem. 6) Pehz zerribas; muhschiga dsihwoschana mums schein wehl naw rohtâ, lai gan kristibâ winnas mantoschanas teefu (rekti) eedabbujuschî.

Us fo kristibas swehtiba stahw. Schinnî treschâ fahrtâ Lutterâs rahda, ka ta leela swehtiba, fo winsch ohtrâ fahrtâ par kristibu isteizis, us diwahm leetahm stahw. 1) No Deewa puffes kristibas swehtiba stahw us Deewa apsohlschana: Kas teef kristigts, tas tiks swehts. Deewâs mums darrijs swehtus zaur jaunahs atdsimschanas masgafchana. Kahdi bij Luttera wahrdi par to? Uhdens tahs leelahs leetas nedarra, bet Deewa wahrdi. Bet tad Lutterâs

wehl ohtru leetu usrahda, bet fa kristibai ne lahdaš swehtibas naw. Un ta tizziba, kas tahdeem Deewa wahrdeem ustizz. 2) No muhsu puffes tad nu kristibas spehks nahl no tizzibas us to, lo Deewa swehta kristiba apsohla. — Dihds schim ar jums tif par to esmu runnajas, lahda nebeidsama mania mums zaur to rohla, fa effam kristiti. Jo tif dauds lauschu atrohnahs, kas ne maj nesinn, lahds labbums wiaxeem no kristibas atlezz, un kas kristiba ihsti irr; scho wainu mahzoht vee jums gribbeju ahrsteht. Nu nemsim to preekscha, lo lihds schim atstahjahm, to jautaschanu:

No kristiba prassa ja wiaxeai sawu pilnigu spehku buhs parahdiht? Jesus tas Kungs fakka: Kas tizz un tohp kristihts, tas tifs swehts, un kas netizz (es dohmäs ar ween klast peeleeke: jefschu wiach irr kristihts), tas tifs pasuddinahs. Lutters fakka: un tizziba. Ta atbilde tad nu irr schi: Kristiba prassa tizzibu. Kristibas jaukumu es pirma lohti flaweju, un tomeht irr tuhstoschi un millijoni jiltweku, kas kristiti, un naw zaur to dabbujuschi ne grehtu peedohschanu, ne atpestischanu no nahwes un wella, ne arr muhschigo dshwoschanu dabbuhs. No fa tas nahl? Tur naw klast, lo Deewa wahrdi prassa: Tee netizz, tapehj tee no kristibas nebeidsami leelahs swehtibas ne neeka nedabbu. Ta tad nu: Tizziba mums nohtigi wajadsiga, taks dahwanas fanemt, lo kristiba dohd. Ja jums wiffi tee labbumi patihkami, lo Deewa swehta kristiba dahwina, — un lam tee gan nebuhtu patihkami! — tad paturrat un pildat no teefas to prassichanu, lo mihtais Deewa tadeht no jums prassa; weena tahda ween irr, kas fklaidri isteikta tannis Jesus wahrdds: Kas tizz un teel kristihts tas tifs swehts. To il kattris saproht; bet lai ne weens te nepeewilstohs, tad wehl zeefchi klast peefazjihst: Bet kas netizz, tas tifs pasuddinahs. Bet nu treschais tizzibas-lohzejelis fakka: Es tizzu, fa zaur sawa pascha spehku eeksch Jesus Kristus sawa Kunga newarru tizzeht. No tur renes tad spehku nemsim? Swehtais Gars manni aizinajis; fa arr 1 Kor. 12, 3 fakka: Ne weens newarr Jesu par kungu faukt, fa ween zaur swehto Garru. Bet swehto Garru kristiba dabbujam, fa Bekteris fakka ap. d. 2, 38: Leekatees kristitees, tad juhs swehta dahwanu dabbuseet. Swehtais Gars tas irr, kas muhs jou dshwidas eefahkuma zaur kristibu Jesum peenefs, jo

kristiba irr swehta Garra jaunahs atdsimshanas un atjaunashanas masgashana. Ta wiaxe ta bihbeles-perscha nosauz, kas tur

pat flabt peelikta, Tit. 3. Arri Jesus fakka Jahñ. 3, 3: Zilwekam japedsemm no jauna, zittadi winisch debbes' walslibu (turra irr, Rohm. 14, 17, taisniba, meers un preets eelsch fwehta Garra) newarr redleht. Un 5 p. Jesus mahza, fa tahdai jaunai peedsimschanai janoteef zaur uhdeni (kristibu) un Garru. — Atdsimschana *): Zaur peedsimschanu meesa eenahl meefigâ, pasauligâ dsihwibâ; zaur atdsimschanu gars ee-eet no meefigahs dsihwibas fwehta Garra dsihwibâ. Apluhkofim to wehl labbaki. Dohmajat, mas behrns irr peedsimmiis. Bet kas no meefas peedsimmiis, irr meefa; jo no grehziga tiffai grehzigs warr zeltees. Grehku un nahwes dihgli behrns zaur meefigo peedsimschanu lihds nemm pasaulê. Ku to behrnu kristi. Uhdeni kristibâ pahr behrnu islejoht, fwehtois Gars pahr winnu teef isleets. Zaur to pa wissam kaut kas jaunâ eelsch behrna zekahs, kas gluschi ohtrads, fâ tas wezzais: Swehtuma un muhschigahs dsihwibas dihgliis; deewischigai dsihwiba. Behrns nu nemmahs augumâ, un schai deewischigai dsihwibai buhs lihds ar winnu arr augumâ nemtees un grehku un nahwes dihgli noslahpeht. Kristibas pawehleschanâ tas Kungs fazzjis: Mahzat tohs turreht wissu, fo juns esmu pawehlejis. Pehz kristibas buhs nahkt mahzibai, fo kristigi wezzaki tad arr saweem behrneem dohd, wisswairak zaur paschu labbo preelschshmi un tad arr ar wahrdeem un skohloschanu. Bet tad arr behrnam jamahza turreht wissu, fo Kristus pawehlejis. Tas prohtams, behrnu buhs raddinaht pee Kristus haufschu paklaustchanas. Behrns dsihwo kristigâ draudsê, mahzahs, paturra un tizz Deewa wahrduâ. Nihlestiba, fo Deews tew parahdijis, sawu Dehlu nodohdams, zaur fwehto Garru tawâ firdi teel eeleeta. Ku deewiga dabba, kas kristibâ tew eelschâ eelikta, ar ween jo jaukaki usseed un nefs brangus auglus. Kassam 2 Peh. 1, 3—8: Kad winna deewigais spehks mumâ wissas leetas, kas pee dsihwoschanas un deewibihjafchanahs peederr, irr dahwinajis 2c, 4 p. u. t.: Kad nu mehâ dalku dabbutjusch,

*) Atdsimschana wisslabbaki zaur peedsimschanu isfkaidrojahs Zaur peedsimschanu zilweks ee-eet tif wat jounâ, fâ arri gluschi zittadâ dsihwoschanâ. P. pr. mahtes-meefas winisch nedshwoja zaur dwaschas-willfchanu: barribu nefanehma zaur mutri. La pee atdsimschanas gars ee-eet Deewa Garra dsihwibâ, turra tif pat jauna, fâ arr zittada, ne fa dabbigâ garra dsihwoschana. Bet tabbas falihdsinafchanas behrneem nederr.

pee deewigahs dabbas (kur?). tad lai behgam no pafauls isnihzi-
gahm eekahroschanahm, pasneegdami fawâ tizzibâ tikkumu (weens nu
is ohtra ar ween tahlak isaug), atsihschanu, gaddibu, pazeeschanohs,
deewbihjaschanohs, brahligu mihlestibu, mihlestibu us wisseem. Ta
irr fwehta Gara atjaunofchana, wianna irr atdsimfchanas tah-
tahlaka darboschanahs. Bet 5 p. wehl stahw tas swarrigais wahrds:
Wissâ spehkâ us to dsennatees, fa warrat tahdus auglus pasneegi.
Kas dsennahs jeb zihthas (fâ fskhlâ), tas fagrabb, kur ween
dabbu; tam us to preeks un patifschana; wiasch no teefas us to
dohma; wiasch puhlejahs to panahkt. Tâ tew arr jadarra (fâ?),
fad fwehtais Gars tewi zaur kristibu grihb deewischkigâ dsihwibâ
eewest un par Deewa behrnu darriht; tew buhs lautees par tahdu
darriht. — Bet tahdus auglus, fâ peeminnejam, zilweks no fawas
dabbas ne muhscham newarr rahdiht. Meefigam zilwekam ne fad
tahdi jauki, deewischkigi tikkumi naw bijuschi; zilweku notikkumi to
rahda. Wiasch gan warr kahdreis buht gaddigs, pazeetigs, mihligs
prett zilwekeem; bet pa wissam, wissâ fawâ buhschanâ, wissu
muhschu tahds palikt, to wiasch ne-eespehj. Tikkai, kam Deewa
Gars, deewiga dabba, tas to eespehj. Bet Deewa garru dabbujam
kristibâ. Swehta kristiba irr eefahkums no atdsimfchanas
un dsihwofchanas eeksch Deewa. Al zil leelo, zil jauka te
mums atfal kristiba parahdahs *)

Zuhs redsat, behrni, bes kristibas newarr fwehtigs tikt. Bet
ar kristibu ween arri ne. Kas to dahwanu, fo wiannam kristibâ
dahwa, zaur tizzibu nefanemm, tam kristiba pa welti. Ar zitteem
wahrdeem: Kas, par Deewa behrnu palizzis, wissâ spehkâ nedsen-
nahs, arri fwehti un deewbihjigi fâ Deewa behrns dsihwoht, tam
fawa kristiba ne kahda labbuma nedarra. Dauds irr aizinatu.
Zil dauds? Wissi kristitee. Bet mas isredsetu. Kapehz? Wianni
naw peenehmusch, fo teem dahwaja. Gluschi tâ pat, fâ sche fskhlâ.
Wisseem te buhs un wissi warr mahzitees; daudsi itt ne fa ne-ee-
mahjahs, tadeht fa mahzibu nepeenemm. Tapehz peefalku:

*) Kâ daschreis dihgltis isgi gull kamehr isdihgt, tâ irr arri ar kristibas dihglt.
Dasch kristihts dsihwo grehlos bes apdohmas, fa meefigs zilweks, un wehl diw-
desmitâ wai peezdesmitâ gaddâ wianna atdsimfchana nahf — bet ar ween
no kristibas.

Neapbehdinajat fwehto Deewa Garru. Zaur to wirra apbehdina un aisdenn? Kad juhs wirra dahwanu, to jums kristibâ dahwinajis, semmê mettat:

Kad negribbat fwehti ka Deewa behrni dšihwoht;

Kad negribbat no grehkeem tif atpestiti, bet jo prohjam mellojat, peewikkat, pasauligi dšihwojat 2c. un pee tam sawu preefu un patikšhanu atrohdat;

Kad dwehfels fwehtibu ne fo neturrat, un ne kad nejautajat: wai ar fwehtigs tiffchu, wai ne?

Al, juhs luhdsu juhsu dwehfeles fwehtibas deht, neapbehdinajat jel fwehto Deewa Garru, kas jums kristibâ juhsu pestišhanu un fwehtibu apsehgelejis un apgalwojis, Ew. 4, 30; bet padarrat arr paschi sawu kristibu fpehzigu zaur tizzibu un deewiščigiu, fwehtu dšihwošhanu, kâ Deewa behrneem klahjahš. Deews sawu darbu darrijis, darri tu nu tawu. Amen.

Zetturta Fahrta.

Ko tad apšbme tahda uhdens-kristiba?

Ta apšhme, ka wezzam Ahdamam eekšč mums ik deenas zaur (grehku) noscheloschanu un atšahšchanohs no grehkeem buhs tift apflihzinatam un mirt ar wišfeem grehkeem un niknahm kahrabahm, un atkal ik deenas preekščâ nahkt un uzeltees jaunam zilwekam, kas taišnibâ un ščlihstibâ preekšč Deewa muhščigi dšihwo.

Kur tas šahw rakšihst?

Swehtais Bahwils fakka, Rohm. 6, 4: Mehs ar Kristu ešfam aprakti zaur kristibu eekšč nahwes; ka, ittin kâ Kristus usmohdinahts no mirroneem zaur ta Tehwa gohdibu, tâ pat arridsan mums buhs dšihwibas atjaunoschanâ štaigah.

Jesus wahrdi: kas tizz un teel kristihts, tas tiks fwehts, išteiz, kas no muhsu puffes wajadšigs, ja gribbam fwehti palikt:

Tizziba. Tà pat Lutters trefchâ kahrtâ fakka: Uhdens to nedarra, bet Deema wahrdi, pr. Deema apfohlishana, un tizziba. Bet kas tur til' ar ihseem wahrdeem isteikts, to Lutters te zetturtâ kahrtâ plaschali isskaidro. To winsch tapehz darra, lai nu ne weens aplam nedohma, wirnam jau newarroht fwehtiba sust, winsch taf effoht kristihts, un gan jau arr fwehta dshwofchana tà pat bes leela publina raddishotees. Lutters prassa: Ko apshime kristiba? No Kristibas apshimefchanas winsch nu rahda, fâ tam spehka, fo tu fawâ kristibâ eedabbujis, arri tawâ dshwofchanâ buhs parahditees. Ko Lutters atbild us to jautaschanu: fo apshime kristiba? Ta apshime — — Lai fchohs wahrduß ihsti fapraftum, tad jafinna,

fâ pirmâ kristigâ draudsê kristija. Pirmâ kristigâ draudsê tà mehdsâ kristiht, fa kristijamo pa wissam uhdeni nogremdeja un tad atkal iswillka. Pee fchahs bruhkes diwas leetas eewehrojamas: Rogremdeschana un iswillkschana. Abbas leetas pehz Rohm. 6, 4 kaut fo apshimeja: Rogremdeschana, fa mums ar Kristu buhs mirt; iswillkschana, fa mums ar Kristu buhs augschâ zeltees. Pee mums kristijamam uhdeni wirsû lej, bet ta apshimefchana irr ta patti, un tai pehz apuskala wahrdeem buhs tawâ dshwofchanâ parahditees. To tad apluhfosim.

Wezzam Ahdamam buhs nomirt. Lutters fakka: Uhdens-kristiba apshime, fa wezzam Ahdamam eefsch mums iddeenas zaur (grehku) noschelofchanu un atstahfchanohs no grehkeem buhs tilt apflizinatam un mirt ar wisseem grehkeem un nifnahm fahribahm. Pahwils: Meks ar Kristu effam aprakti zaur kristibu eefsch nohwes. — Ahdams irr tulkojams: zilweks, Wezzais Ahdams, t. i. wezzais zilweks. Tâ bihele to isteiz Ew. 4, 22: Noleelat to wezzo zilweku, kas zaur alloschanahs eefahroschanahm famaitajahs. Tas isteikums rahda us Ahdamu. Zaur weenu zilweku grehks eenahzis pasaulè, tà raksti fakka; zaur kurre? Ahdama zilweziga dabba, fâ Deews to bij fataifijis, bij tihra; zaur Ahdama pirmo grehku zilweziga dabba palikka grehzigâ. Wisseem zilwekeem nu irr eedstimusi fahriba us launa, eedstimtee grehki, fo raksti arr par meesu nosauz. Schee eedstimtee grehki drihs parahdahs wiffds „grehlds un nifnâs fahribâs.“ — Schis wezzais Ahdams irr „eefsch mums.“ Nifnahm fahribahm, grehkeem, naw til wehl zaur zittu wilkinaschanu, zaur launahm preefsch fihmehm no ahrenes mums eefschâ janahk (lai nu gan deewamschehl arr zaur to); bet is

firds nahf launas dohmas. Saufim kahdus wezza zilwefa grehkus un niknabs kahribas: Deewa bauschlu nizzinaschana, dufmiba, eenaidiba, fklaidiba, nihdeschana, atreebschanahs, meefas-kahriba, neustizziba fihlstums, melli, augstprahtiba, aprunnaschana. — Schim wezzam Ahdamam buhs kristiba tilt apflichzinatam un mirt; un tur klahf lihds ar wisseem saweem grehkeem un niknahm kahribahm. Pahwils to Rom. 6, 3. 4 ta isteiz: Wai juhs nesinnat, ka, zit mehse effam kristiti eefsch Kristus Jesus, tee mehse eefsch wianna nahwes effam kristiti? Tad nu mehse ar wiannu effam aprakti zaur kristibu eefsch nahwes. Mehse eefsch Jesus kristiti, t. i. zaur kristibu ee-eetam draudfiba ar wiannu; eefsch wianna nahwes kristiti, t. i. zaur to ee-eetam wianna nahwes draudfiba. Bet Jesus nahwe parahdijahse spehzigaga grehkus, nahwi un wellu uswahrejoht. Scho paschu Jesus nahwes spehku (furru?) zaur kristibu eefsch fewise dabbujam, un te wiasch to paschu pastrahda, ka Pahwils 6 p. fakka: Scho sinnam, ka muhsu wezzais zilwefse irr lihds (ar Kristu) frusta fisti, lai grehzigaga meefa issuhd, ka grehkeem wairse nekalspojame. Prohti, ka Kristus meefigi nomirra, ta kristiba zaur wianna nahwes spehku muhsu wezzam zilwefam buhs nomirt; grehzigaga meefai buhs issust, t. i. grehkeem wairse muhsu meefa nebuhs darbotees, lai grehkeem wairse nekalspojame. Ra tas noteek? Lutterse itt ihfi fakka:

Zaur ildeenischku (grehku) noscheloschhanu un atstahschanohse no grehkeem. Kas nomirris un pat wehl aprakte, tas newarr darbotees; kas frusta peefiste, newar wairse flahdi darriht. Ta wezzais zilwefse, grehki, kristiba zaur Jesus nahwi aprakti un frusta fisti. Ja Deewe to no sawase puffese tawa kristiba darriise (ko?), tad darbojees un arr tu no sawase puffese, ka lai wisse fchee dahrgese Jesus nahwes augli pee tewise nepasuhd. Ra to darriise? Fitt' frusta, nokauj, aprohze sawu wezzo zilwefu. Ra? Noschelosch grehkus, t. i. behdajees un noskumstees par to, ka tu mellojise, peewihlise, atreebees, fihfiste un kuhtris bijise, un ar to Deewu un sawu Pestitaju apbehdinajise. Noskumstees no sawase firdse, kad launas dohmas un niknas kahribas fewi juhti. Atgreesees no grehkeem, t. i. pahrwehrt sawu firdse prahtu, un greef to nost no launahm dohmahm un launeem wahrdeem un launeem darbeem. Is deenas; is wakkara jautajees; ko gan? is rihta apnemmees; ko? un to isdari. Tu to warri; sawa kristiba tu fwehto Garru dabbujise un lihds ar wiannu spehku us to. Gal. 5, 24: Tee, kas Kristum peederr (un

zaur kristibu winnam peederram, tur effam winnu apwillufchi), sawu meefu fitt frustâ ar winnas lahribahm un eelahroschanahm pr. winnai sawai grehzigai dabbaï peenemm spehku zaur ikdeenischku grehku noscheloschanu un atgreeschanohs. Râ Lutters tit jauki fakka pirmâ no saweem 95 teikumeem: „Rad Jesus Kristus, muhsu Kungs un meistars, fakka: Atgreeschatees no grehkeem, tad winsch gribb, lai winna tizzigeem wiffa winnu dsihwoschana semmes wirsû irr nemittejama atgreeschanahs.“ — Tapeh; arr Pahwila apustulis to no kristibas kahro, un pamahza Rom. 6, 12. 13: Tad nu lai grehks newalda juhsu mirstama meesâ, fa tam pallausigi mestohs winnas (meefas) eelahroschanâs, nedj padohdat sawus lohzeklus greh-fam par netaisnibas rikleem; bet padohdat fewi paschus Deewam, itt fâ dsihwus no mirroneem, un sawus lohzeklus Deewam par taisnibas brunnahm.

Jaunam zilwekam buhs uszeltees. Wezzahs draudses kristifchanas wihfê bij iswillfchano no uhdens. Ko ta apshire? Lutters fakka: Un atkal ik deenas preekschâ nahkt un uszeltees jaunam zilwekam, kas taisnibâ un schikstibâ preeksch Deewa muhschigi dsihwo. Schi kristibas apshmeschana, fa zaur to jaunam zilwekam eefsch mums buhs uszeltees, us bihbbeles-wahrdeem dibbinata. Pahwils: fa, ittin fâ Kristus no mirroneem usmohdinahts zaur ta Tehwa gohdibu, tâ pat arri mums buhs dsihwibas atjaunoschanâ staigahkt. Un Ow. 4, 24: Apwekkat to jauno zilweku, kas peh; Deewa raddihts, ihstena taisnibâ un swehtâ buhschanâ. — Nu pat dsirdejam, fa meh; Kristus nahwê eekristiti; Kristus nahwei buhs pee muhsu kristibas, tur ar winnu saweenojamees, muhsu wezzo zilweku nonahweht. Zuh; laifam wehl sinnat, kas tas irr? Wiffahm nifnahm lahribahm un grehkeem zaur to buhs nosliht, tikt frustâ fistahm un sawu grehku pamest. Bet meh; arri Kristus augfchâzelschanâ teekam eekristiti. Bet kad sawâ kristibâ ar Kristus augfchâzelschanohs saweenojamees, tad tai pee mums to paschu buhs padarriht, ko pee winna padarrijust: jaunu, deenischkigu dsihwibu eedoht. „Jo Kristus naw fewis dehl ween augfchâzehlees, bet, lai winna augfchâzelschanahs eefsch mums darbotees un spehzigâ parahditohs jaunâ dsihwoschanâ, un fa winsch us tahdu wihfi sawas augfchâzelschanahs auglus muhsu firdis liktu palikt par garrigu augfchâzelschanohs.“ (Arndt, Katechismuspredigten.) Bet schim jaunam zilwekam, schai jaunai, deewischkigai dsihwibai, kuru swehtâ kristibâ zaur Kristus augfchâzelschanahs spehku dab-bujufchi, buhs pee mums preekschâ nahkt, tâ Lutters fakka; un

Bahwils: mums arri buhs tannî dšhwibas atjaunoschanâ staigah t. kurrâ zaur kristibu pahrzelti; un it deenas preekschâ nahkt, tâ Lutterâ wehl klah t peeleeft. Kad taifnibâ un fchêhstibâ Deewam dšhwojam, pr. wiinam par gohdu wiinam kalpodami, tiffai wiinu un wiina haufchlus ar weenu preeksch azzim turredami: un tur klah t Deewa preekschâ dšhwojam, pr. preeksch wiina wiffinoschahm un wiffurklatteffoschahm azzim, kas firdis un ihstis zaur flatta, eekschigâ firdschêhstibâ. P. pr.: Kad no naidigeem zilwekeem par mihligeem paleekam, no dusmigeem par lehnigeem, no flaudigeem par schehligeem, no fihsteeem par labdarrigeem, no lepneem par pasemmigeem, no neklaufigeem par paklaufigeem, no melkuleem par pateefigeem, no meefigeem par garrigeem. Us to raksti daudskahrtigi fkuubbina, Kol. 3, 1: Kad ar Kristu effat augšchâzehluschees, tad meklejat tahs leetas, kas irr augšchâ; pr. tu Kristu un zaur Kristu fwehtâ kristibâ par jaunu zilweku palizjis, tad mekle nu arr un dsennees pch; ta, kas augšchâ. Tadehl ta mums zaur sawu kristibu peenah tahs dšhwibas atjaunoschanâ staigah t, tad kristibu, 1 Peht. 3, 21, arr nosauz labbahs firdsapsianas derribu (sohlischanohs) ar Deewu. Kâ tas faprohtams? Rohm. 6, 5: Ja mehš dehstiti lihdsigâ nahwê ar Kristu, tad buhšim arr augšchâzehlchanâ lihdsigi. Te Bahwils tahdu lihdsibu peenehmis, kurrâ itt baggata mahziba eekschâ par to, ko Kristus nahwes un augšchâzehlchanahs fpehts muhsu kristibâ padarra. Labbu sarrinu eepoh t jeb eedehtta mešha zelmâ. Kas noteek? Diwas leetas. 1) Tannî mešha zelmâ mešha dabba nomiršt un pa wiffam isnihst. 2) Ta labba sarrina labbuns to mešha zelmu gluschi pahraemm un is ta nah t preekschâ un zellahs augšchâ, un tannî dšhwo, ko pee daschadeem jaukeem, fmalkeem augteem warr redieht, kurrus tos mešha zelmš ne muhscham patš no fewis newarretu isdoht. Isskaidrojot nu to paschi. Kuršch tas mešha zelmš? Kuršch tas labbais sarrinšch? Kur noteek ta poh t schana jeb dehstischana? 1 Joh. 2, 6: Kas teizohs eeksch Kristus paleekoh tš, tam pascham peenah lahš arr tâ pat staigah t, kâ wiinšch staigajis. Zaur kristibu esmu eenahjis ar Kristu draudšibâ, kur dabuju daku pee wiffa, ko wiinšch nopelnijis. Bet warru arr atkal no tahs isfrist; ja nu to negribbu, ja gribbu eeksch wiina palikt, tad man buhs tâ staigah t, kâ wiinšch staigajis. Pirmâ kristigâ draudšê tam, ko nokristija: apwillka baltas drehbes. Tas apšihmeja tahs diwas leetas, ko Lutterâ fakka: taifnibu un

fchëhstibu Deewa preekshâ; prohti 1) tà Deew's kristito usfkatta tà fawu behrnu, un 2) tas arr apshmeja pascha fchëhstifchanohs, pascha dsihfchanohs us fchëhstu, deewifchëligu, fwehtu dsihwofchanu.

Ihfumâ lohpa. Wiffa fchi zetturta fahrta gribb no allofchanahs issargahf. Kristibu daudsi turra par tahdu darbu, kas weenreis behrnu deenâs pee winneem padarrihts, un par fo teem nu wairs ne lahdas dallas; winni jau weenreis kristiti, un tà Deew's winneem schehligs. Ne! meh's no Deewa wahrdeem zittadi mahzijschees. 1) Wiffi, kam patifchana us grehkeem, un prett fawu firdsapfannu grehlôs dsihwo, teem fawa kristiba re neeka nepalihds. — 2) Ja meh's Jesus nahwê eekristiti, tad tai buhs arri muhsu wezza zilwefa nifnahs fahribas un eekahrofchanas nonahweht. — 3) Ja meh's Kristus augfchâzelschanâ eekristiti, tad winna augfchâzelschanahs spehklam buhs arri muhs us jaunu, deewifchëligu dsihwofchanu usmohdinahf, lai tannî staigajam ar dohmahm, wahrdeem un darbeem. — Râ wezzais Urndts fakka: „Kristita zilwefa dsihwofchana naw ne kas zits, fâ iddeenifchka kristiba, kas gan weenreis ween peenemta, bet kurrâ if deenas jadarbojahs.“ Râ tannî darbofimees? Ur rakstu-wahrdeem: Kad effam uszihfugi us labbeem darbeem: grehkeem nelaischam walidht, winneem paklaufigi mesdamees; ar weenu pilligaki paleekam; augam wiffâs leetâs eeksch ta, kas irr muhsu galwa, Kristus; dsennamees ar bihjaschanohs un drebbefchanu us to, fa fwehti paleekam zc. — Bet kas nu kristibas-schehlafstibu, tà to dahwanu nosauz, kas mums kristibâ no schehlafstibas (ne pehz nopelna) dohta, — kas kristibas-schehlafstibu nizzina un to zaur fliftu dsihwofchanu Deewam tà fakloht pee lahjahm nosweesch; — fâ ar tahdu irr, to femim par beedinafchanu lassifim, 2 Pehf. 2, 20—22: Jo ja tee, pehz tam, kad tee zaur ta Runga un Pestitaja Jesus Kristus atfihfchanu pasaules apgahnifchanahm isbehgusch, tannîs atfal eepinnuschees teef uswahreti, tad winnu pehdiga buhschana irr nifnaka, ne fa pirma, Jo teem buhtu labbaki, ja winni to tajnibas zellu nebuhtu atfinnusch, ne fâ to atfinnuschëem nogreestees no ta fwehta baufchta, kas teem bij eedohts. Teem irr notizzis pehz ta pateefiga fakkam'wahrdâ: Sun's eerij atfal fawu wehmekli, un peldejusti zuhka atfal wahrtahs dublôs, — Deew's lai muhs wiffus par to pasarga *)

*) Bahri wahrdu is Luttera raksteem te wehl peelifchu.

„Kas tas wezzais zilwefs tahds irr? Tas irr tas, kas mums no Abdama

Df. gr. 275, 7: Schahs tawas swehtahs kristibas, af zilweks, allasch peeminn', un dsihwo ta ka peeklahjahs un Kristus pehdas eeminn. Tew dohmaht buhs pazeesdamees: Es tapehz esmu kristihts, — man buhs no grehkeem fargatees, no teem es esmu schtibtishts un Kristus swahrtds tihstishts.

Wehl schis tas par kristibu.

Behrnu kristifhana. Wehl par scho to aprunnafimees, kas pee kristibas peederr un pascha fattismê nenahf preekscha? Tschetras leetas. 1) Kas kristiba irr? (winnas buhschana.) Winna irr sakraments: Deewa pawehlehts swehts eestahdijums, ar Deewa apsohlfchanahm faweenohst. 2) Ko kristiba dohd? (winnas swehtiba.) Ko tad? — 3) Ka uhdens warr tahdas leelas leetas darriht? (No surrenes schahs swehtibas spehls? No muhsu puffes is tizzibas; no Deewa puffes is Deewa apsohlfchanahm, ko winnsch kristibai dewis). 4) Ko uhdens-kristiba apshme? (Schahs swehtibas spehla parah difchanahs no muhsu puffes: grehkeem nomirt;

eedfimmis, dufmigs, eenaidigs, fkaudigs, neschktihstis, schtits, kubtris, leynis, pat netizzigs, ar wisseem netikkumeem aprauts, un no dabbas bes kahda labbuma. Kad nu Kristus walsiba eenahkam, tad tam if deenas jaet masuma, ka lai jo deenas jo laipnigaki, pazeetigaki, lehnigaki paleekam, no netizzibas, schtuma, eenaida, fkaudibas ar ween jo wairaf atskahjamees. Ta kristitam kristiba pareisi jawalka, to uhdens-kristiba apshme. Kur nu ta nenoteef, bet wezzam zilwekam pawaddu rohka dohd, ka winnsch jo stiprats paleef, tur kristibu newalka, bet tai pretti farro."

„Daudst deewamschehl ta turrahs, itt ka teem ar weenu wezza buhschana buhtu japaleef ka pirmaf un jadsihwo vchz fawas eegribhas, un us tahdu wihst jauko kristibas-dahwanu tif' par kauna-apfeggu taifa; itt ka tee tapehz schehlastibas walsiba buhtu aizinati, lai buhtu walka, darriht ko gribb, un tomehr us to palaistees, ka Deews irr schehligs; tee ta aishildinajahs: Esnu wahjsch zilweks, gan Deews ar manni pazeetifees un man peedohts. Ne, ta naw, brahl' mihtais, to zekku tew ne-esmu rahdijis, ka kristiba dohd brihwibu grehloft, bet tas jagreesch obradi: Tapehz tew grehki alai isti un schehlastiba eedohta, ka tew nu zittadi jadsihwo un no grehkeem jaatstahjahs. Kristihts buht un grehlds palitt, tas neeet kohpa."

dšhwibas atjaunosčanâ staigaht). — Aprunnasimees nu par behrnu-kristišchanu. Zitti dohmajufchi un dohma, ka behrnus kristiht effoht nepareisi, un to wiakî gan no fwehteem raksteem, gan zittadi melle peerahdiht. Bet mehš turramees stipri pee ta, ka behrnus warr un buhš kristiht. Šahš dohmas par behrnu kristišchanu dibbinajam uf šcheem pamatteem:

1. Wiakî lihdsinajahš apgraisišchanai² wezzâ derribâ. Deewš wezzâ derribâ diwus sakramentus bij eestahdijis. Zaur to weenu, apgraisišchanu, zilweš tiffa draudšibâ ar Deewu. To isdarrija dšhwibas eefahlumâ; astotâ deenâ it weenu behrnu apgraisija; astotâ deenâ arri Jesu apgraisija. Tannî weetâ nu mums jaunâ derribâ fwehta kristiba. Wiakî irr arr sakramentš, zaur wiakî teefam draudšibâ ar trihš weenigo Deewu, un to weenreij ween pee mums isdarra.

2. Winna naw fwehteem raksteem pretti. Kristus faweem mahzefkeem tâ pawehl: Ğita un darrat par mahzefkeem wiššus laudis, wiakî kristidami zc., un tohš mahjidami turreht wiššu —. Tâ tad, kaš par Kristus mahzefli gribb walift, taš pa preekšku jakristi un tad: jamahza turreht, fo Kristus pawehlejis. Šhi bibbeles-peršča tad škaidri behrnu kristišchanu apstiprino. — Naw gan ne kur jaunâ derribâ škaidri fajzihtš, ka pirmâ kristigâ draudšê behrnus kristijufchi, bet Irenejus basnijas-tehwš, apustuku laikâ dšhwodama bihšpapa, Polikarpa, mahzefliš, behrnu kristišchanu bei šchaubišchanohš par rittigu teija, un Origenš, pahr wiššeeem mahzihtš basnijas-tehwš, kaš ap 250 gaddu p. Kr. dšhwoja, to nofauz no apustuleem dabbutu eeraddumu. Kol. 2, 10—12. Pahwiš kristibu lihdsina ar apgraisišchanu. Bet apgraisišchanu pee behrneem isdarrija. Ja nu apustuliš behrnu kristišchanu buhtu nepareisu turrejis, tad wiakš to teefam šhinnî isdewigâ weetâ buhtu aisleedšis, bet to wiakš nedarra *). Arri no wezzeem laifeem kristigâ draudšê, un wiššas tannis daschadâš tizzibas-šhkirrâš behrnu kristišchana bijufi; tikkai tahš diwas tizzibas-šhkirras, menoniti un baptisti, to atmett.

3. Tikkai zaur kristibu nahf atdšimschana. Ka taš teefa, to ar šchahm bibbeles-leezibahm peerahdam. Tit. 3: Deewš muhš

*) 253 p. Kr. uf mahzittaju-fawulzi Kartagâ jautafchanu tiffa preekšchâ, wai behrni obrâ un trefchâ, jeb astotâ deenâ, wehž Juhda behrnu apgraisišchanas eeradduma, jakristijohi. Tâ tad par behrnu kristišchanu pašchu ne maš nešchaubijahš.

darrijis fwehtus zaur fwehta Garra atdsimschanas un atjaunoschanas masgaschanu. Jahn. 3, 3: Zilwefam buhs no jauna peedsunt, zittadi winsch Deewa walstibu newatr redseht. Un tablak Jesus mahza, fa tahdai atdsimschanai janoteef zaur uhdeni (kristibu) un Garru. Ap. d. 2, 38: Leekatees kristitees, tad fwehta Garra dahwanu dabbuseet. Ta ar kristibas-uhdeni ar weenu fwehta Garra dahwana faweenota. — Bet nu sunnam, Jahn. 3, 6: Kas no meefas (no tahdeem, kas grehzigi) peedsemm, irr meefa. Ja tad behrni pasaulê nahf ar grehku dihgli, ar eedsimteem grehkeem, un bes Kristus buhtu pasudduschî *). Ja nu behrnu ta ar wisseem wianna eedsimteem grehkeem laisch dsihwoht, tad tee jo drihs 'parahdisees wissfadâs launâs fahribâs, laundâs wahrdâs un laundâs darbâs (mellâs, fkladibâ, peewilschanâ, lepnibâ zc.) Jo zilwefa firdsprahs irr launs no masahm deenahm; un kas wehl ta flitakata leeta, wiannam eefschâ naw ne lahda spehka, kas grehkus warretu wahreht. Bet nu tas Kungs par behrneem fakka, Mark. 10, 14: Winnem Deewa walstiba peederr; prohti winneem buhs tift tur eefschâ. Bet lâ winni tiks? Us to Jesus pats dohd atbibi Jahn. 3, 5 Ja kas nepeedsemm no jauna —. Ta tad nu behrnu kristischana tam Kungam irr pa prahtam. Ta peerahdischana nu ihsumâ bija schi: Zaur kristibu nahf atdsimschana un ar to lihdi ee-eeschana Deewa walstibâ; behrneem ar buhs Deewa walstibâ tift; tas zaur kristibu ween war notift. Tapedz pa reisi irr kad kristibu dohdam dsihwibas eefahkumâ; tâ pat lâ wezza derribâ apgraischana dsihwibas eefahkumâ isdarrija, zaur ko behrnu Deewa laudim peeskaitija. Wezzaki, fawu behrnu kristiht lifdami, ar to fakka: Mehâ negribbam launam meefas prahtam pee fawa behrna laist walidiht, bet gribbam zaur kristibu Deewa prahtam eefsch wianna list walidiht. Kristibâ behrns par Deewa behrnu pa-

*) Arri Matt. 18, 10, 11 taisni rahda, fa behrni bes Kristus irr pasudduschî; scho gabbalu pehz mannahm dohmahm ne mas par til flaidru peerahdischana nebruhke, lâ winsch irr. Kristus tur fakka: Ne weenu behrnu nebuse nizzinat, jo leelo, augsto engeki (kas weenumehr Deewa waigu reds) teem war fargeem peelikti. Tad winsch 11 v. tuhlin tablak' fakka: Jo ta zilwefa Dehls irr nahjis, atpestiht to, kas pasuddis. No tâ wahda: „jo“, un no abbu perfchu fabeedroschanas fkladri tas redsamâ: Es arri behrnu deht esnu nahjis, un bes mannis tee buhtu pasudduschî.

lizzis, eegahjis Deewa walsibâ, dabbujis fwehto Garru, irr atdsimmis. Ar to deewischigis dihglis, deewischiga dsihwiba behrnâ eenahkusi. Zaur kristibu un winnaas spehku ween warr notikt, fa pee behrna pehzaf tizziba rohdahs. Grehku dihglis, fo behrns lihds nemm pasaulê, irr nolaufts zaur deewischigahs dsihwibas dihgli, kurre zaur kristibu behrnam eedehsta. Schis deewischigais dihglis nemmahs spehkâ zaur kristigu audsinaschanu un mahzishanu. Nu wehl Deews warr wezzakeem un kuhmeem pawehleht: Mahzat tohs turreht wissu, fo es jums pawehlejis. Jo Deews patâ pa preekschu behrna firidi us labbeem darbeem fataisjis zaur sawu fwehto Garru behrna kristibâ. Nu behrns warr un winnam arr buhs labbus darbus darriht. — Ar scho nu arr lihds atbildehts us to eemeflu, fo daschi behrna kristishanai pretti leek. Winna fakka tâ: „Ne flahjabs, behrnam kristibu arr warru usspeest. Behrnu pa preekschu buhs mahziht, un tad winasch pezaudsis, prassiht, wai winasch tizz un gribb buht kristihts, un tad winnu kristiht.“ Ja ta buhtu pa reisi, tad behrnus ar newajadsetu pa gohdam audsinabt, bet nogaidiht, wai behrns arr gribb buht tâ audsinajams. Bet to taf nedarram, tadeht fa il weens kam prahts un sawraschana, to atflarsch, fa gohdiga audsinaschana zaur mahzibu, labbu preekschshmi un pahrmahzibu itt teescham behrnam par laimi un fwehtibu. Bet til pat sinnama leeta irr, fa dwehfeles fwehtiba zittadi naw panahkams, ne fâ zaur kristu. Bet winasch tâ nolizzis, fa weenigi zaur kristibu un tizzibu dwehfeles fwehtibu warr eedabbuht. Tapehz wezzaki, sawu behrnu kristiht likdami, pee winna teescham labbu darbu darra, fas tam ne muhscham par flahdi newarr buht, bet warr schinnî laikâ un muhschibâ neissakkoht leeti derreht.

Stohlmeistaram, kurra puffê baptisti eewetuschees, wehl scho peeliksim. Baptisti fakka (Luhlo: Glaubensbekenntniß und Befassung getaufter Christen, gewöhnlich Baptisten genannt. Hamb. 1847): Tas zelsch, pa kurre grehzineeks pee pestichanas teek, irr schis: ja preekschu nahf Deewa wahrdi; ta d tohs, fas ar fwehta Garra palihdsibu zaur winnaeem atgreeschahs un paleek tizzigi un atdsimmuschi, zaur fwehto kristibu kristus draudsei peeskaita. — Wehs lutteri tur pretti fakam (l. Augsburgas tizzibas-apl., 9 gabb.): Par kristibu mahzam, fa ta pehz muhschigas labklaschanahs wajadfiga, fa zaur kristibu Deewa schehlastiba teek dahwinata, un fa jau behrni jakristi, kurre, zaur kristishanu Deewam dahwatus, winasch ar scheh-

lastibu peenem. — La starpiba irr ihsumâ schi. Winai: Pa preekschu atgreeschanahs un atdsimschana un tizziba, tad kristiba. Mehs: Pa preekschu kristiba un paschâ kristibâ atdsimschana, un tad tizziba. — Baptisti turrâhs us dauds rastu-weetahm jaunâ derribâ, fur pa preekschu mahziba un tizziba, un tad wehl kristiba minneta. P. pr. ap. d. 2: Kas winna wahrduß usnehma, tikka kristiti; 8, 37; 18, 8: Kristus tizzeja un tikka kristihts, u. w. j. — Bet us to pareisi atbildam: Irr pa wissam zittadi ar behrnu kristischanu tur, fur kristigahs draudses taifahs, ne fâ tur, fur ja kristigas draudses irr un furrohm zaur behrneem buhs peeaugt. Ewangelijuma tizzibas missijonari wehl taggad kristijohht tâ pat darra, fâ apustuli darrija. Pee paganeem eedami winai mahza un tad kristi peeauguschohs, bet ne kad bej wissas apdohmas behrnus nekristi. Tad tiklai, kad wezzaki par kristiteem palikkuschi, winai behrnus kristi, ja nu wezzaki Kristus pawehleschanu: Mahzat tohs turreht wissu, fo es jumâ pawehlejis, warr peepildiht. Gluschi tâ pat jau arr bija, kad Deews apgraischanu zehla. Wissi peeauguschee Abraama mahjâ tikka apgroisiti, 1 Mohs. 17, 23, un zaur to Deewa derribâ usæmti. Bet pee tam Deews tuhlin to pawehleschanu dewa, 12 p., fa scho Deewa derribu us preekschu weddoht, turpmat behrnus buhs apgraisiht. Un taf pee schahs derribas arr bija kaut kas klahht wajadsigs, fâ 10 p. ar skaidreem wahrdeem fozzihts: Schi irr manna derriba, fo jumâ buhs turreht. Prohti tur arr pa preekschu irr Deewa dahwana, ta schehlastiba, pee Deewa laudim peederreht, fo Deews pasneeds, un pehz tam ta prassischana: tizziba, kas derribas buhschanâ ar ween irr wajadsiga, tadehl, fa derriba no weenas pusses ween newarr pastahweht. Gluschi tâ pat irr ar behrnu-kristibu. — Baptisti sawas dohmas ihpaschi stipri dibbina us ta Kunga wahrdeem Mark. 16, 16: Kas tizz un teel kristihts —; fur taf tizziba pa preekschu stahwoht. Bet no ta ohtra teifuma: Kas netizz, tiks pasuddinahts, skaidri redsams, fa sche tai leetai, kas no zilweka pusses wajadsiga, tizzibai, wiss winnas swars peelikts. Jtt fa tas Kungs gribbetu fozziht: Kas tizz un teel kristihts, tas tiks swehts; bet kas netizz, jebschu wiarsch irr kristihts, tas tiks pasuddinahts. — Daudsreis arr spreesst, fa behrnus kristiht tapehz ne-essohht pa reisi, fa behrni wehl ne fo no kristibas swehtibas neprotoht un tadehl to arr newarroht sanemt. Tas naw rittigi.

Jau mahtes-mihlestiba fawu swehtidamo darba tuhlin pee behrna dsimschanas eesahl, ne mas par to nebehdajoh, fa behrns ne fo no schahs swehtibas neproht; zil dauds wairaf Deewa-mihlestiba to pee mums nedarra. Tu tuhstoschas dahwanas no Deewa fanehmis, pirms pats pratti, fa tew kahds Deews bija. Ka Deews ne ween meefigi no paschas dsimschanas apfwehti, bet arr garrigi, tas pee'kriftitaja Jahaa redsams, Luhl. 1. 15. Tas jau mahtes-meefas ar swehto Garra tiffa peepildihst. Ka mahte mihlestibu isdohd un pazeetigi dauds gaddu gaida un drohschi tizz, fo no schahs mihlestibas pretti-mihlestiba zelsees, ta Deews mums kristiba wiffu fawu pillibu no garrigahm dahwanahm eedohd, no fa pehzaf tizziba un taifna dsihwofhana warr zeltees un zeklahs. Tad un tahs dohmas, fa behrni no kristibas swehtibas wehl ne fo neproht, muhs ne mas no behrnu kristifchanas ne aiskawe. Lutters itt spehzigi un pateefigi ta fakka: Tapehz neleekamees kristitees, fa mums tizziba irr, bet tapehz kristijam, fa mehse kristibu un lihds ar to stipru schehlastibas un swehtahs laimibas apfohlifchanu no Deewa dabbusfchi. Eadeht tizziba naw itt nohtiga preeksch kristibas, bet jau peeteef, kad winna pehzaf rahdahs. So lai nu winna nahf un irr pa preekschu, wai pehz (Lutters te runna us paganeem nu Juhdeem dohmadams, kurrus peauguschus kristi), tad tomehr kristibai wajaga buht fa par pamattu un grunti appalscha, un tizzibai fa par to ehfu wirfu, fo kristiba lai turra un nefs. Wiffwairaf jau un ar weenu ta noteef, fa Deewa schehlastiba muhsu tizzibai preekscha steidsahs, un Deews dauds agraki dohd, ne fa mehse eedohmajamees wai praffam. — Bet Luttera wahrdi un pat muhs usweddufchi us paschu kohdolu tanni starpiba, kas mums ar baptisteem irr par behrnu-kristibu. Baptists fakka: Zaur Deewa wahrdeem ar swehta Garra palihdsibu grehzineeks atgreeschahs, un tad zaur kristibu Kristus draudsei teef peelikts. Bet mehse nu pa reisi praffam: Kam tad wehl kristibas wajaga? Winnu tizzibas-opleeziba gan (21 lapp. p.) atbild: Kristiba irr pirmais auglis no tahs tizzibas (Wai tad winnu tizziba agraf wehl ne kahdas auglus naw nessufi? tad jau ta naw ne kahda tizziba.) un mihlestibas us Kristu (Wai winni jau agraf fawa atgreeschana naw Kristu mihlojufchi?), eesahkums tam Kungam paklaufiht (tas gan bija pee atdsimschanas!), grehzineeka swehta isteifchana un apleeziba, fa wiffu fawu zerribu weenigi us fawa Pestitaja nahwi un augfcha-

zelschanohs leef un eefsch winna tizz. fa ar meef' un dwehfeli Kristum padohdahs un wiannu un wianna taisnibu un stivrumu apwell, fa wezzo zilweku mehnde un ar Kristu jaunâ dsihwoschanâ staigagt wehlahs. Bet kristiba irr arr, tà wehl tablat' fazzihst, Deewa swehta isteifschona un apleeziba tizzigam kristijamam, fa winsch eefsch Kristus Jesus nogremdehts —; kristiboi buhs kristijamam to apsinnu par fawu isglahbschanu un dwehfeles swehtibu flaidrafu un spehzigaku padarriht, un to Deews gribb pastrahdaht, to ar swehto Garra apseegeledams, bet tur ween, fur wiannam jau eepreefsch isdeweës, zaur fawu Garra ihstu, swehtdarridamu tizzibu eefsch Deewa Dehla usmohdinaht. — Es dohmaju, ik weens, schahdu leelu kristibas flaweschonu lassijis, prassihb: Kas tad ta eepreefschaja atgreeschanahs un atdsimschana baptisteem irr? Utbilde us to irr (17 lapp. p.) fchi: Ka grehzineeks, zaur Deewa wahrdeem pamohdinahts, pee Kristus, tà pee fawa weeniga glahbeja un swehtdarritaja patwehrrahs, un zaur tizzibu eefsch wianna grehku peedoschonu dabbu, un to leezibu firdi, fa winsch irr Deewa behrns un muhsichigahs dsihwoschonas mantineeks; fchi pahrwehreschanahs irr swehta Garra darbs, kas meefos prahtâ effoschu grehzineeku atdsemdina, wianna firdi atkaufe, wianna dwehfeli apgaismo, un dsihwo tizzibu eefsch Kristus pee wianna usmohdina. — Pehz scheem wahrdeem jafpreesch: Wai nu baptistu atdsimschana irr neeks, jeb wiannu kristiba irr neeks. Zo ja kristiba wissu to padarra, kas minnehts, kam tad tohs eepreefschejahs atdsimschanas wajaga? Jeb ja atdsimschana to padarra, par ko tad wehl kristibas wajaga? Teescham, kristiba tad winneem irr tufsch, newajadfigs eeraddums, pee furras ne mas tas nejeepaffe, ko rakfi par kristibas swehtibu un spehku isteiz. Tas tà irr, itt fa wiann fazzitu: Ba preefschu paleez par kristitu zilweku, tad leejeës kristitees. Zif pa wissam zittadu un neiffalkobt augstu mehß kristibu turram. Mehß to usfattam par Deewa schelastibas-darba eefahkumu pee muhsu dwehfelem, zaur ko, tà Augsburgas tizzibas-apeleziba falka, behrnus Deewam cedohdam un winsch tohs schehligi peenemm, fa tee zaur to agraf wai wehlat no firds tizz un paleef dsihwi lohjekli pee Kristus meefas. Te lai atkal nahf kahds spehzigß Luttera wahrds pehz Kol. 2, 10—12. Zaur kristibu essam Deewa pilli, apbehrti ar wissu schelastibu un wissahm wianna Garra dahwanahm, kas muhs darra drohshus, ar fawu gaismu apgaismo, ar fawu dsihwibu eefsch mumß dsihwo, ar fawu swehto lai-

mibu muhš aplaimo. ar řawu mihlestibu eeffč mumš mihlestibu mohdina, ihfi řakfoht wiffu, řas winsč irr un řo winsč řpehř, eeffč mumš pilligi un řpehřigi pařrahda, řa pa wiffam Deewam lihđřigi paleefam, un wiřš, řo runnařam, dohmajam, darram ihfi řakfoht wiffa đřihwofřana, irr tihri deewiga. — Nu wehl weenu leetu aiřnaemřim. Baptiřti řakfa: Ne řur jaunâ derribâ naw řahřihřš, řa behrni řriřiti, ne arri řur řahđâ weetâ behrnu řriřiřřana pawehleta, tapehř ta naw pa reifi. — řa tad wiřni mumš behrnu řriřiřřanu gribb aiřleegt, řas ar ween řriřigâ draudře bijuř, tapehř wiřnaem buhř mumš řahđu aiřleegřřanu no řwehteem rakřteem usrahđiht, řo tee ne řad newarr. řa mehř ween řewim řaur to eemeslu: řas neřtahw rakřđš, řautohř behrnu-řriřibu pařemt, tad redřetu, řa tee arri đrihř řehřtohř pee muhřu řwehřteem; řo pař řriřigeem řeemas-, leeldeenas- un wařřaras-řwehřteem ar ne řas rakřđš neřtahw, un baptiřti ar ne weenus no muhřu řwehřteem neřwehti. Arri pař řaulařřonu rakřđš ne řas neatrohđahř, ta pat ne, řa p. pr. řewiřřřas řwehřto wařřariřu bauidiřřřas. Wai to wiffu řauřimees pařemt tiř' ar to eemeslu: pař to ne řas neřtahw rakřđš? Ne, bet pee ta wiffa řeeřři řurreřimees un paliřřim, řamehř mumš no řwehteem rakřteem ne řahđu aiřleegřřanu neurađihř; řo wairak tadehl, řa taggad iř Deewa buhřřanař (Wesen), iř nu pat peed řimmuřřa behrna buhřřanař, un iř řriřibas buhřřanař pilligi dohmajam peerahđiřři, řa behrnu řriřiřřana pa reifa, un preezařimees pař řawu řriřibu, řas pee mumš mařimeem iřđarrita, un meerinařimees un pařlubbinariřimees ar to uř řo řiřpřaku tizzibu, lai no řawas puřřes nepaleefam pařřak; Deewš řawas ařfohřiřřanař teeřřam nenofřehlohř.

Řriřiřřanař laiřš. Wezřaki, řas řinn, řahđš řabbumš wiřnu behrneem no řriřibas řellahř (řahđš wehl? řas ne řad nebuhř pař đauđř pařri řažřihřš), neřawefees, řawuř behrnus řiř đrihř warredami liř řriřihř. řad řur pretti wezřaki řawuř behrnus wai řetturđalla gadda ařřahř neřriřiřřus, dohmadaři, řas eřřoht řmalři un pehř leelmařu mohđes, ak, tee mař řriřibas řwehřtibu pařřihř, un ařgrehřořahř gřukři pee řaweem behrneem. Bařniřas liřkumi-pawehl, řa behrňš wiffwehřlafi řeřřu nedđelu řarřâ nokriřiřjamař. Bet řas řař buhřtu behđiga leeta, řa řahđu wiffaęřřako Deewa řehřlařibas-đahwanu řařemt, řauđim wehl wajađřetu pawehleht.

Řriřiřřanař-đeena. Řriřiřřanař-đeenu agrařu laiřu řriřitee

ihpafchi augstu un fwehtu turreja, un mehdsä il gaddus fwehtit, fä taggad til dšimšchanas-deenu fwehti. Bet ko tas palihds, fa esmu dšimmis un ne-esmu atšimmis? Wezsee kristišchanas-deenu nosauza muhsčigahs dšihwibas dšimšchanas-deenu. Smuša wahrds. Rā tas jāaproht? Jf weenam, il weenai no jumš waja dsetu šawu kristišchanas-deenu šinnaht, ta pat fā šawu dšimšchanas-deenu. Ar kahdahm jautafchanahm jumš buhs kristišchanas-deenā šewi jautah? Šil augstu Ludwikis Šwehtais, Franzijas lehninš, šawu kristibu turreja, to jumš jau šahštiju. Rā winsč mehdsä fajziht? Deniš esmu pašauligu frohni dabujis, Poišē debbešigu.

Kuhmi. Kuhmi irr behrnam par weetneekem, winna weetā kristigo tizzibu apleezinaht, un par leezneekem, fa zilweks teefham irr kristihts, kristibas-leezineeki. Bet ne ween til dauds; winni arri lihds wezzafi. Wezžakeem un kuhmeem ta Jēsus pawehleschana dohta: Mahzat tohs turreht wišfu, ko es jumš pawehlejis *). Kaš pehz šča Deewa wahrda kuhmeem peenahkahs? Winneem peenahkahs lihds palihseht, fa behrns kristiga tizzibā un pašlauschana usaug. — Bes tam wehl kuhmeem diwas leetas peenahkahs: Par behrnu Deewu luhgt un kuhmōš šahwoht šawu pašču kristibas derribu atjaunoht. Par kuhmeem peenemm ween peeaugušchus un eefwehtitus zilwekus; jo šam zittam jāpalihds pee tizzibas tikt, tam buhs pašam buht tizzibā usaudšinatom. Ko nu pat mahzija, kuras iščetras leetas kuhmeem peenahkahs? Par weetneekem un leezineekem buht; fa lihdswezžakeem lihds par kristigu behrnu audšinafchanu gahdaht; par behrnu Deewu luhgt; pašcheem apdohmaht, fā šawu kristibas derribu ar Deewu turrejušči. — Wezžakeem, šam šawu behrnu muhsčiga laime ruh, naw weena alga, kahdus laudis winni šaweem behrneem kuhmōš luhds.

Šauneklu eefwehtišchana.

Sarunna.

Šauneklu eefwehtišchana naw šakraments. Kapehz ne? winna naw Deewa eefwehtita un tai naw klahst ne kahdas ihpafčas Deewa

*) Šči pawehleschana buhtu pee kristišchanas wezžakeem un kuhmeem wairat pee širds leekama, ne fā pa šaikam to darra.

apfohlichanas. Winna irr draudses eestahdijums. — Kursch eestahdijums irr augstas, kristiba wai jauneku eefwehtischana? Kapeh; kristiba? Diwejadi; tas jau eefahumà fazzihst. Tadeht tas gluschi aplam, kad jauneku eefwehtichanu turra augstaku par kristibu, jeb arr til pat augstu. Gefwehtichana kristitam pee fawas muhschigahs swehtibas naw ittin wajadsiga, tà kristiba. Tomehr winna irr swehts, augsts eestahdijums, kas behrnam par leelu swehtibu. Tapeh; kristiga draudse pee fatra jauna zilwefa pakkaf prassa wai winsch arr eefwehtihst.

Pee jauneku eefwehtichanas diwas leetas peederr: apleeziba no behrnu pusses, un eefwehtichana no mahzitaja pusses. Abbas apzerrefim.

1. Apleeziba. Behrnu pee kristichanas usnemmm kristiga draudse (Tà tad jauneku eefwehtichana naw usnemshana kristiga draudse, tà daschi dohma.) Kuhmi behrna weeta diwas leetas apfohlijuschees: behrns gribboht eefsch trihs-weeniga Deewa tizzeht, un behrns apfohlotees swehti dshwoht. Bet nu kristiga draudse, peh; tam, kad behrns kristiga tizziba ismahzihst, un no pat masenes us to raddihst, wissu turreht, fo Jesus pawehlejis, gribb no behrna pascha muttes to dsirdeht; fo? Gefwehtijamais apstiprina wissu, fo swehta kristiba winna weetneeki fohlijuschu un fo arri nu patš par pateesibu atsinnis. Scho fohlichanohs tizziba palikt un swehti dshwoht un nomirt, eefwehtijamee fohlahs ar itt swehtu bijaschanohs. Winni to fohlahs

paschi ar fawu mutti. Us mahzitaja, Deewa eezelta draudses ganna un Deewa kalpa jautaschanahm tee atbild: Ja.

Deewa preeksha, kas wissu reds. Winsch to fohlichanohs dsird.

Wissas draudses preeksha. Winna eefwehtijamo apleezibu un fohlichanohs peenemm un no scha laika tohs turra par pilligeem draudses-lohzejkeem.

Ru wehl eefwehtitohs arr peenemm pee ta swehta eestahdijuma, kas kristigai draudsei ta wissfwehtaka leeta; pee kurra eestahdijuma? Bihbeles-perscha mahza par swehto walkarixu: Lai zilwels patš ismeklejahs, un tà lai winsch no schahs maises ehd un no scha bikkera dserr; jo kas nezeenigi ehd un dserr, tas ehd un dserr few pascham fohdu. Schi perscha fakka, fa swehtais walkarinsch ar apdohmu baudams. Ru winni to tà warr; fo? kapeh;?

Lai nu juhs, behrni, warretu pee fawas eefwehtichanas preezigu apleezibu apleezinah, tad mahzatees taggad kristigo tizzibu; raddi-

najtees arr turreht wiſſu, kaš jumš pawehlehtš, ka lai labbu křiſtigu tiſſumu ſawâ dſiwoſchanâ warrat lihđi nemt.

2. Gefwehtifchana. Mahzitajs to isdarra, eefwehtijameem rohkaš uſ galwahn liſdamš, un Deewu luhgdamš. Zaur to winnaš no jauna Křiſtum ſwehti un peewedd. Rohku uſliſchana apſihme Garra dahwanu isdalliſchana. Tahš dahwanas, ko Křiſtus mumš nopelnijiš, un kurras ſwehtaiš Garš ar ween iſ katram křiſtibâ dahwina: mibleſtibu, lihgfimibu, meeru, pazeefchanu, laipnibu, labprahtibu, tizzibu, lehnptrahtibu, ſchlihtibu, eefwehtijamam wehl reiſ ihpaſchi rohtâ eedohđ. Ne itt ka Deewa apſohliſchanaš, křiſtibâ dohtas, buhtu nowezzejſchahš un buhtu atkal pee eefwehtifchanaš jauſpriſcho. Ne, Deewa apſohliſchanaš irr Ja un Amen wehl pehž gaddu-tuhlſtoſcheem. Bet lai Garra dahwanu atjaunota isdalliſchana eefwehtijamo jo ſtipraſi aiſgrahbtu, tadeht ka winſch ſchahm dahwanahm taggad ſawu ſirdi ihſti atwehriš zaur ſawu apleezibu, ko nu pat apleezinajis. Kâ eefwehtijamaiš zaur ſawu apleezibu apſtiprinajis, ka tizzibâ palikſchoht, un ſwehti dſiwoſchoht, tâ un Deewš atkal no ſawas puſſeš apſtiprina winna atwertai ſirdej wiſſuš tohš labbumuš, kaš winnam eelſch Křiſtuš dabbujami, ja tam tizzehš, dſiwohš un kalpoš. Tapehž teeſcham arr ſchiš eefwehtifchanaš brihdiš, irr itt ſwehtš brihdiš, tâ pat lâ taš brihdiš, kurrâ eefwehtijamee ſawu tizzibu apleezina.

Ziſ jaunektu eefwehtifchana ſwarriga, taš jau no wiſſa ta redſamš, ko nu patš runnajahm. Křiſtibâ tu pilligi par Deewa behrnu palizziš. To tew labbi buhš apdohmaht un no ſawas puſſeš arr tâ turreteeš, lâ Deewa behrnam klahjahš; tew buhš, ka arri ſakka, ſawu křiſtibas derribu turreht. Bet nu, taiſni tannî laiſâ, kur tu no behrnu gaddeem ee-ej jaunektu gaddoš, nahł eefwehtifchana, itt lâ tawas křiſtibas ſwehta peeminnaš-deena. Tew ſchinniš gaddoš jaſtahjahš peeauguſcho gallâ. Tu no wiſſahm puſſehm dſirdi un redſi grehtuš un ſahrđinaſchanaš, arri tew eelſchâ tee jo ſpehzigaki mettahš, ne lâ papreekſchu. Tad — nahł eefwehtifchana, nahł ſwehtaiš wakkariſch. Ko teem abbeem buhš padarriht? Apbrunnohł, ſtiprinaht.

Mahzibas laiš. eefwehtijameem irr ſwehtš laiš; jo taš irr fataiſſichanaš laiš uſ eefwehtifchanu un pirmo ſwehta wakkarina baudifchanu. Kâ to par ſwehtu laiſu darriſeet? ſakkat juhš leelakee. Nu eš jumš ſazziſchu, ko juhš (warr buht) nepeeminneſat. Pirma un leelaka leeta irr: uſzihtiga Deewa luhgſchana, lai ſwehtaiš Garš jumš ſirdiš atdarra, křiſtigahš mahzibas labbi ſaxemt, Křiſtu mihtohł

un wiannam kalpoht, fa fawu fohliſchanohs, to eefwehtifchanas-deenâ fohliſfeet, warrat turreht. Râ arri mahzitajs tajâ laikâ beesi par to Deewu luhdi. Fad mahzibu labbi pahrdohmaht; ar Deewa wahrdeem darbotees; fluffu dſihwoht; atrautees no luſtigahm faeefchanahm, ballehm, dantscheem (pilſehtâs). Wai taſ grehks? Warr gauſchi lehti par grehku palikt; irr itt neklahjigi un ſkaidri leezina, fa zilweks ſohiti lihderigs. Kluffa, gohdiga fataiſifchanahs uſ eefwehtifchanu un fwehto walfarinau arri „preekſch zilweku azzim labba leeta“, un deewbijigs zilweks to ne kad nepahrfahps, lai ne kaſ firdi neeenahktu, kaſ tur eekſchâ nepeederr.

Deewſ lai jumſ wiſſeem ſahdureiſ uſ to palihdi. Amen!

Peektais mahzibas gabbals.

Swehta waffarina sakraments.

Par swehto waffarinu behrns mahziht irr zittadi, fà par zittahm muhsu tizzibas mahzibahm wiannus mahziht. Te skohlmeistaram ar behrneem jarunna par tahdu leetu, no furrað wianni wehl itt ne ko naw fajuttuschi, prohti fa swehta waffarina Jesus meesu un affinis fanemmam un tahs muhs stiprina tizzibba, miblestiba un muhschiqahs dshwofchanað zerriba (miblestibu, ar ko Kristus muhs miblejis, behrni gan jau buhs fajuttuschi). Skohlmeistara fajuschanaì te behrnu juschanað truhkums jaispilda. Tavehz wiffa schi mahziba mahzama ar itt fitu firdi. Lai skohlmeistars to labprabt behrnu preefschà isteiz, fahds labbums wiannam no swehta waffarina bijis un wehl irr; tad wiinneem wehlað pee deewgalda eetohð, wehl tas stahwehs azzu preefschà, fas wiannus par to mahzijis, un wiannu tizziba pee scha tizzibas eefillihð. — Ta wjadfigafa leeta pee scha gabbala irr, taifna katkifmes wahrdu isskaidroschana, zeescha paslubbinaschana, no swehta waffarina jel neatrautees, un pamahzischana, fà tas zeenigi boudamð.

Kas irr tas swehtais waffarebdeens?

Tas irr muhsu Kunga Jesus Kristus pateefa meesa nn affinis, ar maifi un wiñnu mums kristiteem ehst un dserð no pascha Kristus eestahdihts.

Sarunna.

Swehtais waffarinsch. Mums jarunna par ohtru sakramentu, fo fauzam swehto waffarehdeenu jeb waffarina. Kas wehl irr sakraments? swehts eestahdijums, Kristus pascha eestahdihts, fur debbesigas mantas ar ahriku sihmi isdalla. Ra schahs tschetras leetas pee swehta waffarina atrohdahts? — Waffarina winnu nosauzam ta laika deht, kad Jesus to eestahdija: pehdiga waffara preesch sawas nahwes, tanni nakti, kad winsch tiffa nodohst, salka zetturdeenâ, furru deenu arr ihsti swehta waffarina eestahdischanai par peeminu swehtijam. Bibbelê winnu nosauz „ta Kunga waffarehdeenu“, 1 Kor. 11, 20. Swehto waffarina wehl ar dascheem zitteem wahrdeem nosauz. 1) Altara sakraments; ta Lutters to (Wahzu kakkismê) nosauz, tapeh; fa to no pat weezzeem laikeem lihds muhsu deenahm pee altara, t. i. pee ta galda. kas basnizâ, mehds isdallihst *). — 2) Ta Kunga galds; tas arr bibbeles wahrds, 1 Kor. 10, 21. Tas irr tahds galds, fo tas Kungs ween warr fataisihst, fur winsch muhs meelo ne ar prostu maifi un wihtu, bet lihds ar to ar sawahm meefahm un affininim un zaur to ar grehku peedohschanu, dsihwibu un muhschigo swehtibu. Wezjee mehdsâ fazzihst: Pee sawa galda tas Kungs muhs ehдина ar sewi paschu. Ra tas saprohtams? — Ja muhsu keisars te pee mums atnahktu, un tewi aizinatu pee sawa galda us maltiti: lahds gohds! lahds preeks! fa tu fataisitohts us to labbako, zil ween tew eespehjams! Kas tewi sche aizina, irr wairak nekâ keisars; kas winsch irr? Wissu kehniku kehniksch. Winnam us sawu galdu tahdas dahwanas, fo wiffbaggatais kehniksch wai keisars pasaulê tew newar doht. furras? Ak, par kahdu gohdu tew to wajadsetu turreht! fa tew wajadsetu preezatees! fa tew taf wajadsetu zeenigi fataisitees pee „ta Kunga galda“! To muhsu jauka deewgalda dseefma ta isteiz: Laifees, manna firds, un pohsees, wai tad wehl ar grehkeem knobsees? Skaitat wissu to perschu kohpâ. — 3) Deewa galds;

*) Altaris. Us wezzahsderribas altareem uypureja, t. i. us teem Deewam dahwanas atnessa (uypuris irr tik dauds, fa: dahwan a). Wezju laiku kristigâs basnizâs fauja par altareem afmina galdu, us furreeem kristitee dahwanas salikka. Kahdu dalku no schahm dahwanahm istehreja par maifi un wihtu, un kas atlikka, no ta asturreja mahzitajus un peepalihdseja nabbageem. — Uypuri“, fo pee mums famett deht basnizâs kohpschanas un islabboschanas, gan nemehts list us basnizâs galdu jeb deewgaldu, tomehr schim galdam wehl palizis tas wahrds: altaris.

to zilwefi naw fataifijufchi, bet Deew's pat's. Pee fcha wahrda man nahf prahtà ta luhgšana tahs pašas dseefmas beigumà, kas man ta mihlaka pee deewgalda eetoht: Dohd man, Jesus, walihdsibu —. S'chi perscha arr jums no galwas jamahl. Ko ta par Deewa galdu isteiz? — 4) S'aweenofchanahs; arr bihbeles wahrds, 1 Kor. 10, 16: Pateizibas bikkeris, ko ar pateifchanu fwehtijam, wai tas naw saweenofchanahs (greek. Kommunion) ar Kristus affinim? Waise, ko lausçam, wai ta naw saweenofchanahs ar Kristus meefu? Prohti fwehtais waffarinafsch muhs saweeno ar Kristus meefu un affinim, ko ar fwehtito maiñ un wiñnu baudam.

Tas irr muhsu Kunga Jesus Kristus pateefa meefa un affinis. Lutters nu pa preekfchu jauta: Kas irr fwehtais waffarinafsch? Wiasch tà pat te prafta, tà pee kristibas, lahda ta sakramenta buhšana; un fawâ atbildê tschetras leetas usrahda: 1) Tas irr Jesus Kristus muhsu Kunga pateefa meefa un affinis; 2) ar maiñ un wiñnu; 3) mums kristiteem ehñ un dñert; 4) Kristus pašcha eestahdihts. No fchahm tschetrahm leetahm tad mahziñmees atñiht, tà tas ar fwehtu waffarinu irr un taggad par tahm aprinnafimees. Lutters pirmal fakka: Swehtà waffarinà irr Jesus Kristus muhsu Kunga pateefa meefa un pateefahs affinis. Kur es ar meefahm un affinim eñmu, tur pateefigi eñmu pat's klaht: Kristus fwehtà waffarinà pateefigi pat's klaht. Winna pateefa meefa, kas semmes wirfũ dñihwojufi, frustà fiñta, augfchâzehlufees, apflaidrota, pee labbahs rohkas pa-augstinata, Deewa gohdibu eemantofufi; winna pateefahs affinis, kas pee frusta par mums tezejufchas. Tà fwehtà waffarinà nefanemmam wis laut ko, kas Jesus meefu uu affinis apñime, kas irr winna meefas un affinu bilde wai lihdsiba, lamehr wiasch pat's tahlu prohjam fawâ gohdibâ dñihwo. Ne, tà ne, bet fwehtà waffarinà fanemmam winnu pašchu meefigi, tà wiasch Tehwa gohdibâ dñihwo. Rà tas noteek? Tas mums noslehpmus, ko nefaprohtam. Bet tuhfstofchi deewbijigee kristitee to firđi fajuttufchi, ka winni fwehtà waffarinà Jesu pašchu fanehmufchi, un to winni pee ta eefchiga preeka nomannija, kas winnu firđis peepildija no deewgalda aiseetoht. Labpraht, behrni, juhfu preekfchâ iffakku, ka irr es pee fwehta waffarinà baudifchanas to fajuttis, ko lahda deewgalda dseefma tà isteiz: Es teikdams wehrà leeku fcho faldo firfchu-preeku, ko tu man pat's no fewis fchim brihšam atkal dewis. — Ko tad nu dohmaseet pee ta wahrda: pateefa meefa un affinis? Kristus fwehtà waffarinà pateef-

figi patš klast, un naw tur tiklai wiarna bilde un lihdšiba un aš-
šihmesšana.

Ar maiši un wiħnu. Jēsus Kristus muħsu Kunga pateefa meefa un affinis ņwehtā wakkarinā ņwehtitā maišē un wiħnā eetihčas un ar teem ņaweenotas. Tā tad mums Jēsus meefa un affinis ar maiši un wiħnu teef paņneegtas. Tapeħz paleekam pee Kristus un apustula wahrdeem un ņakkam: Swehtitā bikkeri un ar ņwehtito bikkeri ņanemmam Kristus affinis; ņwehtitā maišē un ar ņwehtito maiši ņanemmam Kristus meefaš. Wiņsch to ņazzijiš un tā pa teefi irr, kaut to gan neņaprohtam un tas mums irr un paleef no-
flehpums.

Mums krišтитеem ehšt un dšert. Krištigai draudšei maiši if weenam buħš nemt un ar mutti baudiht. Jē weenam buħš arr dšert, un nebuħš, tā pee fattoleem, nemahžiteem laudim, t. i. teem, kaš naw mahžitaji, bikkeri atraut. Jo Jēsus muħsu Kungs naw ņazzijiš: Preeštereem ween buħš no bikkera dšert. Bet wiņsch ņakka: Kemmat un ehdat, dšerrat wišši no ta. Tadeħt Luttera wahrdi pateefigi: Swehtaiš wakkariņsch eestahdihtš, lai krišтитеe to ehđ un dšerr.

Krištus pašča eestahdihtš. Zaur to ņchiš ņakraments augštš, ņwehtš un ņwarrigš, tā pat tā ņwehta krištiba. Zaur ko wehl? Tēl' diwi eestahdijumi ta Kunga pašča eestahditi; kurri? un ar wišfleelakahm apšohlišanahm išpuškototi; ar kurrahm; Kaš nu pee ņwehta wakkarinā ne-eet, tas nizzina Kristus eestahdijumu un atstumm no ņewis wiščas mantas, ko Kristus ņwehtā wakkarinā gribb dah-
winahť. Tapeħz arr pirmā krištigā draudšē ņcho meelastu lohti aug-
štu un ņwehtu turreja. Paġahneem un Juhdeem, kurri wehl nebija krištititi, bet ween krištigo tizzibu mahžijahš (Katechumenen), ne maš nelahwa tur klast buht. Spreddikam beigťam effoščam bašnizas kalps išfauja: „Sanahťšana nu beigťa.“ Pehz tam tad ņwehta wakkarinā išdalliščana ņahžahš. Wehl arr bij eeraddums, ta pree-
šteris preešč išdalliščanas išfauja: „Širdiš uš augšču“; un wišča draudše atbildeja: „Weħš širdiš eščam pažehlufchi uš to Kungu.“ Tad wiņsch atkal ņauja: „Lai atkahpjahš if katriš, kam eenaidš uš kahdu širdi; lai atkahpjahš, kaš ar leekulibu nahť.“ Tahda goħdbihjaščanahš wezzeem bijuši preeščah
tahda ņwehta eestahdijuma, kaš Kristus pašča eestahdihtš.

Eestahdischanas wahrdi

Kur tas stahw rassibis?

Tà raksta s̄wehtee preeka · mahzitaji, Mattejus, Markus, Lufas un s̄wehtais Pahwils:

Muh̄su Kungs Jesus Kristus tanni nakti, kad winsch nodoh̄ts tiffa, neh̄ma to maisi, pateiza, pahrlausa to, dewa to s̄aweem mahzekt̄eem un s̄azzija: Nemmat un eh̄dat, tas irr manna meesa, kas par jums teef dohta, to darrat mannis peminnedami.

Tà lih̄ds arridsan winsch neh̄ma bikkeri pehz wakkareh̄deena, pateiza, dewa teem to un s̄azzija: Nemmat un dserrat wiffi no ta; s̄chis bikkeris irr ta jauna eestahdischana mann̄as affinis, kas par jums un pat daudseem teef isleetas par greh̄kn peedoh̄schanu; to darrat, zikkahrt to dserrat, mannis peeminnedami.

Sarunna.

Lutters te pa preekschu prassa: Kur tas stahw rassihts? prohti wifs tas, ko winsch nu pat par s̄wehto wakkarixu s̄azzijis. Lutters ar to gribb no Deewa wahrdeem peerah̄diht, ka tahs naw win̄na doh̄mas, ko winsch par s̄wehto wakkarixu isteizis, bet ka tas wifs us Deewa newildameem wahrdeem dibbinajahs. Tà pat zetturt̄a mahzibas gabbal̄a pee kristibas; k̄a? — Prohti Lutters s̄azzija: Tas irr Jesus Kristus muh̄su Kunga pateesa meesa un affinis; k̄a eestahdischanas wahrdōs par to s̄azzihts? prohti tà nosauz tohs wahrdūs: Muh̄su Kungs Jesus Kristus tanni nakti —. Wehl winsch s̄azzija: ar maisi un wih̄nu; kur tas te atroh̄dahs? Kur tas atroh̄dahs, ka to buhs eh̄st un dsert? Kur tas, ka tas Kristus pascha eestahdihts? Runnasimees nu par kat̄kimes wahrdeem plas̄haki.

Tà raksta s̄wehtee preeka · mahzitaji 2c. Trihs preeka · mahzitaji ween, Mattejus, Markus un Lufas s̄aw̄as grah̄mat̄as

fwehta waffarina eestahdichanu aprakftijufchi; Jahnam winnas naw. Pahwila apustulam arr ta irr. (Luttera wahrdi te naw tà faprob-tami, itt fa winsch Pahwilu arr pee preeka-mahzitajeem peefkaititu). Pahwila wahrdi, 1 Kor. 11, 23, tahdi: No ta Kunga to esmu dabbujis, to es arridsan jums eedewis, fa Jesus tas Kungs tannî nakti, kad winsch tikfa nodobts, maifi nehma 2c. Prohtat, to winsch teem par fwehto waffarinu falka, naw winna wahrdi, un naw pawiffam zilwe^a wahrdi, bet Jesus patš winnam to peerah-dijis. Schi leeta tad lai muhs peepilda ar fwehtu gohdbihjafcha-nohs preefch fwehta waffarina, fa pee-eedami to zeenigi un fewim par fwehtibu fanemmam. Tad wehl weena leeta scho tſchetru wihru fannâs par fwehto waffarinu itt ſwarriga un eewehrojama, ta, fa tee wahrdi wiſſâs tſchetrâs fannâs gan drih^f tee paſchi. Pahwilam, faš zittlahrt ne to no tſchetrâhm ewangelijumu grah-matahm nepeeminn, te glufchi to trihs preeka-mahzitaju wahrdi. Jo wairaf tapeh; mums wehrâ janemm, to ſchee wahrdi iſteiz, un to taggad darrifm. Winnus fauz eestahdichanas wahrdus, un mahzitajs tohs wehl if reis preefch fwehta waffarina iſballichanas pee altara dſeed, wai lehnâm ſkaita.

Muhsu Kungs Jesus nehma maifi. Schis fwehtais eestah-dijums muhsu Jesus, pr. fwehtdarritaja, peſtitaja, eestahdihts, faš zaur to mums gribb palihdſeht tikl pee grehku peedohſchanas preeka un pee fwehtahs laimibas. Sawâ augſtpreeſtera luhgſchanâ, tannî waffarâ preefch fawas nahwes, winsch fawu debbef^f Tehwu par fawejeem tà luhds, Jah. 17, 21: Es luhdsu, lai tee irr weens eefch mums. Tâ nu winna wehleschanahs bija, fawejus weenu-mehr ar fewi faweenotus, draudſibâ ar fewi, redſeht. Tapeh; winsch arr Jah. 6 falka: Es esmu dſihwibas-maife, un Jah. 15: Es esmu wiſhna kohts, juhs tee ſarri. Abbi teikumi ſihme wiſtuhwako faweenohſchanohs ar winnu. Nu winsch drih^f peh; tam uſlahpa debbefis ar apſklaidrotahm zilweka meeſahm. Nu wiſſa faweenofcha-nahs ar fawejeem liſkâhs beigta. Ne, nebija wiſ beigta. Tas Kungs ſawâ mihleſtibâ eestahdija fwehto waffarinu; tur tu ar ween no jauna ar fawu peſtitaju un fwehtdarritaju warri faweenotees, kad tu zaur grehkeem no winna draudſibas iſſrittis. Sawu Jezu newarru meeſigi redſeht, bet warru winnu meeſigi dabbuht, warru winnu meeſigi baudiht, warru ar winnu faweenotees fwehtâ meeſtâ. Wai jums patiktōhs Jezu, fawu Kungu un Pe-

fitaju redseht? eita pee deewgalda, behrni, tur to dabbuseet baudiht, tas irr wairaf ne là redseht. Juhš fakkat: To nesaprohtam. To gan tizzu; tas tiffai fajuh tamš, es to jumš plasčaki newarru isskaidroht. Patucrat ween prahtà, fo nu pat fajziju, un atgahdajtees to pee sŭehta meelasta eetoht. Kas tas wehl bija? Swehtà wakkarinà man Jesus wairaf ne là redsamš, tur winnu baudu un firsnigi ar fawu Pestitaju faweenojohš. — Apustulis te winnu arr fauz Kungu: muhsu Kungš Jesus tanni nakti —. Tawš Kungš to eestahdijis, kas tewi pasudduschu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirjis no wisseem grehkeem, no nahwes un no wella spehta; un kas tewi tawà kristibà par fawu ihpaschumu fanehmis. Schis tawš labbaš Kungš nu fakka: Nahz pee manna wakkarina un faweenojees tur ar manni. Wai tu negribbetu eet? Wiasch irr tawš Kungš, un us to luhfo, wai winna faweeje, kas pee winna meelasta nahf, arr us preefschu no grehkeem grihb atstahtees, no furreem wiasch tohs atpestijis; un wiasch wissinnohsch Kungš, kas tawà firdi flattahš; tad peeluhfo, ka tu effi zeenigs weefis pee fama Kunga galda. To apdohma pee deewgalda eetoht un tur tohs eestahdischanas wahrduš dsirdoht: Muhsu Kungš Jesus —. Kas bija, fo tas Jesus wahrds tew tur lai fakka? Ko tas Kunga wahrds?

Tanni nakti kad wiasch nodohts tiffa, pr. salkà zetturdeenà, kuru ihpaschi par sŭehta wakkarina eestahdischanas sŭehtku-deenu sŭehtijam. Tà fawahm zeeschanahm par mums eefahkotees, winna miblestiba scho meelastu fataifa par fawu aiseeschanu.

Wiasch nehma maisi, wiasch nehma bikkeri. Maise un wihns schinni sakramentà tahš redsamahš sïhmes. Rà maise un wihns wišflabbaka meefigahš dsihwibas usturra, tà Kristus meefahm un affinim, kurras sŭehtà wakkarinà fanemmam, buhs buht wišflabbakai garrigahš dsihwibas usturrai (eelfchiga zilweka, ar bihbeles wahrdeem). Trijadà wihš tee lihdsinajahš. 1) Maisi un wihnu baudi-dami, to ar fewi paschu faweenojam. Swehtà wakkarinà zaur maisi un wihnu faweenojamees ar Kristus meefahm un affinim. Schi faweenofchanahš noteek, tà pat là pee meefas barribas, uf neisprohtamu wihš. — 2) Maise un wihns meefigo dsihwibu spehzinga un stiprina; tee daudreis no jauna jabauda, ja dsihwibai buhs pastahweht. Tà sŭehtais wakkarinasch. Muhsu eelfchigam zilwelam wajaga spehta un stipruma prett grehkeem, kas

muhš no wiſſahm puſſehm apſtahj; bet to dabbujam no ſwehta wakkarina. Un kad nu grehki ar ſawu wiſſinaſchanu ne kad nenoſtahjahš, ził ilgi ween dſihwojam, tad ſwehtaiš wakkariſch daudſreiſ baudamš, lai paſtahw garriga dſihwiba: mihleſtiba, lihgmiba, meerš, pazeſchana 2c. Tapeh; Jeſuſ fakka Jobn. 6: Eš efmu dſihwibaš maiſe. Taš prohtamš: Eš garrigai dſihwibai taš, kaš maiſe meeſigai dſihwiboi. Un Jobn. 6, 55. 56: Manna meeſa irr ihſiena barriſa un mannaš affiniš ihſtenaiš dſehreenš. Kaš mannu meeſu ehd un mannaš affiniš dſerr, taš paleef eefſch manniš un eš eefſch ta. — 3) wihnš atſpirdſina prahtu laižigāš behdāš un tadeht irr jauka lihđſiba no taš atſpirdinaſchanāš, ko Kriſtuš mumš paſneedſ ſwehtā wakkariſā. Kaš taš irr, kaš ił weenu daudſ maſ labbaſu žilweku mohža, un no ka wiſſau wiſſa paſaule ar ſaweem jaukumeem newarr atſwabbinah? Grehku naſta. Kriſtuš nu uſ mumš ſau; ſwehtā wakkariſā: Nahtat ſchurpu wiſſi, kaš behdigi un grubſirdigi eſſat, eš juhš atweeglinaſchu. Tuhſtoſchi to jau ſajuttuſchi, ko dſeefma fakka: Jeſuſ, awohtš ſaldakaiš, at tu dſihwa debbeſ'-akka! manni tu atſpirdſinaj'š kad man grehku naſta ſmagga. — Man deembihjiga ſewa bij paſiſtama, kaš uſ wahji- baš-gultu ſwehto wakkariſu ſanehma; to baudijufi wiſſa uſ mahži- taju ſažžija: Al žil taš manni labbi atſpirdſinaja. Kā wiſſa gan dohmaja?

Wiſſch pateiza. Prohti: wiſſch pateiſſchanaš-ſuhgſchanaſu pahr maiſi un wiſſu ſkaiſija un žaur to abbuš ſwehtija, eefwehtija. Tā pat mahžitaji wehl ar weenu preeſſch ſwehta wakkarina iſdaliſchanaš maiſi un wiſſu eefwehti. Maiſi un wiſſu eefwehti, t. i. atſchēirr nā proſtaš bruhkeſchanaš uſ deewiſchēigu, augſtaſu bruhkeſchanaſu žaur to, ka mahžitajš pee altara tehweiliſu un eefwehtiſchanaš wahrduš dſeed, wai lehnām ſkriſta, un ar rohtu pahr maiſi un wiſſu kruſtu mett. Apuſtuku laiſōš jau tā bijiš, kā apuſtuliš 1 Kor. 10, 16 fakka: Pateizibaš biſkeriš, ko ſwehtijam 2c.

Nemmat, ehdāt; nemmat, dſerrāt wiſſi no ta. Ta Jeſuſ pa- wehleſchana: maiſi buhš nemt un ehſt; ne rahdiht un apſahrt neh- ſahht, kā fattoli darra. Tā wiſſeem buhš no biſkera dſert; ne pree- ſtereem ween un nemahžiteem ne, kā arr fattolu draudſē noteel. Ta irr ſwehta wakkarina ſagabniſchana un norouſtiſchana.

Taš irr manna meeſa, taš irr mannaš affiniš. Prohti Je- ſuſ te ſaweem mahželteem neſneedſ tiſkai redſamaš dahwanaš: maiſi

un wihnu. Schahs redsamahs dahwanas arr naw tiffai debbesigo dahwanu fihme. Wixxas irr gan ta (kas?), la nu pat dsirdejam; bet wixxas naw fihme ween, wixxas irr wairaf. Tas irr manna meefa, tas irr mannas affinis. Tas zittadi newarr buht faproh-tams, la: fo jums taggad dohmu, tur manna meefa un mannas affinis flah. Wiffur bibbelê flaidri stahw: Tas irr manna meefa, tas irr mannas affinis, bes pahrgrosschanaas. Ra fwehtâ walfariaâ Jesus meefa un affinis flah, to arri mahza 1 Kor. 10, 16: Pateizibas bifferis, fo ar pateifschanu fwehtijam, wai tas naw faweenofchanaas —? Ar scho wahrdu: Tas irr manna meefa zc., Lutters apostirina fawus pirmajohs wahrdu: Tas irr muhsu Kunga Jesus Kristus pateefa meefa un affinis ar maifi un wihnu. Redsamâs dahwanâs un ar redsamahm dahwanahm, maifi un wihnu, mums neredsamâs dahwanâs teel pasneegtas: Kristus meefa un affinis. Zaur to ihsti fwehtais walfariafch paleel par sakramentu. Wehs lutteri paleefam taifni pee wahrdeem: Tas irr manna meefa. — Râ maise un wihns ar Kristus meefahm un affinim faweenojahs tas, la jau fazzihis, irr un paleel noslehpums.

Jaunahs eestahdischanaas (derribas) affinis. „Eestahdischana“ te to paschu fihme, fo „derriba“. Bezâ derribâ arr bij derribas affinis, 2 Mohs. 24, 7. 8. Kad uf Sinaju Deews patâs bauflibu bij dewis, tad Mohsus lassija to „derribas gramatu“ preefch wiffu laufchu aufim, un tee fozzija: Wiffu, fo tas Kungs runnais, to darrifim. Tad Mohsus nehma affinis un pahr laudim flazzija, fazzidams: „Redsat, schahs irr tahs derribas affinis, fo tas Kungs ar jums darrijis.“ — Jaunahs derribas affinis irr Kristus affinis, kas „par mums isleetas par grehku peedohfchanu.“ Ebr. 9, 15 u. t.: Tadeht winfch irr tahs jaunahs eestahdischanaas (derribas) widdutajs, lai, kad nahwe bij notikkufi par atpestifchanu no tahm pahrfahpfchanahm, kas bij appafsch pirmahs derribas, tee, kas aizi-nati, muhschigahs emantofchanaas apfoblifchanu dabbu. Zo fur eestahdischana, tur wajaga, la tam jamirft, kas to eestahdischanu eezehlis; jo eestahdischana irr spehâ, kad tas eestahditajs nomirris; ta negeld, kamehr tas wehl ofihws, kas to taifjis. Tapehz arr ta pirma naw eestahdita bes affinim. Zo kad Mohsus bij ifrunnais wiffus bauftlus uf laudim, tad winfch nehma affinis, fazzidams: „Schahs irr tahs eestahdischanaas affinis, fo Deews jums pawehlejis.“ Ar schahm jaunahs derribas affinim nu arri faweenota ta eemanto-

ſchana: muhſchiga dſihwoſchana. Zahn. 6, 54: Kaſ mannu meefu ehd un mannaſ affiniſ dſerr, tam irr muhſchiga dſihwiba.

Par jums dohta un iſleetas par grehku peedoſchannu. Par jums, ſchis taſ augſtais wahrds, uſ fo arr Lutterſ ar ween aiſrahda. Schinnis wahrds ſklaidri fajzihts, kahda debbeſiga dahwana ſchinni ſakramentâ dabujama. Kapehz tu ej pee deewgalda? Jhfa, taiſna atbilde: Gribbu tur grehku peedoſchannu dabbuht. Kâ warri tizzeht, ka to tur dabbuſi? Taſ Kungſ patſ ſche to fajzihts: Taſ irr mannaſ affiniſ, par jums iſleetas par grehku peedoſchannu.

To darrat. Jeſuſ pawehleſchana ta, ka buhſ pee deewgalda eet. Prohti, naw wiſ ta, ka tew patihk, eet wai ne-eet. Ja Jeſuſ wahrduſ zeenâ turrat, tad klaufat, fo winſch ſche fakka: To darrat. Uſ preeſchu redſeſim, kâ muhſu leelam grehku-pohſtam muhſ uſ to buhſ ſpeeft un arri tai leelai dahwanai, kaſ tur dabujama. Te tiklai waizafchu: Wai tee irr kriſtiti zijlweſi, kaſ ne-eet? Lutterſ fakka? Kaſ ſcho ſakramentu neſahro, par tahdu teeſcham jabihſtahts, ka winſch to nizzina un naw kriſtihts zijlwekſ. Pagani Atehnê kahdu wihru turreja par netizigu, tapehz ka taſ ne kad nebija redſehts uppurejoht; par kahdu kriſtihts jaturra, kaſ ne kad ne-eet pee ſwehta walfarina? 1) Winſch nizziaa Peſitaja ſkubbinafchannu un pawehleſchannu; to darrat; un wianna mihligo labbinaſchannu; nemmat, ehdat, dſerrat; nahſat ſchurpu pee manniſ wiſſi, kaſ behdigi un gruhſirdigi eſſat. 2) Winſch pamett wiſſas ſcha ſakramenta ſwehtibaſ, un zijl tahts naw leelaſ! 3) Winſch irr teeſcham nedſihwſ draudſes lohzehtliſ. Jo kamehr zijlwekſ dſihwo winſch kahro ehſt un dſert; tik' mirronam wairſ neſalkſt un neſlahpſt Sihmejat to uſ eekſchiga zijlweka kahroſchannu pehz ſwehta walfarina — Bet war buht zihſ fajzihts: Augſti laudiſ daſchi, kaſ teizahſ buht mahziti un gudri, ne-eet pee deewgalda. To darrat; kaſ jums wairaf, Kriſtuſ wahrds, wai tahdu zijlweku launa preeſchſihme, kaſ par gudreem ſauzahſ?

Ziffahrt to darrat. Pee ſcha wahrda teeſcham dohmahts, ka pee ſwehta walfarina daudſreiſ jaet. Zijlreiſ? Laikſ naw no-fajzihts, bet pilliga walfa dohta; jo tahdai leelai janahk no labba prahta. Teizamaſ kriſtigſ eeraddumſ ſchinni leetâ irr: 1) Beenreiſ wai diwreiſ pa gaddu eet. 2) Behrni, furrem no tehwu un mahtſ prohjam jaet, eet pee deewgalda. Kapehz? wianni ſchkirrahſ no wezzakeem, un apdohmajoht, ka nu grehki un paſaule

wiirau jo stipraki wiirinahš, tee no ſwehta waffarina ſmeelahš ſpehtu teem pretti ſiaſweht. 3) Paulajamee. Ko wiirni ar to griibb ſihmeht? Kriſtum buhš buht treſſham wiirau derribâ; wiirau miiblodami tee griibboht ſawu laulibaš-ſahrtu eefahht. 4) Wahjineeti bauda ſwehto meelaſtu. Kapehš? 5) Mirreji to bauda. Kapehš? — Iſſi ſaktoht, behrni, laut ſahdâ jaunâ dſihwêš-buhſſhanâ eeeedami, eita pee ſwehta waffarina. Jo jaunâ dſihwêš jaunâš ſahrdinaſſhanâš uſ grehkeem, un pee tam wajaga jaunâ ſpehta un ſtiprinaſſhanohš. Kur to nemfeet? Jums wehleju, ſa juhš tad ſawâš dwehſelêš ſajuſtu ſwehta waffarina laubumu, ſâ eš to pee ſawâš ſirdš ſajuttieš.

Mannieš peeminnedami. 1. Kor. 11, 26: Ziffahrt no ſchahš maiſeš ehdat un no ſchi biſſera dſerrat, tad paſluddinajat to Kunga nahwi, teekamš wiirſch nahſ. Tâ tad pee ſwehta galda ihpaſchi Jeſuſ nahwe japeeminn, zaur ko wiirſch muhš no pohſta iſrahwieš un uſ ſwehtu laimibu waddiſieš. Kadehł arr 367 dſeeſmâ luhdſameeš: Scho dahrgo mihleſtibu, par nahwi ſtiprafu, lai eš ar pateizibu, Kungš, muhſſham peeminnu! Zikreiš pee tawa galda iſſalziš meelojohš, lai mihleſtiba ſalda man degg ſirdš dſiklumôš. Mannieš peeminnedami, ſchiš wahrđš aiſleedš neapdohmigu daudiſſhanu, tad pee deewgalda eet tiſ' eeradduma dehł, wai tadehł, ſa zitti eet; tad pee-eet ar weeglu un iſſaiſitu prahtu.

Ko palihđš ſahda ehſſhana un dſerſſhana?

To muhš mahza ſchee wahrđi: **Par jums dohta un iſleetas par grehtu peedoſſhanu;** prohti ſa mums ſwehta waffarehdeenâ grehtu peedoſſhana, dſihwiba un ſwehtiba zaur tahdeem wahrdeem teek dohta; jo kur grehtu peedoſſhana, tur arriđſan dſihwiba un muhſſhiga dſihwoſſhana.

Sarunna.

Te runnahtš, tâ pat ſâ tannî mahzibâ par ſwehto kriſtibu, par ſwehta waffarina labbumu un ſwehtibu. Lutterš ſawâ at-

bildê tuhlin aistahda us eestahdischanas wahrdeem, lai arri sche, fa pee kristibas, wiss us Deewa wahrdeem dibbinatohs, ne us zilweku dohmahm, kurras warr allotees. Swehta waffarina labbums irr:

Grehku peedohschana. Jesus pats eestahdischanas wahrdds to flaidri issakka: Tas irr mannas affinis, kas par jums teel isleetas par grehku peedohschanu. Bet kad nu swehtâ waffarinâ if weens fewischi ehd un dserr, tad arr if weens fewischi zaur Kristus meefahm un affinim dabbu apsegeletu to apfohlischanu: Par manni Kristus meefa nahwê nodohta, par manni wiara affinis isleetas par mannu grehku peedohschanu. Ko rassisti par wisseem fohpâ facka, p. pr. Gw. 1, 7: eefsch Kristus mums irr atpestischana zaur wiara affinim, prohti pahrkahpschana; tas swehtâ waffarinâ if weenam fewischi nahf par labbu, zaur to, fa winsch tur ar ta Kunga meefahm un affinim wistuhwafi faweenojahs. — Lutters wehl par ohtro un trescho sakramenta labbuma peeminn: dschwibu un swehtibu, un wehl facka, kapehz winsch tohs flacht leef, kas eestahdischanas wahrdds naw: jo fur grehku peedohschana, tur ar dschwiba un muhschiga swehtiba (dschwoschana).

Dschwiba. Swehtâ waffarinâ dschwiba dabbutama. Te noprohtama garriga dschwiba. Kad Lutters facka: Kur grehku peedohschana, tur arr dschwiba, tad winsch ar to sime, fa kristita zilweka garriga, deewischkiga dschwiba ihsti if grehku peedohschanas pluhst. Lâ bihbele mahza, p. pr. D. ds. 130, 4: Pee tewis irr peedohschana, fa lai tee tewi bihtahs. Tad nu: ej pee swehta waffarina, lai tew tur tawus grehkus peedohd, tad wehl tu warrest deewischkigâ dschwoschanâ dschwobt. Prohtat, swehtâ kristibâ mehš deewischkigo dschwibu, Deewa Garra dschwibu dabbutuschu. Bet tadehl, fa mehš til daudskahrt grehkojuschu, ta irr wahja paliklufi. Garra augli: mihlestiba, meers, pazeeschana zc., jo masaf rahdahs, jo ilgaki zilweks grehtds paleef. Ja, warr ar til taflu eet, fa ta pa gallam nomirsi; rassisti to Gw. 2, 1 fauz: grehtds nomirt. Bet tadehl fa kristihts zilweks, grehzineeks, irr kristihts, tad wiaram ar ween wehl kahda dewischkigahs dschwibas dschwitelite eefschâ, fo atfal warr uspuhst par gaischu dschwibas leefmu. Bai warrat mannas dohmas bes lihdsibas isteikt? Tas noteef swehtâ waffarinâ. Tur tu dabbu grehku peedohschanu, un zaur tahm dohmam un zaur to juschanu, fa Deews tewi pasudduschu un pasuddinatu zilweku til fohti mihlo, Deewa mihlestiba, pr. ta mihlestiba, ar fo tu Deewu

pretti miħlo, zaur swehto Garru tawâ firdi teef eeleeta. Wehl, swehtâ wakkarinâ tu ar fawu Kungu un Pestitaju wiſſtuhwaki fa-weenojees; wiſſch irr wiħna-loħks, tu wiħna ſars. Tapeħz swehtâ wakkarinâ wiħna gars, wiħna speħks tewi ee-eet. Râ ſazzih̄ts, pee deewgalda Jeſus taſ Kungs muħs meelo ar ſewi paſchu. Wiħna speħks tad zaur greħku peedoħſchanu eeſch tewis warrens. Tu speħji wiſſas leetas, tã Pahwils, zaur to, kaſ tewi darra ſpeħzigu, Kriſtus. Kriſtus tew eeſchã dſihwo; wiſſch eeſch tewis gihmi dabbugis. Wiſs taſ nahf no taħs warrens, noſlehpumupillaſ, neiſrunnaja maſ ſaweenoſchanahs ar Jeſu ſwehtâ wakkarinâ, un no taħs teeſcham deewigaſ dahwanaſ: tew tawi greħki peedohti. No nahwes eſmu eegahjis dſihwibã, tã deewgaldneekſ warr ſazzih̄t. Rã to ſaprohtat? Tapeħz, jo wairaf tew taħs breeſmaſ draude, ka tawa deewiſch̄tiga dſihwiba taiſahs nonih̄t, — un taħs breeſmaſ tew ih̄ſti ſaktoht ar ween draude, — ej pee ſwehta wakkarina. Pakawefimees pee tam druſjin, runnadami par to perſchu Gal. 5, 22, kur til jouki iſſazzih̄ts. kaſ garriga dſihwiba irr: Garra augliſ irr miħleſtiba, lihgmiba, meers, pazeeſchana, laipniba, labprahtiba, tizziba, lehnprahtiba, ſch̄liħſtiba. Sazzim, garriga dſihwiba tew gribb iſd̄iſt zaur greħkeem, tew wairſ naw ih̄ſtaſ miħleſtibaſ uſ Deewu ſwehtâ wakkarinâ tu Deewa un Kriſtus miħleſtibu uſ tewi ne tillai redſi, bet to haudi. Ja tu tad neſakki: Ar karſtu pateizibu par tawu miħleſtibu tew, Jeſus, ſlawejam, — eſ neſinnu, kad tu tad wehl to ſazzih̄. — Lihgmiba. Tu eſſi noſkummis, tew laižigaſ behdaſ. Ej pee deewgalda. Kaſ tewi pee ſawa galda aizina, wai taſ tew laidih̄ſ bohjã eet? Jeb tu eſſi noſkummis, ka Deewu zaur ſaweem greħkeem apbeħdinajis. Swehtâ wakkarinâ taſ Kungs ſakka: Nahkat ſchurp pee manniſ wiſſi —; kaſ pee manniſ nahf, to nemetiſchu ahrã; tew tawi greħki peedohti. Wai eſſi kaħdreif labbu behrnu redſejis? kad mahte ſakka: Nahz nu ween ſchurpu, eſ peedoħſchu; — af kaħdſ preekſ, kaħda lihgmiba! Tu toſ paſudduſchais behrens; ja gribbi atkal preeku, lihgmibu redſeht, ne ej kumedinã, krohgã, paſauleſ preekõs: ej pee ſwehta wakkarina. — Meers; taſ meers ar Deewu tewim ſuddis, jo beſdeewigeem meeta naw, tã taſ Kungs ſakka. Ef. 57, 21; un taſ beſdeewigaſ, kaſ wiſſaddõs greħdõs beſ Deewa dſihwojis un beſ Deewa palizzis, taſ tu eſſi, to tawu firdſapſinna ſakka. Un tomeħr: Kur meers irr, tur irr puſ debbeſ-waſtibaſ, tã Lutterſ ſakka. Kur tad nu ſcho

meeru dabbuſi? fapeh; no ſwehta waffarina? Tur tew ſkann ſirdi: Lami grehki teew peedohti. Eita ar meeru, tà mahjitajs ſakka, deewgaldneekus no altara atlaiſchoht. — Pazeſchana. Tu paleez nepazeetigs, fa weffelibu tik drihs newarri atdabbuht, tà gribbetu; fa newarri tik drihs no ſawas nabbadſibas iſkulteſ; u. w. 3. Bet ar to tu rahdi, fa ne-effi meerà ar to, fo Deews darra, un fa wiannam neuſtizzees, fa wiannſch wiſſu labbi darra. Rà tikſi atfal ſchinnì deewiſchigà dſihwibà eekſhà, fa warreſi ſaggiht: Deews labbi darr', fo darridams; peh; Deewa praht' lai noteel man? Swehtà waffarinà tu ne ween Jeſus pazeſchanohs redſi, fo wiannſch zeeſchanàs parahdija, un wianna uſtizzeſchanohs Deewam, ſas Getſemanè bij redſama; bet ſchi deewiſchigahs dſihwibas dalka (kurra?) arr no wianna eekſch tewis pluhſi. zaur to tuhwo ſaweenoſchanohs ar wiannu, fa tu nu pazeetigi gaidi, wehl ilgak paneffi. To Deewa Dehlè, ſas ſwehtà waffarinà patſ ſewi tew eedoht, wai taſ ar ſewi tew nedohs wiſſas leetas? To paſchu warretum arr par teem zitteem tiklumeem ſaggiht, ſas pee deewiſchigahs dſihwibas un dſiſchanas peederr, par laipnibu, labprahtibu, tizzibu, lehnprahtibu, ſchkihſibu, pr. fa ſwehtais waffariannſch un grehtu peedoſchana, fo tur dabbujam, mums tohs atfal atdoht, kad tee mums ſudduſchi. Tapeh; pirmee kriſtitee wajaſchanas laifòs, fur teem ihpaſchi wiannas paſaules ſpehtu wajaſdeju, iſ deenas ſwehto waffariannu baudija. (Ziprijans: Mehſ iſ deenas baudam ſwehto waffariannu, par peſtiſchanas barribu.)

Swehtiba. Lutters tahlaki ſakka, ſwehta waffarina labbums eſſoht, fa tur ſwehtiba teel eedohta. Ja, tà wiannſch ſakka, fur grehtu peedoſchana, tur arri muhſchiga ſwehtiba (muhſchiga dſihwoſchana). Swehtiba te ſihme tik daudſi tà: ſwehta laimiba. Ra taſ teefa (kaſ?), to redſam pee Pahwila. Wiannſch ſakka uſ Agrippas ſehniannu, ſas „leelà greſnumà“ tur fehdeja: Es wehletohs, fa wiſſi tahdi buhtu. tà eſ. Zittur wiannſch ſakka: Mehſ eſſam tà behdigee, bet allachin preezigi; tà tahdi, kam ne neeka naw, un kam tomeht irr wiſſas leetas. Un Rohm. 8: Kaſ muhſ ſchhirs 2c. Wai ta naw ſwehta laimiba jau ſcheitan? Bet ta wiannam iſpluhda iſ tahs apſiannas: Man ſchelaſtiba notikkuſi. Un ar kahdu lihgmibu wiannſch ſkattahs par nahwi un ſappu uſ to ſwehto laimibu tur: Man gribbahs atraifſtam tikſ un ar Kriſtu buht; man irr nolikſ taifnibas frohnis, fo Deews apſohlijis. — Wai tu negribbetu tahdu

fwehtin laimibu sche semmes wirfä panahkt? un drohschu zerribu us to fwehto laimibu wiäna pafaulê? Ej pee fwehta waffarina. Kä tä? Tapeh3 mahzitaj3 scho sacramenta idalloht fakka: lai stiprina tawu tizzibu us muhschigo dshwofchanu. Bet tahs nu atkal naw zilwefu dohmas, bet Jesus pat3 fakka Jah. 6, 54; Kas mannu meefu ehd un mannas affinis dserr, tam irr muhschiga dshwiba. To deewbihjigi kristitee ar ween f3ajuttufchi pee fwehta meelasta eedami. Tä kahds deewbihjigs deewgaldneeks fazzija: Man diwejas debbes3 pagahdata3, weenas man rohkä, ohtras zerru.

Bamahziba. Kas nu mums peenahkats, kad fwehta waffarina labbumu tä apzerrefufchi? Debbesigahs mantas, fo tur dabbumam: grehtu peedohschana, deewisch3iga dshwiba un muhschiga fwehtiba, irr wairaf, ne lä wiffas zittas mantas, pahrlaeku leelas, jaukas un nefalihdsinajamas. Ko tew palihds wiffa pafaula, ja tew naw grehtu peedohschanas un Deewa schelastibas? Ko tew palihds wiffas pafauligahs mantas nahwê? Ar wiffu pafauli tu muhschigo fwehtibu newarri nopirkt. Bet kad un fwehtä waffarinä tif neisfalloht leelas un debbesigas mantas dabbumamas, tad ej un fanemm' tahs. Tas probtams pirmfahrt: Ej klaht un neatraujees, lä daudsi darra. Tad ohrtfahrt: Pee-ej zeenigi, t. i. pee-ej tä, fa tu arr wiffas schahs mantas dabbu, — par fo us preekschu runnafim. Al zil leelu, augftu, fwarrigu jum3 wiffaem, b. m., ta Runga fwehto meelastu wajadsetu turreht. „Sche Jesus tas Rungs mums nedahwina fawas drehbes, fawu bildi, ne fdrabu un feltu, en frohni un zepteri, bet fewi pafchu ar wiffu fawu nopelnu, ar wiffahm fawahm debbesim, ar wiffu fawu pilligo muhschibas laimibu. Scheitan manna dwehfela ar wiäna dwehfeli, manna meefa ar wiäna meefa, mannas affinis ar wiäna affinim, manna firds ar wiäna firdi, manna wahjiba, nabbad3iba, truhziba un nepilliba ar wiäna deewibu, gohdibu un fwehtumu faweenojahs, famafahs, fafeenahs un no tahm teef pahrmemta.“ (Caspari, Geistliches und Weltliches.) — Klafatees beidscht stahstinu, kas wiffu to lä peedsihwojumu apstiprina, fo par fwehta waffarina fwehtibu fazzijufchi. Jahnis Jurris, Melkenburgas herzog3, kas 1675 mirra, us mirschanas-gultu daud3 kristigus wahrdu3 runnaja. Peh3 grehtu fuhdseschanas winnam to perschu preefschä flaitija: Al es raudu agr' un wehlu par to, fa es atstahjis Jesu, tawu mihlo Dehlu, kas par mann irr nomirris; grehkoj3 esmu, neleedsch3! bet tu schelastibu

dohf, tu to leelu pulku grehku deldesi ar fawu spehku; ds. gr. 622, 6. Tad wiansch fazzija: Laishat man scho jauto perschu weenam pascham skaitiht, un to darrija ar saliktahm rohkam, us augfchu pazeltahm azzim un assarahm pluhstoh. Behzat swehto waffarinu fanehmis, wiansch us mahjitaju fazzija: Wehl puifens buhdams, mahzijohs fawu katkifmi. To ne-efmfu aismirfis, arri schohs wahrduß ne: fur grehku peedohschana, tur irr dsiwiba un muhschiga swehtiba. Nu no Deewa zur Jums grehku peedohschanu esmu dabbujis, tapehz man arr irr dsihwiba un muhschiga swehtiba, un us to gribbu swehtigi nomirt.

Tahdu zilweku dsihwofchanas gallu usluhkojat un dsennatees wiannu tizzibai pakkat. Amen!

Ka warr meefiga ehfchana un dserschana tahdas leelas leetas darriht?

Ehfchana un dserschana ween to gan nedarra, bet tee wahrdi, kas sche stahw: **Par jums dohta un isleetas par grehku peedohschanu.** Schee wahrdi irr pee ehfchanas un dserschanas swehta waffar ehdeenâ lohti zeenijami, un kas teem pascheem wahrdeem tizz, tam noteek, to tee sohla un ka tee skann, ar wahrdu: **grehku peedohschana.**

Sarunna.

Wahrdu-fapraschana. Lik besgalligi leelas leetas par swehta waffarina baudischanu effam isteikuschi, prohti ka ta dohd grehku peedohschanu, deewischigo dsihwibu un muhschigo swehtibu. Tapehz nu jawaiza: Ka warr meefiga ehfchana mu dserschana tahdas leelas leetas darriht? Kurras trihs leelas leetas? Lutters fakka: Ehfchana un dserschana ween to gan nedarra. Ko nedarra? Kas tad to darra? Diwas leetas. Pirmahf Jesus Kristus wahrdi un apsohlishana; Par jums dohta un isleetas par grehku peedohschanu. Te fakkam ta pat ka pee fr stibas: Bes schahs Kristus apsohlishanas ehfchana un dserschana swehta waffarinâ buhtu ka if katra ehfchana un dserschana; bet ar Deewa wahrdeem irr tahda ehfchana un dserschana,

kas baggata no ſchelaſtibas. Un kas ta tahda ſchelaſtiba irr, kas ſchinnis ta Kunga wahrds atrohahs? Bet tad tas Kungs apfohliſchanas dohd, tad winnas irr pateefigas. Zo par Jesus wahrdeem ſakkams tas patš, kas par Deewa wahrdeem ſazjihš: Ta Kunga wahrdi irr pateefigi un wiſch turra teeſham, ko apfohla. Bet Jesus apfohliſchanas, kà wiſſi winna wahrdi, arr irr ſpehzigas. Ja weens weenigš winna wahrds eeſpehja meeſigi wahjus un nonihkuſchuš dſeedinaht, tad tas arr eeſpehj garrigi nonihkuſchuš, grehſineekuš, dſeedinaht, itt kà Jesus patš ſakka: Kas irr lehtafi, ſazjihš: tew tawi grehli peedohti, jeb ſazjihš: zelleš un ſtaiga? Bet lai juhš ſinnat, ka ta zilweka Dehſlam warra irr, wirš ſemmes grehkuš peedoht —. Šchi leela, pateefiga un ſpehzigiga Jesus apfohliſchana irr nu pee meeſigahš ehſchanas un dſerſchanas (t. i. kohpà ar meeſigo ehſchanu un dſerſchanu) ta „lohti zeenijama“ leeta (Lutt. ihſti: „gruntsleeta“) ſwehtà wakkarinà. Zo ikkatriš, kas tur ta Kunga meeſu un affiniš ehd un dſerr, tas ſabeedrohjahš ar Jesus apfohliſchanu: Par jumš, par tewi dohta un iſleetaš par grehku peedoſchenu. Weenà leetà winnam te ohtra teel dahwata un peeſohlita. Tapehž mumš atkal jaſakka, ſattoli ſwehto meelaſtu ſagahna un norauſta, tur grehku peedoſchenu paſneegdami beſ meeſigahš dſerſchanas, nemahžiteem bilkeri atraudami. Tas Kungs taſ ſazjija: Dſerrat wiſſi no ta, tas irr mannaš affiniš, kas par jumš teel iſleetaš par grehku peedoſchenu. Tur trihš leetaš: dſerſchana, Jesus affiniš, grehku peedoſchana, gluſchi weena ar ohtru ſabeedrotas. Tà pat: Nemmat ehdot, tas irr manna meeſa, kas par jumš teel dohta. Beſ ehſchanas un dſerſchanas newarr ne ſwehto wakkarinu, ne ſwehta wakkarina dahwanaš ſanemt. — Tahlaſi ſazjihš: Kas teem paſcheem wahrdeem tižž, tam noteel, ko tee ſohla un ka tee ſkann, ar wahrdu: grehku peedoſchana. Tà tad nu gan noprohtamš, ka wehl ohtraš ſlaht wajaga, kas tahš leelaš leetaš padarra: tižžibaš. Kas Jesus leelai apfohliſchanai ſwehtà wakkarinà netižž, tas tur nedabbu grehku peedoſchenu.

Uš ko ſwehta wakkarina ſwehtibaš ſpehšš ſtahw? Tà te japrassa, tà pat kà pee kriſtibaš. Un tà pat kà tur, tà arr te ta atbilde: 1) No Deewa puſſeš tas ſtahw uš Kriſtuš pawehleſchanu: Ehdot, dſerrat; un uš to apfohliſchanu: Par jumš — par grehku peedoſchenu. 2) No muhſu puſſeš ſchahš ſwehtibaš ſpehšš ſtahw uš tižžibu. Wehl ſakkam, kà pee kriſtibaš: Tikkai tur abbaš leetaš kohpà (kurraš?).

tur fwehta waffarina fwehtiba irr fpehzigä. No Deewa puffes nu muhscham nepeetruhfst un newarr peetruhfst, Rohm. 11, 29: Deewa schehlastiba un aizinafchana winnam newarr scheh duht. Tapeh3 arr weenahdi schinnä sakramentä grehku peedohfchanu wisseem dahwa un pasneeds. Bet no muhsu puffes dand3 reis truhft: Wehs nefaremman, nepeesawinajam, fo mums fwehtä waffarinä pasneeds; meh3netizzam — tilzaurtizzibu warr grehku peedohfchanu fanemt — un tä wiffu sakramenta fwehtibu pomettam. Kur tas stahw ralfstih3? 1 Kor. 11, 29: Kas nezeenigi ehd un dserr, tas ehd un dserr few pascham fohdu. Tä nu ar pee-eeschanu ween, tadeht fa zitti eet, tadeht fa tä irr eeraddums, ne neefa nedabbu; pat teelu fshadi weht dabbu. Ar to gan driht tä pat irr, fa ar ffohtas mahzibu: Wiffem bes sahdas starpibas mahziba teel dohta un zur ffohlmeistera wahrdeem peedahwata; bet tiffai tee ffohleni, tas mahzibu ar sawahm aufim faeemm un sawä garrä paturra, tee to dabbu, tee zitti no tash nefa nedabbu. Bet kur ta waina? — Ar to teescham naw gan, fa tu sahdreis pee deewgalba ej, gribbedams no fohdibas par saweem grehkeem walkä tift, bet no grehkeem pascheem ne mas negribbi walkä tift, bet tohs nihlo tä preeksch waffarina. fa peh3. — Lihdi schim dsirdejam, fo Deews mums dohd fwehtä waffarinä. Nu nemfim to swarrigo jautafchanu: Kas tad man no sawas puffes jadarra, lai scha sakramenti pilligo fwehtibu eedabbuju? Ubbilde: tizzi. Bar to Lutter3 mahza tahlak nahkofchä gabbalä; shipris, swarrigs gabbalä tas.

Kas tad nemm tahdu waffarehdeenu zeenigi?

Gaweht un flaisi apgehrtrees irr gan preeksch zilweku azzim labba leeta, bet tas ihsti zeenigs un labbi fataisjees, tas scheem wahrdeem tizz: **Bar juns dohta un isleetas par grehku peedohfchanu.** Bet tas teem wahrdeem netizz wai schaubahs, tas irr nezeenigs un nelabbi fataisjees; ja tas wahrds **par juns, prassa wischtin tizzigas firdis.**

Sarunna.

Wahrdü sapraschana. Gaweht un flaisi apgehrtrees irr gan preeksch zilweku azzim labba leeta. Gaweht, t. i. ne

neefa ne-ehft, jeb arri maſ ween zittas bariibaſ ehft, kad pee deewgalda eet, — kaſ ſwehtōſ rakſtōſ ne fur ihſti naw pawehlehtſ; — un ſkaiſti apgehrtēeſ, pr. ahriġi fataiſiteeſ; tad pa laikam ſawaſ labbatahſ drehbeſ uſweſkam: taſ gan preekſch zilweku azzim labba leeta. Abbas leetaſ pee deewgalda eetohſ peeklahjahſ, Bet ſchi ahriġa fataiſſchanahſ naw ta leelaka leeta. Ja tew naw labbu drehbu, ej drohſchi ar laut kahdahm tihrahm drehbehm; un ja tew ne-ehduſcham pee paſcha wakkarina gruhti, tad labbali negawe. Pee ahriġaſ fataiſſchanahſ arr klaht peederr, ka tanni deenā no paſauligahm luſtehm un draudſibahm noturrahſ, lai ſawam Kungam ween warretu dſihwoht, u. w. z. Bet taſ ihſti zeenigſ un labbi fataiſſjeeſ, kaſ teem Kriſtuſ wahrdeem tiſz: Par jumſ dohta un iſleetas par grehku peedohſchanu. Kaſ ſcheem wahrdeem ne maſ netiſz (taſ netiſzigſ), taſ irr nezeenigſ; jeb kaſ pee ſcheem wahrdeem ſchaubahſ, patſ ihſti neſinn, ko no teem dohmaht, ihſti netiſz, taſ irr nelabbi ſataiſſjeeſ. Jo taſ wahrdeſ: „par jumſ“, praſſa wiſchkin (gluſchi) tiſzigahſ ſirdiſ. Lutterſ tā dohma: Te, fur tiſ beſgalligu leelu mantu ſwehtā wakkarinā dahwa: Kriſtuſ meefāſ un aſſiniſ grehku peedohſchanu, tur ta no wiſſaſ ſirdiſ jaſagrahb, japeeſawina, jaņemm pretti, ko dahwa un paſneediſ; un taſ tiſ zaur tiſzibu padarramſ. Tad dari tā, tad tu Jeſum tam Kungam buhſi zeenigſ weeſiſ pre wiſſa galda.

Zeeniga un nezeeniga wakkarina baudiſchana. No Luttera jautahanaſ: Kaſ tad nemm tahdu wakkarehdeenu zeenigi? redſamſ, ka to arr nezeenigi warr ſanemt. Schiſ gabbalſ runna par zeenigu un nezeenigu wakkarina baudiſchana. Zeeniga un nezeeniga baudiſchana — tee wahrdi nemti iſ ſwehteem rakſteem, 1 Kor. 11, 27—29: Kaſ nezeenigi ſcho maiſi ehd, wai ta Kunga biſkeri dſerr, taſ buhſ noſeedſigſ pee ta Kunga meefahm un aſſininim (wiſch pee tahm apgrehlojahſ). Bet lai zilwekſ patſ iſmeklejahſ, un tā lai wiſch no ſchohſ maiſeſ ehd un no ſchi biſkera dſerr. Te iſſaſzihtſ, tā no nezeenigahſ baudiſchanaſ warr iſſargateeſ; tā? Jo kaſ nezeenigi ehd un dſerr, taſ ehd un dſerr ſew paſcham ſohdu (kaſ wiſſam par ſwehtibu bij buht, taſ zaur to nezeenigu baudiſchanu tam paleel par neſwehtibu, par ſkahi: Dohd man, Jeſuſ, palihdſibu, ka eſ tawu mihleſtibu, tawu aſſini un meeſu baudiſch ne uſ, bahrgu teeſu), neiſſchſirdamſ ta Kunga meeſu (ne kahdu ſtarpibu neturredamſ ſtarp laiſigu ehſchanu un dſerſchanu, un ſcho ta

Runga meefas un affiau baudifchanu). Pee zeenigas swehta waffarina baudifchanas pehz Luttera wahrdeem tif' weena leeta waja-dfiga: Tizzeffhona teem Jesus wahrdeem: par juns dohtas un isleetas par grehku peedohfchanu. Vet fà ta tizziba: swehtà waffarinà wiffi manni grehki teef peedohti, manni warr padarriht zeenigu pee baudifchanas?

Preeffch swehta waffarina. Ja tawa tizziba irr tahda, tahdai winnai wajaga buht, fiipra palauschanahs us tahm leetahm, fo jerre, un to leetu ihsta parahdifchana, fo neredf, tad tahdai tizzibai arr wifs tas eepreeffchis eet, fam ihstai tizzibai buhs eepreeffchis eet. Ras tad? Tu gribbi no faweem grehkeem tift walkà, tad tu arr teefcham atfinnis, fa grehzineefs effi, fa Deewa preeffchà fchthstis ne-effi un zaur sewi paschu arr fchthstis newarri tift. Tu gribbi no faweem grehkeem tift walkà, tad tu arr gan sinni un teefcham effi noprattis, fo tu ar faweem grehkeem pelnijis? Atbilde: Deewa dufmibu un eenaidibu, laizigo nahwi un muhschigo pasufchanu. — Tu gribbi swehtà waffarinà no faweem grehkeem tift walkà, tad tu teefcham par teem effi nofkunmis, tohs noschello, un tew wairs naw labš prahtš grehloht; atfihsti, fa ar faweem grehkeem Deewu apbehdinajis. — Tu swehtà waffarinà gribbi grehku peedohfchanu; tad tew arr laikam labš prahtš, us preeffchu no grehkeem atstahtees un deewbihjigi dshwoht fchinnì pasaulè. Vet to Deewš no mums gribb, ja gribbam, lai wiasch mums grehkus peedohd. Mums buhs fawus grehkus atfihst, tohs noschelloht, fo labbo prahtu usnemt, fa us preeffchu wairs negrehkofim. Tà tiffai un ne fà zittadi tu pilligi warri tizzeht us grehku peedohfchanu zaur Kristus affinim. Ja tu pee waffarina ej beff grehku noscheloschanas, zittu prahtu neusnehmis, tad ne maf nedrihffti grehku peedohfchanu tizzeht, un tew pehz pateefibas arr fchahš tizzibas naw, tadeht fa tew to leetu truhff, fahm fchai tizzibai buhs eepreeffchis eet (kurru leetu?). Tapehz apufuulis peefohdina: Sai zilweš ismeklejahš, un tà lai wiasch no tahš maifes ehd —. Ismeklejees, ar fahdeem grehkeem tu Deewu apkaitinajis; ismeklejees, wai tew par teem grehkeem, fas tew zittfahrt bij mihli, taggad irr fcheht; ismeklejees, wai tew, irr tas labbais prahtš, us preeffchu wairs Deewu zaur grehkeem neapbehdinahst. Ja tà irr, tad tu drohffhi, preezigi un fiipri warri tizzeht: swehtà waffarinà man wiffi fawi grehki tiks peedohti. Ej, fchahdà tizzibà tu tam fungam buhfi zeenigs weefis pee winna galda.

Behz fwehta waffarina. Arri tad parahdâs, wai tu zeenigi pee deewagaldâ bijis, kad tew ta tizziba irr: Zaur Kristus apfohlishanu un wianna meefas un affianu baudishanu man wiffi sawi grehti peedohti. Zo schai tizzibai, fur wianna pateefi deewaldneeka firdi irr, irr diwejadâs auglis: Pateiziba un paklausiba prett sawu pestitaju, un mihlestiba us tuhwalu. Bet fur schabâs diwas leetas (kurtas?) pee deewaldneeka behz neparahdâs, tur arr pee fwehta meelasta baudishanas naw bijufi ta tizziba: par manni dohta un isleetas par grehtu peedohtshanu. Tâ Lutters atkal pa reifi darra, wiffu kas pee zeenigas baudishanas peederr. lidamâs us to tizzibu, ka fwehtâ waffarinâ manni grehti teef peedohti. Apluhlofim nutuhwal, kâ schi tizziba minnetas diwas leetas jeb auglus parahda.

Pateiziba prett Jesu. Kas manni speeda, lo ne fur newarreju dabbuht, ne par wiffas pasaules naudu: sawu grehtu peedohtshanu, to sche ta Kunga meefas un affinis esmu panahjis. Df. gr. 319, 3: Zo mihlestiba dsinnufi no debbes' semmê nokahyt; tâ wiannu firds irr speedufi par lahstu tapt un isglahbt tohs grehtu dehl nolohdetus, atstahsus un pasuddufshus, — winsch nahwi par teem zeetis! Af zil baggatâs esmu valizjis, zil apschelohths: man sawi grehti peedohti! Jesus manni nabbagu wairaf mihlojis, ne kâ tehws un mahte manni mihlo. Tad arr winneem wairaf teiffchu, ne kâ tehwan un mahte pateizu. Deewaldneeka pateiziga firds fakka: Kad wiffi tew atstahstu, es pee tew paleeku; tew ween es usdohmatu, kad zitti aismirstu. Par mann' tu nessi fohdu, par mann' tew nahwe teef; par to tew firdi dohdu, lai muhscham tew paleef. Wehl wairaf, Jahn. 6, 56: Kas meesu ehd un mannas affinis dserr, tas paleef eefsch mannis un es eefsch wianna. Prohti sche, fwehtâ waffarinâ, naw tiklai Jesus zeeschanu peemianâ bijufi, kâ zittlahrt un is deenas pee deewbijigeem, pateizigeem kristiteem; bet te winsch patâ ar manni saweenojees, winsch fwehtâ waffarinâ teefscham patâ klahrt bijis, ar maiffi un wihnu es wianna meefas un affinis fanehmis, winsch patâ manni ar fewi paschu meelojis. Nu ar wifâ, kas pee deewischigâs dschwibas un dschwofshanas peederr, no wianna, ta wihnalohla, eefsch mannis, wianna sarra, pluhfi. Nu tu wiffu prett grehkeem eefsehj zaur to, kas tewi sawâ walstibâ spehzigu darrijis, Kristus. Nu tew irr un tu dschwofshana parahdi, tâ pat kâ winsch, ur zaur wiannu: palauschanohs us Deewa padohshanohs wianna prahtam, pazeeschanohs behdâs. Nu tu no pateizibas Jesum sawam Kungam effi

paflaufigs. Redsi, tas irr pehz swehta waffarina tawas tizzibas auglis. Ja tas parahdahs, tad tu zeenigi pee deewgalda bijis; ja tas neparahdahs, tad tawa tizziba us grehku peedohschanu naw ihsta bijusi, un tu nezeenigi swehto meelastu baudijis. Jo 1 Jahn. 3, 6: Kas eefsch wiina paleef, tas negrehko; kas grehko, wiinu naw redsejis neds atsinnis. 1 Jahn. 2, 6: Kas teizahs eefsch wiina paleefoht, tam peenahfahs arr ta pat staigah, fa wiasch staigajis, no grehkeem bihsitees un grehkus eenistoht. Rahds jauns wahrds: Debbeef-maise gribb swehtds traufds glabbajama. Kas tas irr?

Mihlestiba us tuhwasu. Ta tizziba, man swehta waffarina fawi grehki peedohti, lihdi ar pateizibu prett Jesu, fo nu pat apzerejuschi, arri padarra, fa wiina baufchlam paklaufam. Pateiziga firds prassa: Kungs, fo tu gribbi, fa man buhs darriht? Wiasch muhs rahda us tuhwasu, fazzidams: Fo juhs weenam no manneem wiffmasakeem brableem darrijuschi, to juhs man darrijuschi. Vet wifs, fo mums tuwakam buhs darriht, fanemis tanni wahrda: mihlestiba. 1 Kor. 10, 16 fakla, zaur swehto bifferi un swehto maifi sawee-nojamees ar Kristus meesu un affinim. Tad tahlaf 17 p. stahw: Jo fa weena maise, ta mehds dauds effam weena meesa: jo mums wisseem dalla pee weenas maises. Tee dauds irr muhsu tizzibas beedri, tee wiffi kohpa irr weena meesa, t. i. weena beedriba. Tas wahrds „jo“ rahda, us fo schi beedriba dibbinata: fa weena maise; mums wisseem dalla pee weenas maises. Prohti ta sawee-nofchanahs ar Jesu swehta waffarina muhs arr saweeno ar saweem tizzibas beedreem. Wiffi ehd pee weena galda, un wiffi meelajahs ar to paschu weenu leelo debbefigo mantu: grehku peedohschanu. Deewgaldneefs, kas zeenigi swehto meelastu baudijis, no mihlestibas un pateizibas us Jesu tuhwasam wiffu darra, kas winnam peenahfahs tam darriht. Saulsim kaut fo: Wiasch nu irr jo ustizzigaks sawa ammata un fatra fa mahjas-tehwe, mahte, mahjeklis, kalps, deenestmeita; wiasch labprahd palihds un kalpe, fur warr; wiasch irr pazeefigs, lihdszeefigs, pateefigs, un toifnigs, schehlfirdigs. Ihpaschi arr grehku peedohschana leef peedoht to fo tuhwas prett manni noseedsees. Deews mon til dauds peedewis, tad arr no firds peedohmu tuhwasam to masumu, kahds tas ihsti faktoht irr, lai arr man tas daschfahrt gan leels gribbetu israhditees. Redsi man pee swehta waffarina eetoh, mahzitajs tehweisu lehnem flaitidams pee peektahs luhg-

ſchanas: peedohd mums muhsu parahdus, fa mehs peedohdam fameem parahdneeem, druſzin ilgaki apſtahjahs. Tas man lohti pee ſirds terrahs. Man ta bij, itt fa mahjitais gribbetu fajziht: Wai ta ar jums irr, mihlee dcewgaldneeki: wai juhs gribbat ta pameſt un peedoht, fa Deews jums darra? No faeeſchanas pee if kurra laiziga meelaſta jau zeklahs peedohſhana. Lutters itt pateefigi un jauki ta fakka: Kad kahds ſemmes wirſu weefus ſaluhds, tad taf winsch to nedarra, gribbedams, lai tee ſawa ſtarpâ nihſtahs un ſtrihdahs, bet lai tee laipnigi weens ar ohtu fateekahs, un wehl, ja jau kahds naidis wirru ſtarpâ buhtu bijis, lai tee zaur ſcho ſanahſſhanu ſalihdſinajahs; ihſti tahdâ padohmâ arr Kristus pee ſawa wakkarina aizina, gribbedams, lai ar ſcheem prettineeem laipnigi pateekam. — Bet tahda mihleſtiba us tuhwalu, weenteeſbâ, labprahtigâ kalpoſchanâ, pazeefchanâ, peedohſchanâ, lehnprahtibâ, ſchehſirdibâ rahdidamahs, wiſſlabprahtigata, preezigata, ſirfnigata iſaug iſ ſwehta wakkarina, iſ tahs tizzibas, fa grehti tur peedohti, iſ tahs tizzibas, fa tur ar Jeſu eſſam zeeſchi ſawcenoti. Ja tu pehz ſwehta wakkarina baudiſchanas ſchohs tiklumus wairaf rahdi, fa zitlahrt, tad tu zeenigs bijis pee ſwehta meelaſta. Bet ja tu nepeedohti, ta pat pehzaf fa papreeſchu, ja nepalihdsi, negribbi ne to pazeest un panest, tad tu ne-eſſi ar ihſtu pateefu tizzibu pee deewa galda gahjis, tadeht fa tawa tizziba neko naw paſtrahdajusi; biji nezeenigs weeſis pee ta Kunga galda.

Pamahziba. Tâ tad tu warri zeenigi un nezeenigi ſwehto wakkarinu baudiht; warri to baudiht ſew par dſihwibu un par ſohdibu. Tapehz pahrbaudees, ar kahdahm dohmahm tu tur pee-er. Râ wehl? grehtus atſihdamâ, noſchehlodamâ &c. Peeluhko, fa tawa deewgalda eefchana arr auglus iſdohd. Kahdus wehl? Pateizibu prett Jeſu, mihleſtibu uſ tuhwalu. Kam eet gribbahs pee ſchi galda, ſirdi tas lai labbi walda; kas nebuhs ſotaiſijees, tas tur ſohdib' ehdiſees. — Nu, behrni, es juhs par ſwehto wakkarinu tif' ween mahziht un pamahziht warru, un to es taggad ar weenteeſibu, uſzihtibu un mihleſtibu darrijis. Rohdinadamâ jums peelohtinu, pee Kristus muhsu Kunga mihleſtibas, fa juhs ſcho ſwehto ſakramentu nenizzinajat. Bet tas to nizzina, to wehl reiſ fakku, kas pee ta ne-eet, kas to nebauda. Es jums to fajzijs un weenreiſ warreſchu ar ſflaidru ſirdi Deewa teefas preekſchâ ſtahtees un fajziht: Eſmu winaeem to fajzijs, bet tee naw klauiſjuſchi. Bet eita arr zeenigi pee ſwehta meelaſta, ar pateefigu noſchehlumu, fa Deewu

apbehdinajufchi, ar to pateefigu tizzibu: Deews peedohd zaur Kristus affinim. Atkal no deewgalda nahldami un mahjäs, fowä lahrtä, ar zitteem lohpä dsihwojohd, parahdat wairaf lehnprachtibas, wairaf pazeefchanahs, wairaf weenteefibas, wairaf dsihshanahs pehz debbefim, wairaf ufstizzibas, wairaf mihlestibas, wiffu no muhfü baggata Kunga baggata galda dabbutufchi. — Jesus tas Kungē lai patē jums fawu galdu uf to apfwehti. Amen!

Beidsoht jums wehl kahdu wihrü lifschu preefchä, tas sinnaja fwehto waffarinu zeenicht, un arri nebaidijahs, netizzigo preefchä to apleezinaht; tas bija Zihrens, wezzais Prufschu generalis. — Friedrichs II., Prufschu lehninfch, pehz feptin gaddu larra ihpafchi wezzo Zihrena generali pee fawa galda gribbeja, un tam wajadseja, ja ween kahdi weefi ihsti no waldneeku puffes pee galda nebija, ar weenu lehninam lihdsahs fehdeht. Reif lehninfch bij lizzis wirnu arri leelä peeftdeenä usluhgt. Bet Zihrens aifbildinajahs, fa newarroht nahkt, jo ffoht eeraddis, fchinni augstā fwehtu-deenä ar ween pee fwehta waffarina eet, un tad pehzaf labpracht negribboht fawas fwehtahs dohmas jaukt. Nahklofchä reisä Zihrenam atkal pee lehnina galda effofcham, un farunnahni luftigahm palikufchahm, lehninfch johlohdamees un mehdidams wirnam uspraffija: Ru, Zihren, tä Jums leelä peeftdeenä waffarininfch fmetteja?*) Weefu flanna fmeefchanahs zaur sahli nofkanneja. Bet wezzais Zihrens ar nelabbu praktu firmo galwu pakrattija, un uszehlees un dsihli prett lehninu paklannijees flaidrä, drohfhä balfi tä uf wirnu runnaja: Zuhfu majestete finnat, fa es larrä ne kahdas breefmas ne-efmu bihjees un wiffur, fur wajadseja, gattaws bijis, fawu dsihwibu par Jums un tehwsjemmi atdoht. Tahds patē prachts man wehl fchodeen; un ja to wajadsetu un Zuhē to pawehletu, tad paklaufigi fawu firmo galwu pee Zuhfu kahjahm liktu noftrift. Bet weens irr pahm mums wiffem, tas irr wairaf tä Zuhē, tä es, wairaf tä wiffi zilweki, tas irr tas pafaulēs Pestitajē, tas par mums nomirris un muhs wiffus ar fawahm dahrgahm affinim dahrgi atpirzis. Scho Swehto nelaischu aifahrt un apfmeet, jo uf wirnu stahw manna tizziba, manna eepreezina-

*) Lehninfch wehl wairaf fazzija: Wai Zuhē Kristus pateefe meefu un affinim arreetni fagremmojufchi? — Bet labbal irr, fchohs wahrdus behrneem ne mäs klagt nefazzihd.

ſchanahs un manna zerriba dſihwibâ un nahwê. Schahs tizzibas ſpehâ Zubſu deembijigee ſarra wibri drohſchârdigi ſawuſchees un uſwahrejufchi. Ja Zubſu majestete ſcho tizzibu nihzinajat, tad Zuhſ libds ar to nihzinajat walſts labſlahſchanohs. Tas teefſham teefa; nenemmat par launu. — Kehniku ſchi runna azzim redſoht aiſgrahba. Wiaſch uſzehlees ſneedsa drohſchajam, kriſtigam generalam labbo rohku un freifo winnam uſ plezzu lidame, ſirdi kuſtinahts ſazzija: Laimigais Zihnten! ſaut es ar to warretu tizzeht! Zubſu tizzibu pilligi gohdaju un bihſtohs; turrat to poſtahwigi; tâ wairê nenotikts. — Dſilſch, bihjiſs kluffums wiſſus pahraehma; ne weens ne-eedrohſchinajahs, ſahdu wahrdu wairaf runnaht. Kehnikſch, mal-titi nobeidſis Zihntenam rohku ſneedsa ar teem wahrdeem: Naklat libds mannâ ſambari.

Par bifti jeb grehtu ſuhdsſchannu.

Schis gabbals par bifti irr Luttera ſarokſihts. Tit' paſchâ pirmâ winna maſahs fatſimes drikkê tas nebija, bet tuhlin ohtrâ Lutterê paſs to peelizzis. Schahs mahzibas gabbali, par kurreem ſchi ſarunna ſalikta, irr ſchee.

Kas peederr pee bifts?

Pee bifts peederr diwas leetas: pirma, ſa ſawus grehtus at-ſiſht un iſſuhds; ohtra, ſa grehtu peedoſſchannu no biftstehwa jeb mahzitaja ſanemm itt lâ no paſcha Deewa, un par to neſchâubahs, bet drohſchi tizz, ſa tee grehki peedohti pee Deewa² debbefis.

Kaddus grehtus huhs ſuhdsſchi?

Deewa preekſchâ wiſſi grehki jaſuhds, arri paſchi tee, ko wehl ſklaidri ne-eſſam atſinnuſchi, itt lâ to darram tehweisâ. Bet mah-zitaja preekſchâ tee grehki ween ſuhdsjami, ko atſiſhtam un ſas mums ſirdi ſpeeſch.

Kas tee tabdi grehki?

Iſmeklejees tu ſawâ ſahrtâ pehz deſmit Deewa hauſchleem, lai nu buhtu tehws wai mahte, dehls, meita, kungs, gaſpaſcha, kalws wai ſalpone: waiſtu nepaklauſigs, neuſtizzigs, kuhtris, duſmigs, neſchſihts, naidigs bijis, wai tu ſahdam pahri darrijis wahrdds wai darbds, wai tu ſadſis, neuſluhſkojis, wai zittâ ſahdâ wainâ krittis.

S a r u n a.

Par fo irr bifts? Bifts jeb grehku fuhdfeſchana irr ſwehts
 eeſtahdijums, fo kriſtiga draudſe eezehlufi, un fo preeſch ſwehta walfar-
 ina iſdarra. Kapehz kriſtiga draudſe ſcho ſwehto eeſtahdijumu ee-
 zehlufi? Swehtee rakſi gribb no ta, kas grehku peedoſchenu
 ſwehta walfarina kahro, 1 Kor. 11, 28: Lai jiltweſs patſ iſ-
 mellejahs, un ta lai winſch no ſchahs maiſes ehd un no ſchi
 bikera dserr. Kas ſchinnis wahrdds praſſihts? Un tad wiini
 ſalka itt ſiipru wahrdu 29 p.: Kas nejeenigi ehd un dserr, tas
 ehd un dserr ſew paſcham ſohdu. Tas ſaprohtams: Winſch zaur
 ſwehta walfarina baudſchenu, kam wiinam par ſwehtibu bij buht,
 wehl Deewa ſohdibu, ſirahpi uſkraujahs. Un 27 p.: Kas ne-
 jeenigi ehd un dserr, tas buhs noſeedſigs (tas noſeedſahs, apgreh-
 lojahs) pee ta Kunga meeſahm un affinim. Ko ſchahs bihbeles-
 perſchas iſteiz (fo wehl?), to paſchu mahza ta dſeesmu-perſcha: Kam
 eet gribbahs pee ſchi galda, ſirdi tas lai labbi walda; kas nebuhſ
 ſataiſjees, tas tur ſohdib' ehdiſees. Ta nu, kas pee deewgalda eet,
 tam ſawa ſirds labbi jaiſluhko, jaiſmellejahs, japahrbaudahs, japahr-
 dohma, kahds winſch iſti irr. Lai nu ne weens ta bes apdohmas
 pee ſwehta walfarina nepeeſkreetu, tad mahzitajs wehl preeſch bifts
 turra runnu, fo ſauz biftsrunnu. Schi runna irr par ſataiſ-
 ſchenu us grehku fuhdfeſchenu un par ſiipru pamahzibu, lai jel il
 ſotris deewgaldneeks, ja to wehl naw darrijs, labbi pahrbudahs,
 la ar wiinu irr. Zaur ſcho biftsrunnu kriſtiga draudſe gribb, zil
 ween eeſpehjams, par to gahdaht, lai ne weens deewgaldneeks bes
 ſataiſſchanahs pee ſwehta meelaſta nepee-eet. Ta pat arr dwehſelu-
 gannam (kurſch tas irr? kapehz mahzitaju ta noſauz?) par to ja-
 gahda, ka ne weens zeetſirdigs grehzineeks, pr. tahds, kam par
 ſaweem grehkeem naw ſchehl, bet wiinads zeetſirdigi gribb palitt,
 lai ne weens tahds pee ſwehta walfarina nepeeet. Jo Deewa
 nolikkums pee grehku peedoſchanas irr, ka tikkai atgreesigeem
 grehzineekem, kam par ſaweem grehkeem ſchehlums un behdas, un
 kas wiſſu ſawu zerribu ween us Kriſtu leel un apſohlahs, wiinam
 uſtizzigi pallal ſtaigahht un pallauſiht, ka teem ween buhs grehkus
 peedoht; bet neatgreesigeem (kurri irr tahdi? kas gluschi ohtradi
 la nu pat ſazzihts) tohs nepeedoht. Tapehz wajadſiga bifts, t. i.

ta zilweka pafcha ifteiffhana, faš pee deewgalda eet, fa pee wianna tahš leetas irr, faš nu pat minnetas. — Biktš mehrkš tab nu diwejadš. Birmfahrt tai buhš, zil zilwekeem eespehjamš (jo Deewš tiffai firdiš pahrmanna), padarriht, fa lai ne weenš beš fataiiffchanahš, beš peeclahjigaš pahrbaudivchanahš pee ta Kunga galda nepeesiaiga; par to biktšrunna. Dhttfahrt, tadeht, fa tiffai atgreesigeem grehku peedohfchana dabbugama, tad zilwelam wajag biktšht, jeb ifteikt, fa wiafch tahdš atgreesigaš irr. Jo: „Schliffdš trauldš gribb debbeš-maife glabbajama.“ Kā taš ja-faproht? Abbahm leetahm buhš to aiftaweht, lai fwehtaiš walfarinfch neteel nezeenigi baudihtš.

Kaš peederr pee biktš? Uf to Lutterš ihfi atbild: Pee biktš peederr diwaš leetas: pirma, fa fawuš grehkuš atfihfi un iffuhdš; ohtra, fa grehku peedohfchana no biktštehwa jeb mahjitaja fanemm itt fā no pafcha Deewa. Apzerrefim nu abbaš leetas un ihpafchi pa preekfchu pafchu ihfo biktš jeb iffuhdeshchana. Jo biktšht irr tif daudš, fā: iffuhdseht, ifteikt. Kaš te jaiiffuhdš? jiteš ne laš fā grehki. Jo grehkuš atfihfi un iffuhdseht, tohš nofwehloht, eenihdeht, no teefas apnemees zittadš palikt un no grehkeem atftahtees, tad lihdf ar tizzibu wajadfiğš tam, faš gribb grehku peedohfchana dabuhht. Ihpafchi fwehtee rafki grehku galfchu iffuhdsefchana par itt wajadfiğle leetu turra. 1 Jah. 1, 9: Ja fawuš grehkuš iffuhdšam, tad wiafch irr ufizziğš un taifniš, fa wiafch mums tohš peedohd. D. of. 32, 3—5: Kad eš kluffu jeetu, tad manni faulfi panihfa; tadeht tew fuhdšu fawuš grehkoš un neapflahju fawuš nofeegumuš; eš fazzija: Eš iffazzifchu tom Kungam fawuš pahrfahpfchanaš, tad tu mannu grehku nofeegumuš peedewi. To arr riktigi Dahwida dšihwofchana redsam. Kad Nahtanš fajzija: Tu efi taš wihrš; tad Dahwidš fajzija, 2 Sam. 12, 13: Eš efmu grehkojiš. Tad nu taš Kungš tawuš grehkuš atnehmiš, tew nebuš mirt. Te abbaš leetas lohpā: grehku iffuhdsefchana (kur?) un peedohfchana (kur?). Salk. 28, 13: Kaš fawuš pahrfahpfchanaš apflahj, tam taš neifdohftees; bet kurfch tahš iffuhdš un atftahj, dabuhš fehlaftibu. Ifflaidrojat pafchi to pefchu. Bet kamehr zilwekš wehl fawuš grehkuš negribb iffuhdseht, tiffam wianna grehku atfihfchana arr wehl naw ihftena; dohmajat uf ffohlaš-behrneem, faš nepareifi darrifufchi un kurnuš ffohlmeiftarš par to ifklaufa (tinžina). Te mums bij tahdeem palikt, fā maifi

behni. Tee, kad launu darrijufchi, newarr apgultees, famehr sawu wainu wezzakeem issuhdsejufchi un zaur winnu apmeerinaschanu, ka tas wifs peedohts, no sawa noseeguma atswabbinati. Deewa preefschâ mainas gribbeht opflaht, irr smejama un gekkiga leeta; kapehz? winsch pahrbauda firdis un ihstis un proht muhsu dohmas no tablenes. — Zittâs weetas laudis paschi ween grehfu suhdsefchanu flaita; zittur arri mahzitajs to lihds flaita un tad prassa: Ja wiffi no firds ta dohmajat, tad atbildat, fazzidami: Ja, Ja tew tad ta ap firdi, la behnam, kas mihlohs wezzakus apbehdinajis, tad ar launu, ar preeku un skanni atbildi: Ja. Kapehz ar launu? Es sawu mihlo debbes Tehwu un sawu Pestitaju ar grehkeem apbehdinajis. Kapehz ar preeku? Kapehz ka tew peedohtschanu sohla.

Kahdus grehkus buhs suhdseht? ta Lutters tahlak jauta. Atbilde: Deewa preefschâ wiffi grehki jafuhds. Us to tahlako jautaschanu: Kas tee tahdi grehki? Lutters atbild: Te ismellejees sawa kahrtâ pehz desmit Deewa bauschleem, lai tu nu buhtu tehws wai mahte, dehs, meita, lungs, gaspascha, kalps wai kalpone. Prohti tew pa preefschu us gabbalu jaisieiz: Es esmu grehineeks. Bet tas wehl naw gan, tew arri sawi grehki jaatshst un Deewa preefschâ jaissuhds. Ja to gribbi darriht, tad apluhko sawu kahrtu. Jo ik katrai kahrtai sawas ihpaschas kahrinaschanas us ihpascheem grehkeem. Tew ta sawa kahrtâ jaismeklejahs pehz desmit bauschleem. Jo desmit Deewa bauschli tew ihsumâ fakka, to Deews no tewis gribb; un tawa pascha firdsapfinaa tew atbildehs, ja prassifi, wai to ta darrijis. Bet kahda gan buhs to firdsapfinaas atbilde us tahdu ismekleschanohs? — Kahdas kahrtas nu Lutters peeminn, kas lauschu starpâ atrohdahs? Tehws mahte, dehs ic. Tad winsch sawz tohs grehkus, kas wiffbeesafi noteef: wai tu bijis nepaklausigs. Kurrâ kahrtâ tew pee grehfu suhdsefchanas ihpaschi pehz schâ grehka jaapprassahs? dehs, meita, kalps, kalpone. Neustizzigs; kurrâ kahrtâ tas atrohdahs? Ja, deewamschehl, neustizzibu ik katris pee femis weegli usees, tif pat kalps la lungs. Kuhris; tahdu buhs pa pillam stary angsteem un baggateem, kas wiffu baltu deeninu bes darba aplahrt staiga; stary deenesneekeem, kas tif dauds ween darra, la teem pehz taisnibas jadarra, un knappi tif to paschu; stary tahdeem, kas stahw kahdâ ammatâ, bet mas ween us to luhko. Dufmiba, eenaidiba, nefatizziba; schee grehki atkal atrohdahs pee angsteem la semmeem; la? Tad Lutters peeminn neschshstibu; wahr-

dds un darbds, là festa bausli fazzjts. Ja tu nu par to jautojees,
 un là tur tablat wehl stahw: wai tu fahdam pahri darrjjs wahrdds
 wai darbds zc., tad tew gon firds drihs sawus grehkus liks aifht un
 tu apleezinasi ar Zjabu, fa tu Deewam us tuhstoscheem wahrdeem ne
 weenu newarri atbildeht. — Jaunekkeem, puischeem un meitahm,
 wehl ihpaschi jaismeflejahs, là pee winneem irr ar firdschibstibu;
 wai wiannu jankums irr, 1 Peh. 3, mattu yihschona, selta aplif-
 schana, (gresnu) drehbun apwillfchana, wai eekschigi apflehtais firds-
 zilwef, lehns un flufs gar, kas dahrgs Deewa preefchâ. — Dee-
 neftneekkeem, là wianni sawus peenahsumus ispilda prett saweem
 fungeem un fainnceekkeem: wai paklausâ arri teem bahrgem; 1 Peh.
 2, 18: wai kalpo ween azju preefchâ, wai là là Kristus kalpi. —
 Paulatai seewai: wai wianna prett wihru lehna un peederriga;
 wai pee wianna grehkeem arr naw wainiga zaur flakta padohma doh-
 fchanu un zittadi: wai arri por sawu wihru Deewu luhds. — Saim-
 neez ei, là wianna apgrehkojusees pee mahjas-waldifchanas; wai naw
 wainiga, fa mahjas-buhfchana nonihft zaur newoadfigu tehreschanohs,
 schkeeschanohs, mahjos nemihlofchanu; wai wianna prett faimi lehniga,
 un to apgahda pee meefas un dwehseles. — Mahtei, wai sawus
 behrnus netirrina us dufmahm, Kol. 3, 21; wai behrneem nedohd
 launu preefchifhmi zaur melleem, wiltibu, aprunnu; wai par behrneem
 Deewu luhds. — Là pat laulatam wihram, fainneekam, tehwm
 sawâ fahrtâ. — Ko dohmajat, kas israhdisees pehz tahdas pabr-
 baudifchanas? — ar dseefmas wahrdeem: Mannu grehku pulks
 neminnams. — Tad lai tew pee grehku fuhdseschanas stahjabs preefchâ
 tee lahfti, fo Deews sawds swehtds wahrdds par grehzineeku noteizis:
 Besdeewigeem meera naw; eita noht no mannis, juhs nolahdetee,
 muhschigâ ugguni, kas fataifhts weltam un wianna engeleem; ja juhs
 nepeedohdat, tad arri Deews jums nepeedohs; behdas un isbailes
 pahr il katru zilwefâ dwehfeli, kas launu darra. No ta tad tew
 nahks schehlums par to, fa tu sawu debbes' Tehwu zaur saweem
 grehkeem apbehdinajis un wianna² dufmibu usstrahwees. Is schehluma
 raffees grehku eenihdeschana, kas tewi tahdâ meefigâ, garrigâ un
 muhschigâ pohftâ un famaitafchanâ eegrufhufchi. Kur tu dehsees?
 tur paliffâ? Swehtâ walfarinâ Deews zaur Kristus affinim tew
 dahwa schelastibu un peedohfchanu. To tu fagrahb tizzibâ. Un
 zaur teem deewigeem spehleem, fo tu tur dabbu, tu isdarri to
 apne m fchanohs, fo apnehmees: sawu dschwoschanu labboht. Là

fahlahs un beidsahs pateefiga, ihsta grehku fuhdseschana. — Wai juhs gribbetu, behrni mihtee, ar tahdahm dohmahm eet pee grehku fuhdseschanas; un ar tahdahm labbahm apnemfchanahm? Deewa preekschâ famus grehkus fuhdscht?

Grehku fuhdseschana patti. Grehku fuhdseschana, to taggad bruh-ke, skann tâ: Wißs-spehzigais Deews, firds scheligais Tehws! Es nabbags grehzigis zilweks tewim wiffus famus grehkus fuhdschs, ar to es apgrehfojees dohmâs, wahrds un darbds; tas tew Taisnam ne mas newarr patift, un ar to gan esmu pelnijis tarwu sohdbu, laizigi un muhschigi. Bet schee wiffi man no firds schehl un gauschi fahp, un es tewi luhdschs, tawas baggatas schelastibas un tawa mihta Dehla Jesus Kristus ruhktas zeeschanas un mirfchanas dehl, tu gribbetu manni nabbagu, grehzigu zilweku laipnigi schelocht, man wiffus monnus grehkus peedoht un mannim fawa swehta Garra spehku scheligi doht, lai warru atgreesstes. Amen, — Te redsat, kurras tabs gruntsleetas, to grehku fuhdseschana Deewam preekschâ nessam: 1) Sawu grehku issuhdseschana. Kurds grehku fuhdseschanas wahrds ta atrohdahs? 2) Schelums par grehkeem. Kurri wahrdi to fakka? 3) Lizziba uf Deewa schelastibu un fahroschana pehz peedohschanas. Kur ta? 4) Apnemfchanahs, fawu dshwofchanu labboht. Kur ta?

Grehku peedohschana. Lutters nu tablat fakka: ta ohtra leeta pee bitts irr grehku peedohschana. Scho grehku peedohschanu mahzitajs pasluddina, kuru tadehl arr fauz par bittstehwu (so winnam buhs tehwischligi pamahzigt, norah, eepreezinaht) tam, kas winna preekschâ famus grehkus fuhds. Schi grehku fuhdseschana bijusi jau ohtra kristiga gaddu-simteni; mahzitajs to tuhlin pehz grehku fuhdseschanas issakka ar scheem wahrdeem: „Es juns (te w) pasluddina ju Deewa schelastibu un grehku peedohschanu eeksch ta wahrda Deewa ta Tehwa, ta Dehla un ta swehta Garra.“ Bet tâ zilweks warr grehkus peedoht? Zilweks, sinnams, zaur fatwu spehku to newarr, bet Deews ween; un Jesus to warreja un darrija. p. pr. pee melmenue-fehrdfiga: Kemmees drohschu firdi, dehs, tawi grehki tew peedohti. Bet scho paschu spehku winsch arri faween mahzelkeem un fawai draudsei dewis. Matt. 18, 18: Pa teefi es juns fakku, to juhs femmes wirsü feeseet, tam buhs arri debbesis feetam buht; un to juhs femmes wirsü atraiseet, tam buhs arri debbesis atraisitam buht. Utraischt: no grehku un sohdbas faitehm

un fehdehm walkâ tairiht, kas noteel zaur grehku peedohfchanu; feet: no tahm faitehm neatraisibt. Tâ arr Jahh, 20, 21 — 23: Kam juhâ grehkus pamettiseet, teem tee pamesti, un kam juhâ grehkus paturreseet, teem tee patureti. Matt, 16, 19 schis grehku peedohfchanas spehks, to kristiga draudse no ta kunga dabbujufi, nosauks par debbes'walslibas atflehgahm. Ar atflehgu warr fahdam fahdu mantu aisturreht un rohkâ nedoht, ar atflehgu warr winnam to arri atdarriht un rohkâ doht. Tâ mahzitajs, Kristus un winna draudies weetneeks buhdams, atflehdi debbes'walslibu tam, kas Deewam pee bikts fawus grehkus fuhdsejis, ar to, ta winsch tam Kristus wahrdâ tohs grehkus peedohd. Jo fur grehku peedohfchana, tam irr muhschiga dshwofchana, tur irr debbes'walsliba. Lutterâ fakka: Tew buhs grehku peedohfchanu no mahzitaja faxemt lâ no pascha Deewa, un par to neschaubitees, bet drohfschi tizzeht, ka tee grehki peedohti pee Deewa debbesis. Ja, to tu pilligi un drohfschi warri tizzeht, jo Deewa wahrdi tew to apstiprina; lâ arri treschâ tizlibas lohzecki apleezinajam: Es tizzu grehku peedohfchanu.

Kâ grehku fuhdsefchana, grehku peedohfchana un fwehtais walfarinisch us weenu kohyu stahw. Deht grehku peedohfchanas, to Kristus mahzkeem, fawas draudses weetneekem, ustizzejis, irr grehku fuhdsefchana itt nohtigi wajadfiga. Kapehz tâ? Kas negribb atstahht grehkus (meefas-fahribu, mellus, wiltibu, tuhwaka apspeefchanu, augstprahribu un ihpafchi eenaidu un atreebchanohs) un to patifschanu us grehkeem, tas newarr ne muhscham peedohfchanu no Deewa dabbuht. Tâ fwehtee raffti wiffzauri mahza. Ja tew buhs pee bikts zaur mahzitaju grehku peedohfchanu dabbuht, tad tew no teefas ja apnemmahs un jaisdarra ta apnemfchanahs (zaur fwehta walfarina spehku tu to warri): Es grehkus eenihdeschu, atstahfschu. Mahzitajs pasluddina grehku peedohfchanu wiffseem kohpâ, kas pee bikts grehkus fuhdsejufchi; jo winsch jau naw wifs sinnohfsch, un ar apustuki tahdi nebija. Bet kas us mahzitaja jautafchanu: Wai tew fawu grehku arr schehl? Wai tu apnemmees ar Deewa palihgu no grehkeem atstahtees? kas us to fakka: „ja“, bet dohma: „ne“, un paleek, fahds bijis, tas irr leekulis. Bet leekulam ne fur fwehtâs rafftds peedohfchana naw apfohlita. Tur pretti Ebr. 10, 26. 27 fazzihst: Ja tihfschi grehkojam, tad wairs ne fahds uppuris neatleek par tahdeem grehkeem, bet breefmiga fohdibas gaidifchana nu ugguns-farstums, kas prettineekus norihâ. Tâ tad leekulis, lai gan mahzitajs

wiannam grehku peedohfchanu fluddina, tomehr wiannas nedabbu. Kapeh3 ne? tadehl ta wiannam naw, kas pee grehku peedohfchanas wajadfigs. Kas tad? — Kapeh3 tad nu preekſch grehku peedohfchanas wajaga grehku fuhdſefchanas? — Bet preekſch ſwehta waffarina wajaga grehku fuhdſefchanas un grehku peedohfchanas. Ir debbes-maise gribb ſwehts un ſchliſtds traufds glabbajama; itt la mannu eelikka ſelta trauzina. Zitta lihdſiba: Kad tas Kungas nahf weefus apluhfoht, tad teem wajag buht kaſſu-drehbds gehrbuſchees. Tapeh3, behrni, neſtreenat turpmaſ ta bes apdohmas pee grehku fuhdſefchanas un ſwehta waffarina, bet leekat labbi pee ſirds apuſtuka pamahzibu: Rai zilweks patš iſmeklejabs, un tad lai wiſch no ſchabs maiſes ehd un no ſcha biſkera dſerr. Jo: Kahda tawa grehku fuhdſefchana, tahda ta grehku peedohfchana. Ja, diwejada. Ja tu pateefigi ſawus grehkus Deewam fuhdſi, kas tawu ſirdi redſ, tad tu pateefigi grehku peedohfchanu dabbu. Tur pretti, ja to darri leekula prahta (kurſch ta darra?). tad tawi grehki tew paturreti un tu newarri uſ ſewi ſihmeht mahzitaja wahrduſ: tew ſawi grehki peedohti; ej ar meeru. — Wehl: Kahda tawa grehku fuhdſefchana un peedohfchana, tahda tawa waffarina baudifchana. Ja, atkal diwejada. Wai nu ſwehtais waffariſch tew paleef par pateefu ſwehtibu (Kad? Ja tu pateefigi grehkus fuhdſejis un tohs noſchehlo, eenihſti un gribbi atſtaht; un tad arr ihſti peedohfchanu dabbujis no Deewa un Kriſtus kalpa, un ta teefcham Deewa meeru eemantojis.), jeb tas tew paleef par labſtu. (Kad? Ja ohtradi ar tewi irr, la nu pat ſajjihſ; la tad?) Tapeh3: Jhſtais zelſch pee altara eet zaur biſtſ-krehflu *). Ra tas jaſaproht? — Dſeedaſim, dſ. gr. 320, 1: No manneem grehkeem gribbahs man uſ Deewu Kungu greeſtees; dohd Deewin, tu patš eefpehſchan', la warru zauri ſpeeftees. Dohd' ſpehku mums zaur ſwehtu Garr', kas eelſch mums jaunas ſirdis darr', — Lehws ſchehligais, neleedſees!

*) Schee tribs teikumi: Kahda tawa grehku fuhdſefchana zc., irr Haruſa mahzitaja; iſ wianna: Keiſfaden zc.

Druffas missejumi.

3 lapp. 9. rindâ no augfch. :		waiga,	jalaffa :	waiga un effi taifnis. Tu tâ staiga vreekfch Deewa waiga,
28.	" 7.	" "	mahja	jalaffa: tâ mahja,
33.	" 5.	" "	app.: derriba . . .	deewiba,
40.	" 10.	" "	" brufseht . . .	brufseht,
45.	" 8.	" "	augfch.: mahjâs . . .	weht mahjâs,
56.	" 9.	" "	app.: tad . . .	taf,
69.	" 3.	" "	" wai arri . . .	arri
72.	" 1.	" "	" redseht . . .	eeredseht
91.	" 13.	" "	" darricht . . .	grihb darricht
97.	" 13.	" "	" effat . . .	effoht
104.	" 12.	" "	augfch.: noſitta . . .	noſitta
123.	" 11.	" "	" tizzeſchu . . .	tizzeſchanu
128.	" 11.	" "	" jautafchanu . . .	jautafchu
130.	" 11.	" "	app.: kaſ naht . . .	kaſ nenaht
181.	" 19.	" "	augfch.: jumâ . . .	jaunâ
182.	" 2.	" "	app.: Trabu . . .	Joabu
190.	" 8.	" "	augfch.: meeru . . .	mebru
198.	" 5.	" "	app.: netibrahm? . . .	netibrahm dohmahm?
201.	" 17.	" "	augfch.: tabdu gribbetu . . .	tabdu prahtu gribbetu
202.	" 12.	" "	" wiſſe, . . .	wiſſe ſohbdijis,
218.	" 11.	" "	" iſſmahzeht; . . .	iſſmahzeht;
—	" 14.	" "	" eſmu; . . .	eſmu ſazziſis;
232.	" 6.	" "	" liſſumâs . . .	tiffumâs
238.	" 18.	" "	" niſſinaht . . .	niſſinaht
259.	" 18.	" "	" warri; . . .	newarri;
283.	" 11.	" "	" un . . .	un iſteifſchi,
290.	" 16.	" "	app.: un tur klat, . . .	un iſteiz tur klat,
315.	" 8.	" "	augfch.: paſaules . . .	paſaules Rungâ,
316.	" 14.	" "	app.: Jeſuſ . . .	Jeſuſ ſakka,
332.	" 9.	" "	" lubſoht . . .	beidſoht
333.	" 8.	" "	augfch.: dohmahm . . .	dahwanahm
334.	" 13.	" "	app.: zauri . . .	garri
335.	" 15.	" "	" kuſſakneem? . . .	kuſſoneem?
336.	" 4.	" "	" un to . . .	ar to
341.	" 9.	" "	" apſohliſchanohs . . .	apſehloſchanohs
342.	" 3.	" "	augfch.: uſturrama . . .	uſturrama
—	" 13.	" "	app.: ſaut . . .	ſur
346.	" 1.	" "	augfch.: dohmaht . . .	ne dohmaht
—	" 20.	" "	" ne kâ . . .	itt kâ
350.	" 2.	" "	" dohmahm . . .	dahwanahm
361.	" 7.	" "	" labbahm; . . .	labbahm leetahm; "
371.	" 7.	" "	" tab . . .	kaſ
374.	" 18.	" "	" eedallija . . .	eedabbuja.
377.	" 7.	" "	app.: daudſ . . .	draudſe
380.	" 13.	" "	augfch.: kaſjahm . . .	kaſjahm,
—	" 16.	" "	" apjoſtees . . .	apſeſtees
384.	" 8.	" "	" Ta . . .	Pa
393.	" 1.	" "	app.: wahrds apleezina: . . .	wahrds :
395.	" 4.	" "	" Zahnaſpreddika . . .	Kalnaſpreddika
416.	" 15.	" "	augfch.: kriſtigahs . . .	kriſtigahs tizzibas
420.	" 15.	" "	" eewehrojamaſ: . . .	eewehrojaamaſ: no grehtu ſoh- dibahm,
425.	" 2.	" "	" noweddihs . . .	neweddihs
427.	" 4.	" "	app.: eenaidneeku? . . .	niſnaſo eenaidneeku?

